

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KREDİ KARTINDAN DOĞAN HUKUKİ İLİŞKİLERİN
SONA ERMESİ VE SONUÇLARI**

Bahri Başar ŞEN

Danışman

Doç. Dr. Ahmet TÜRK

2008

Yemin Metni

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “KREDİ KARTINDAN DOĐAN HUKUKİ İLİŐKİLERİN SONA ERMESİ VE SONUÇLARI” adlı çalıŐmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı dűŐecek bir yardıma baŐvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmıŐ olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../..2008

Bahri Başar ŞEN

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI

Öğrencinin

Adı ve Soyadı : Bahri Başar ŞEN
Anabilim Dalı : Özel Hukuk
Programı : Özel Hukuk
Tez Konusu : KREDİ KARTINDAN DOĞAN HUKUKİ İLİŞKİLERİN
SONA ERMESİ VE SONUÇLARI
Sınav Tarihi ve Saati :

Yukarıda kimlik bilgileri belirtilen öğrenci Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün tarih ve Sayılı toplantısında oluşturulan jürimiz tarafından Lisansüstü Yönetmeliğinin 18.maddesi gereğince yüksek lisans tez sınavına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini dakikalık süre içinde savunmasından sonra jüri üyelerince gerek tez konusu gerekse tezin dayanağı olan Anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

BAŞARILI	☐	OY BİRLİĞİ ile	☐
DÜZELTME	☐	OY ÇOKLUĞU	☐
RED edilmesine	☐	ile karar verilmiştir.	

Jüri teşkil edilmediği için sınav yapılamamıştır. ***
Öğrenci sınava gelmemiştir. **

* Bu halde adaya 3 ay süre verilir.
** Bu halde adayın kaydı silinir.
*** Bu halde sınav için yeni bir tarih belirlenir.

Tez burs, ödül veya teşvik programlarına (Tüba, Fullbright vb.) aday olabilir.	☐	Evet
Tez mevcut hali ile basılabilir.	☐	
Tez gözden geçirildikten sonra basılabilir.	☐	
Tezin basımı gerekliliği yoktur.	☐	

JÜRİ ÜYELERİ

İMZA

.....	☐	Başarılı	☐	Düzeltilme	☐	Red
.....	☐	Başarılı	☐	Düzeltilme	☐	Red
.....	☐	Başarılı	☐	Düzeltilme	☐	Red

ÖZET
Yüksek Lisans Tezi
Kredi Kartından Doğan Hukuki İlişkilerin Sona Ermesi ve Sonuçları
Bahri Başar ŞEN

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimleri Enstitüsü
Özel Hukuk Anabilim Dalı
Özel Hukuk Programı

Banka kredi kartları, ekonomik hayatta ve bankacılık sektöründe değişimi sağlayan bir araç ve aynı zamanda nakit paranın yerini tutan güvenli bir işlem vasıtası haline gelmiştir. Plastik para olarak da bilinen kredi kartları, ülkemizde de çok hızlı bir şekilde yayılmış ve günlük yaşantımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Hamiline belirli bazı işlemlerde peşin para verme zorunluluğu olmaksızın mal ya da hizmet satın alma veya kredi çekebilme imkanı sağlayan kartlar olarak tanımlayacağımız kredi kartları, ülkemizde de son derece yaygın şekilde kullanılmaya başlanmıştır. BKM 'nin verilerine göre ülkemizde, 2007 yılı itibariyle yaklaşık olarak 32.797.000 adet kredi kartı bulunmaktadır. Aynı şekilde, kredi kartları ile yapılan işlemlerin ciro olarak değeri, yaklaşık olarak 106.335 (MilyonYTL) olarak belirlenmiştir.

Yüksek lisans tez çalışmamızda, yukarıda izah ettiğimiz gibi günlük yaşantımızda ve özellikle hukuki ilişkilerimizde sıkça karşılaştığımız kredi kartlarından doğan hukuki ilişkilerin sona ermesi ve sonuçları konusu incelenmiştir. 1 Mart 2006 tarihinde yürürlüğe giren 5464 sayılı “Banka Kartları Ve Kredi Kartları Kanunu'nun” getirmiş olduğu düzenlemelerin yön verdiği çalışmamızda ilk olarak kredi kartlarının tarihi gelişiminden bahsedilmiş, kredi kartları ile ilgili yasal düzenlemeler hakkında bilgi verilmiştir. Kredi kartının hukuki niteliği, sisteminin işleyişi, tarafları ve kart türlerine kısaca değinildikten sonra özellikle kredi kartı sisteminin tarafları arasındaki hukuki ilişkilerin sona ermesi ve bunun hukuki sonuçları incelenmiştir. Kredi kartı sisteminde daha fazla özellik gösteren kredi kartı sözleşmesinin sona ermesi konusu üzerinde daha fazla inceleme yapılmıştır. Çalışmamızın son bölümünde ise, varmış olduğumuz sonuçlar özetlenmiş ve olması gereken hukuk bakımından değerlendirmede bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: 1)Kredi Kartı 2)Hukuki İlişki 3)Sona Erme

ABSTRACT

Master Thesis

Termination Of Credit Card Legal Relations And It's Outcomes

Bahri Başar ŞEN

**Dokuz Eylul University
Institute Of Social Sciences
Department of Private Law**

Bank credit cards have become major alteration tool in banking and economic life which is also replaced money in a safe business interactions. Also known as plastic money, credit cards have become widespread rapidly through the whole country and became a significant factor in our daily consumer life.

Basically credit cards allow its holder to purchase goods, services and getting a bank loan without paying cash. According to BKM statistics, there are approximately 32.797.000 active credit cards in Turkey by the year of 2007. Besides that, the endorsement of credit cards transactions is approximately 106.335 (million YTL).

In this research, we examine the termination of legal relations and its outcomes for credit cards which the consumers frequently face in their legal transactions throughout daily life. The act of "Bank Cards and Credit Cards" (Article 5464) which came into force on 01.03.2006, is going to be our reference.

The introduction part of this research contiunes with explanation about legal features of credit cards, process of credit card system. Moreover, the research mainly focuses on termination of legal relations between credit card system parties and its outcomes. Nevertheless, the main part of the research is about termination of credit card agreement and its otucomes which is the most significant subject in the whole research.

The conclusion part is a brief and detailed summary of our results that we study and evaluate for an ideal law for credit cards.

Key Words: 1) Credit card 2) Legal Relations 3) Termination

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	II
TUTANAK	III
ÖZET	IV
ABSTRACT	V
İÇİNDEKİLER	VI
KISALTMALAR	IX
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KREDİ KARTI HAKKINDA GENEL BİLGİLER

I. KREDİ KARTLARININ TARİHİ GELİŞİMİ VE İLGİLİ MEVZUAT	4
II. KREDİ KARTI SİSTEMİNİN TARAFLARI VE İŞLEYİŞİ	7
III. KREDİ KARTLARININ SINIFLANDIRILMASI	12
A- SİSTEME KATILANLARIN SAYISINA GÖRE	12
B- KULLANIM ŞEKİLLERİNE GÖRE	14
C- KART HAMİLLERİNİN NİTELİĞİNE GÖRE	14
D- KULLANIM ALANLARINA GÖRE	15
IV. KREDİ KARTININ HUKUKİ NİTELİĞİ	16
A. BANKA HUKUKU YÖNÜNDEN	16
B. TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN AÇISINDAN	18
C. KIYMETLİ EVRAK HUKUKU YÖNÜNDEN	20
1-Kredi Kartının Kıymetli Evrak Niteliği	20
2-Kredi Kartının Teşhis Senedi Niteliği	22
3- Kredi Kartının İspat Senedi Niteliği	23

İKİNCİ BÖLÜM
ÜYE İŞYERİ SÖZLEŞMESİ YAPAN KURULUŞ İLE ÜYE İŞYERİ ARASINDAKİ
HUKUKİ İLİŞKİLERİN SONA ERMESİ VE SONUÇLARI

I.GENEL OLARAK	25
II. ÜYE İŞYERİ SÖZLEŞMESİ YAPAN KURULUŞ İLE ÜYE İŞYERİ ARASINDAKİ SÖZLEŞME İLİŞKİSİ	26
A- SÖZLEŞMENİN NİTELENDİRİLMESİ	27
B- TARAFLARIN HAK VE BORÇLARI	32
1- Üye İşyeri Sözleşmesi Yapan Kuruluşun Hak ve Borçları	32
2- Üye İşyerinin Hak ve Borçları	35
III. SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİ	38
A- SÖZLEŞMENİN SONA ERME NEDENLERİ	38
1- Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'ndan Kaynaklanan Sona Erme Nedenleri	38
2- Sürenin Sona Ermesi	40
3- Sözleşmenin Tek Taraflı Fesih İhbarı İle Sona Ermesi	41
4- Sözleşmenin Haklı Nedenle Feshi	43
5- Diğer Sebepler Nedeniyle Sözleşmenin Sona Ermesi	46
IV. SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİNİN SONUÇLARI	48
A- TARAFLARIN BİRBİRLERİNE YAPACAKLARI ÖDEMELERLE İLGİLİ YÜKÜMLÜLÜKLERİ BAKIMINDAN	48
B- KREDİ KARTI SİSTEMİ İLGİLİ ARAÇLARIN GERİ VERİLMESİ	49
C- BANKA KARTI VE KREDİ KARTI İLE İŞLEM YAPILDIĞINI GÖSTEREN İŞARETLERİN KALDIRILMASI	49

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
KART ÇIKARAN KURULUŞ İLE KART HAMİLİ ARASINDAKİ HUKUKİ
İLİŞKİLERİN SONA ERMESİ VE SONUÇLARI

I. SÖZLEŞMENİN NİTELENDİRİLMESİ	51
II. TARAFLARIN HAK VE BORÇLARI	54
A- KREDİ KARTINI ÇIKARAN KURUMUN HAK VE BORÇLARI	54
B- KART HAMİLİNİN HAK VE BORÇLARI	56

III. SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİ	59
A- SÖZLEŞMENİN SONA ERME NEDENLERİ	59
1- Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'ndan Kaynaklanan Sona Erme Nedenleri	59
2- Sürenin Sona Ermesi	60
3- Sözleşmenin Tek Taraflı Fesih İhbarı İle Sona Ermesi	61
a-Genel Olarak Fesih Hakkı	61
b-Bankaya Tanınan Tek Taraflı Fesih Yetkisinin Geçerlilik Ölçütleri Açısından Değerlendirilmesi	62
4- Haklı Nedenlerle Sözleşmenin Feshi	64
5- Diğer Nedenler	65
IV. SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİNİN SONUÇLARI	66
A- GENEL OLARAK	66
B- İCRA TAKİBİNE İLİŞKİN SONUÇLAR	67
C- KREDİ KARTLARINDA FAİZ	69
D- KİŞİSEL TEMİNATIN HUKUKİ NİTELİĞİ	72
1-Kredi Kartı Sahibinin Borcu İçin Verilen Teminatlar	72
2-Kişisel Güvencelerin Hukuki Niteliği	73
E- ÖZEL KANUN DÜZENLEMESİ	76
F- UYUŞMAZLIKLARDA YETKİLİ VE GÖREVLİ MAHKEMELER İLE DELİL VE İSPAT SORUNU	78

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KART HAMİLİ İLE ÜYE İŞYERİ ARASINDAKİ HUKUKİ İLİŞKİLERİN SONA ERMESİ VE SONUÇLARI

I. SÖZLEŞMENİN NİTELENDİRİLMESİ	83
II. TARAFLARIN HAK VE BORÇLARI	85
A- KART HAMİLİNİN HAK VE BORÇLARI	85
B- ÜYE İŞYERİNİN HAK VE BORÇLARI	86
III. SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİ	90
IV. SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİNİN SONUÇLARI	92
SONUÇ	95
KAYNAKLAR	99

KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
A.Ş	Anonim Şirket
b	bent
Ban. K.	5411 Sayılı Bankacılık Kanunu
BK	Borçlar Kanunu
BKK	Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu
BKM	Bankalar Arası Kart Merkezi
bkz	bakınız
C.	Cilt
E.	Esas
f.	Fıkra
HD.	Yargıtay Hukuk Dairesi
HGK	Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
HUMK	Hukuk Muhakemesi Kanunu
İBK	İçtihadı Birleştirme Kararı
İİK	İcra İflas Kanunu
K.	Karar
MK	Türk Medeni Kanunu
m.	Madde
PIN	Personal Identification Number
POS	Satış Noktası Terminali(point of sale)
RG	Resmi Gazete
S.	Sayı
s.	sayfa
T.	Tarih

TCMB.	Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
TKHK.	Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TTK.	Türk Ticaret Kanunu
vb.	ve Benzeri
vd.	ve devamı
Y.	Yargıtay
YKD	Yargıtay Kararları Dergisi

GİRİŞ

Günlük yaşantımızda ve hukuki ilişkilerimizde sıklıa karşılaştığımız kredi kartı kullanımı, toplumumuzda geniş kitlelere yayılmış ve nakit para ile yapılan alişverişin yerini alan bir sistem olarak karşımıza çıkmıştır. Kredi kartı kullanımının böylesine geniş kullanım alanlarına yayılması, hukuki anlamda bazı sorunları beraberinde getirmiş ve kanuni düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. Kredi kartı sistemini oluşturan taraflar arasındaki hukuki ilişkilerin sağlam bir zemine oturtulmak istenmesi nedeniyle 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu çıkarılmıştır. Yapılan kanuni düzenlemeye rağmen, kredi kartı sistemini oluşturan taraflar arasındaki hukuki ilişkilerin sona ermesinin ve bunun sonuşlarının hukuki ilişkilerde daha fazla özellik gösterdiği, çözümlenemeyen önemli sorunların halen devam ettiği, bu nedenle konuyla ilgili ayrıntılı bir incelemeye ihtiyaç duyulduğu kanaatinde olduğumuz için çalışma konumuzu “Kredi Kartından Doğan Hukuki İlişkilerin Sona Ermesi Ve Sonuçları” olarak seçmiş bulunmaktayız.

Çalışmamız dört ana bölümden oluşmaktadır. Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu ile taraflar arasındaki sözleşmelerin yön verdiği çalışmamızda, taraflar arasındaki hukuki ilişkilerin sona ermesi ve bunun beraberinde ortaya çıkan hukuki sonuçlar çalışmamızın temel inceleme konusunu oluşturacaktır.

Çalışmamızın birinci bölümünde, konunun daha iyi anlaşılması ve sistematik bakımdan konunun daha anlaşılır olması için kredi kartları hakkında genel bilgiler verilecek, özellikle kredi kartı sistemini oluşturan taraflar ve arasındaki hukuki ilişkilerin niteliği ve çeşidi hakkında açıklamalarda bulunulacaktır. Hukuk sistemi içerisinde kredi kartlarının yeri ve niteliğine değinilecektir.

Bundan sonraki üç bölümde kredi kartı sistemini oluşturan taraflar arasındaki hukuki ilişkilerin sona ermesi ve sonuçları incelenecektir. Çalışmamızda, gerek Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu düzenlemesinde, gerekse uygulamada fazla yer almayan, kartlı sistem kuruluşu ile yurtiçindeki bankalar arasındaki hukuki ilişkiler ayrıca incelenmemiştir. Bu ilişkinin temelini lisans sözleşmesi oluşturmaktadır.

Çalışmamızın ikinci bölümünde üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş ile üye işyeri arasındaki hukuki ilişkilerin sona ermesi ve sonuçları konusu incelenecektir. Bu bölümde ilk olarak taraflar arasındaki hukuki ilişkinin ne olduğu ve nasıl nitelendirilebileceği konusuna değinildikten sonra taraflar arasındaki sözleşmeden doğan hak ve borçlar konusuna kısaca değinilecektir. Taraflar arasındaki hukuki ilişki ve özellikleri irdelendikten sonra taraflar arasındaki sözleşmenin sona erme sebepleri ayrıntılı olarak incelenecek ve her bir sona erme şekli bakımından değerlendirmelerde bulunulacaktır. Son olarak taraflar arasındaki sözleşmenin sona ermesinin sonuçları hakkında inceleme ve değerlendirmelerde bulunulacaktır.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde kart çıkaran kuruluş ile kart hamili arasındaki hukuki ilişkilerin sona ermesi ve sonuçları konusu incelenecektir. Taraflar arasındaki hukuki ilişkiler ve bu ilişkilerin sonuçları hukuk sistemimizde ve günlük yaşantımızda daha çok özellik gösterdiğinden bu bölümle ilgili incelemelerimize ağırlık verilecektir. İlk olarak taraflar arasındaki hukuki ilişkilerin niteliği, tarafların hak ve borçları konusuna değinildikten sonra taraflar arasındaki hukuki ilişkilerin sona erme nedenleri ayrıntılı olarak incelenecektir. Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu taraflar arasındaki ilişkileri ayrıntılı olarak düzenlemiş olduğundan incelememize ilgili kanun hükümleri irdelenerek devam edilecek ve bu yönde değerlendirmelerde bulunulacaktır. Taraflar arasındaki hukuki ilişkilerin sona erme nedenleri incelendikten sonra özellikle günlük yaşantımızda sıkça karşılaştığımız ve hukuki bakımdan da bazı sorunları beraberinde getiren kart çıkaran kuruluş ve kart hamili arasındaki hukuki ilişkilerin sona ermesinin sonuçları konusu, özellik gösteren başlıklar altında incelenecek ve bu konularda değerlendirmelerde bulunulacaktır. Kart çıkaran kuruluş ile kart hamili arasındaki hukuki ilişkilerin sona ermesinin sonuçlarında özellikle önem arz eden İcra İflas Hukuku'na, uygulanacak faize, kişisel teminata ve yargılama aşamasındaki göreve ve yetkiye ilişkin konular hakkında değerlendirmelerde bulunulacaktır.

Çalışmamızın son bölümü olan dördüncü bölümünde ise kart hamil ile üye işyeri arasındaki hukuki ilişkilerin sona ermesi ve sonuçları konusu incelenecektir. Daha önceki sistematığımız burada da uygulanacak ve öncelikle taraflar arasındaki sözleşme ilişkisinin hukuki bakımdan nitelendirilmesi ve taraflar arasındaki hak ve borçlar konusu incelenecektir. Kart hamili ile üye işyeri arasındaki sözleşme ilişkisi diğer ilişkilere nazaran fazla bir özellik göstermemekte ve gerek Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'ndaki düzenlemelerde gerekse hukuki ilişkilerde sıkça

karşımıza çıkmamaktadır. Bu sebeple kart hamili ile üye işyeri arasındaki hukuki ilişkilerin sona ermesi ve sonuçları konusunun özellik gösteren bölümleri incelenecek ve değerlendirmelerde bulunulacaktır.

Çalışmamızın sonuç bölümünde incelemelerimiz hakkında genel bir değerlendirmede bulunulacak, varmış olduğumuz sonuçlar ve olması gereken hukuk bakımından görüşlerimiz aktarılarak çalışmamıza son verilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KREDİ KARTI HAKKINDA GENEL BİLGİLER

I. KREDİ KARTLARININ TARİHİ GELİŞİMİ VE İLGİLİ MEVZUAT

Kart sahibine nakit ödeme yapmaksızın anlaşmalı üye işyerlerinden mal ve hizmet satın alma ve kredi çekme imkanı veren kredi kartının ilk uygulamaları, 19. yüzyılın sonlarında ABD’de başlamıştır. Dünyada ilk kez turizm amaçlı olarak 1854 yılında Hotel Credit Letter Company adlı bir kuruluş kredi kartı çıkarmıştır. Ancak bu kart sadece turizm sektörüyle sınırlı bir alanda çıkarılmıştır.

Modern anlamda ilk kredi kartı ise 1914 yılında Western Union Bank tarafından çıkarılmıştır. Bu kart belirli ölçülerde kredi sağlama fonksiyonuna da sahiptir. Ancak çıkarılan bu kredi kartlarının kullanım alanları ya belirli bir alanla ya da belirli bölge ile sınırlı tutulmuştur. Böylece ilk kredi kartlarında genel olarak “iki taraflı sistem” olarak adlandırılan uygulama geçerli olmuştur¹. Bu sistemde müşteri ile satıcı arasına bir banka ya da kuruluşun girmesi söz konusu değildir².

İki taraflı sistemin uygulama alanının sınırlı olması, kredi kartı kuruluşlarını daha geniş kitlelere hitap edebilen kredi kartları tasarlamaya itmiştir. 1950 yılında Dinners Club tarafından çıkarılan kart bu ihtiyaçlara cevap verecek şekilde tasarlanmıştır³. Bu kart ile “üç taraflı sistem” olarak adlandırılan uygulamanın temeli atılmış bulunmaktadır. Özellikle belirli bir bölge ile sınırlı olmaması ve değişik alanlarda faaliyet gösteren işyerlerinde de geçerli olması bakımından ihtiyaçlara cevap vermesi nedeniyle kart, ABD’ de büyük yoğunluk kazanmıştır⁴. Bu aşamadan sonra kredi kartı uygulaması tüm dünyaya yayılmıştır.

Kredi kartı bakımından Türkiye ise gelişmeleri takip etmiş ve ilk kredi kartı 1968 yılında Koç grubuna bağlı Setur A.Ş tarafından Dinners Club’tan kart çıkarma yetkisi alınarak çıkarılmıştır. Dinners Club olarak çıkarılan kredi kartından sonra Visa, Mastercard / Eurocard, Prestige Card ve American Express piyasaya çıkarılmıştır.

¹ **Teoman, Ömer:** Hukuki Yönden Kredi Kartı Uygulaması, 2. Baskı, İstanbul 1996,s.14

² bkz. **Stephenson, Graham:** Credit, Debit & Cheque Cards Law And Practise, Birmingham 1993, s.78;

³ **Lindsey, Ian:** Credit Cards, London 1994, s.65

⁴ **Mandell, Lewis:** The Credit Card Industry, Boston 1990, s.110

Kredi kartı ile yapılan işlemlerin hacminin artması ve kart çıkaran kuruluşlar arasında başlayan rekabet sonucunda, kredi kartların kullanımı ile ilgili oldukça karmaşık hukuki ilişkiler ağı kurulmuştur. Kredi kartları, taksit yapan, kredi veren, yapılan harcamalar karşılığında kart hamillerine karşılıksız mal ve hizmet imkânı sağlayan, sigorta ve benzeri hizmetleri veren araçlar haline dönüşmüştür.

Türkiye’de çıkarılan kart sayısı yaklaşık olarak 33 milyon rakamına ulaşmış bulunmaktadır⁵. Getirmiş olduğu kolaylıkların yanında bu ölçüde yaygın kullanımın sorunları da beraberinde getirdiği tartışmasızdır. Ülkemizdeki kredi kartlarının gelişmesi kredi kartının bir ödeme aracı olmasından çok, yüksek enflasyon nedeniyle faizsiz ucuz bir kredi niteliği fonksiyonu görmesine bağlanabilir⁶.

Ülkemizde kredi kartlarının kullanımında, ilgili tarafların hak ve yükümlülüklerinin tespitinde hukuki alt yapının oluşturulmamış olması ve kredi kartlarının kullanımından doğan sorunların giderilmesinde yetkili mercilerin açıklığa kavuşturulmamış olması, bu sistemin etkin ve rekabetçi bir şekilde işleyişini engellemiştir.

Kartlı ödeme sistemlerinin tarafları olan kart hamilleri, işyerleri, kart çıkaran ve üye işyeri anlaşması yapan kuruluşların yanı sıra, uyuşmazlıkların çözümünde adli merciler ve emniyet güçleri de yasal boşluktan kaynaklanan bu eksikliği hissetmişlerdir. Yasal alt yapıdaki bu eksiklik, kimi zaman adil olmayan uygulamaların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Banka kartları ve kredi kartlarına ilişkin yasal boşluğu doldurmak amacıyla, 1993 yılında Türkiye Bankalar Birliği bünyesinde çalışmaları başlatılan ve 1995 yılında Bankalararası Kart Mekezi’ne (BKM) devredilen "Banka Kartları ve Kredi Kartları Yasa Tasarısı" bir komite tarafından gözden geçirilmiştir.

Banka kartları ve kredi kartları hakkında yasal düzenleme yapılmadan önce; kart çıkaran kuruluş, üye işyeri ve kart hamili arasındaki ilişkiler genellikle

⁵ bkz. www.bkm.com.tr

⁶ **Yılmaz, Eyüp:** Türkiye’de Kredi Kartı Uygulaması Ve Ekonomik Etkileri, İstanbul 2000, s.7; Türkiyede kredi kartı sektöründeki son gelişmeler ve beklentiler için bkz. **Kırman, Ahmet:** Kredi Kartı Sektörü Son Gelişmeler Ve Beklentiler, Güncel Hukuk, Nisan 2006 / 04, s.16-20

Borçlar Kanununa, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna, Türkiye Bankalar Birliğinin 3/8/1990 tarihli ve 924 sayılı "Kredi Kartı Uygulamalarına İlişkin Mesleki Tanzim Kararı Tebliği" ile 25/9/1996 tarihli ve 998 sayılı "Bankaların Tüketici Kredisi Uygulamasında Yükümlü Oldukları İlkeler ve Koşullar Tebliği" hükümlerine göre yürütülmüştür.

17.10.1999 tarihli ve 23849 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 13.10.1999 tarihli ve 99/13414 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının eki "2000 yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar" ile 2000 Yılı Programında yer alan "Finans Reformu, Mali Piyasalarda Etkinliğin Arttırılması, Dünya ile Entegrasyon, Mülkiyetin Tabana Yayılması Projesi" çerçevesinde hukuki ve kurumsal düzenlemelerde banka kartları ve kredi kartları ile ilgili işlemleri denetlemek ve mevcut belirsizlikleri ortadan kaldırmak amacıyla Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanununun bu dönemde çıkarılması öngörülmüştür. Ancak, banka kartları ve kredi kartlarının kullanımı, yukarıda belirtilen rakamsal büyüklüklere ulaşırken uzun yıllar boyunca konuya ilişkin yasal bir düzenleme yapılması mümkün olamamıştır.

Sektörün sağlıklı gelişimi için; terminolojinin tanımlandığı, tarafların hak, yükümlülük ve sorumluluklarının belirlendiği, kartların kullanımına ilişkin genel işlem şartlarının hüküm altına alındığı, sistemde yer alan kuruluşların denetiminin genel çerçevesinin çizildiği, Kanun kapsamındaki kuruluşların ve ilgili kamu kuruluşlarının kendi aralarındaki bilgi alışverişi esaslarının belirlendiği, banka kartı ve kredi kartı kullanan tüketicilerin haklarının güvence altına alındığı, ispat yükünün açıklığa kavuşturulduğu, ilgili suçların ve cezaların belirlendiği bir kanunun hazırlanması gerektiğinden, Ulusal Program, temel kanunlarda yapılan değişiklikler, Avrupa Birliğinin ilgili direktifleri, Basel Bankacılık Gözetim ve Denetim Komitesi tarafından hazırlanan prensipler ve raporlar, 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, son zamanlarda yapılan ülkemiz uygulama esasları ve sektörde karşılaşılan sorunlar da dikkate alınarak hazırlanan 5464 sayılı "Banka Kartları Ve Kredi Kartları Kanunu" 1 Mart 2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir⁷. Yine bu kanun uyarınca Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından "Banka Kartları

⁷ Bkz. **Buhur, Oğuzhan:** 5436 Sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanununda Kredi Kartı Uygulaması, Güncel Hukuk, Nisan 2006 / 04, s.26-28

ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelik⁸ çıkarılmış ve bu yönetmelik de 10 Mart 2007 tarihinde yürürlüğe konulmuştur.

Bu düzenlemeler neticesinde kredi kartları ile ilgili yasal boşluk doldurulmaya çalışılmış ve kanun gerekçesinde belirtildiği üzere; kredi kartlı ödeme sisteminin onun tarafları açısından verimli ve düzgün şekilde çalışması ve hukuki ihtilafları en aza indirilmesi için bu kanuni düzenlemeye gidilmiştir⁹.

II. KREDİ KARTI SİSTEMİNİN TARAFLARI VE İŞLEYİŞİ

Kredi kartı sistemini oluşturan taraflar Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun ikinci maddesinde: "Kartlı sistem kuran, kart çıkaran, üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar ile üye işyerleri ve kart hamilleri bu Kanun hükümlerine tâbidir." denilerek sayılmıştır.

Kartlı sistem kuruluşu: Banka kartı veya kredi kartı sistemi kuran ve bu sisteme göre kart çıkarma veya üye işyeri anlaşması yapma yetkisi veren kuruluşları ifade etmektedir. (BKK m. 3) Kartlı sistem kuran kuruluşların hemen hepsi yabancı kuruluşlar olup, yurtdışındaki bankalar ve diğer kuruluşlarla lisans sözleşmesi yaparak ödeme sistemlerinin kullanım haklarını banka ve diğer kuruluşlara devretmektedirler¹⁰. Gerek Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu düzenlemesinde, gerekse uygulamada fazla yer almayan kartlı sistem kuruluşu ile ilgili hukuki ilişkiler inceleme konumuzun dışında tutulmuştur.

Kart çıkaran kuruluş: Banka kartı veya kredi kartı düzenleme yetkisini haiz bankalar ile diğer kuruluşları ifade etmektedir. (BKK m. 3) Bu kuruluşlar, kartlı sistem kuruluşları ile yaptıkları lisans sözleşmelerine dayanarak banka ve kredi kartları çıkarmakta ve bu kartları yine kart hamilleriyle yaptıkları sözleşmeye istinaden onların kullanımına sunmaktadırlar.

⁸ Bu Yönetmeliğin amacı, banka kartları ve kredi kartlarının çıkarılmasına, kullanımına ve kartlı ödemeler sisteminde yer alan kuruluşların faaliyet esaslarına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. (İlgili yönetmelik madde 1)

⁹ bkz. **Oy, Osman:** 5436 Sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu, Güncel Hukuk, Nisan 2006 / 04, s.22-25

¹⁰ Dünyadaki kartlı sistem kuruluşları VISA, MASTERCARD, DINERS CLUB, AMEX, JCB olarak sayılabilir.; Ayrıntılı bilgi için bkz. **Jones, Sally A. :** The Law Relating To Credit Cards, Oxford, 1989

Üye işyeri anlaşması yapan kuruluş: Banka kartı veya kredi kartı kabulünü sağlamak amacıyla işyerleriyle anlaşma yapan bankalar ya da kuruluşları ifade etmektedir (BKK m. 3). Bu kuruluşlar üye işyerleri ile üye işyeri sözleşmesi imzalamakta ve kartlı sistem kuruluşlarından aldıkları yetki ile üye işyerlerine pos cihazlarını vermektedirler. Üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşlar, sadece bu alanda faaliyet gösteren şirketler olabilecekleri gibi, aynı zamanda kart çıkaran veya kartlı sistemi kuran kuruluşlar da olabilmektedirler. Böylesi bir durumda ise, sistemde birden fazla tarafa ilişkin sıfatlar, tek bir kuruluşta birleşmiş olacaktır. Bir bankanın hem üye işyeri sözleşmesi yapması, hem de kredi kartı çıkararak bunları kart hamillerinin kullanımına sunması, bankacılık uygulamasında sıkça görülen bir durumdur.

Üye işyeri: Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar ile yaptığı sözleşme çerçevesinde kart hamiline mal ve hizmet satmayı veya nakit temin etmeyi kabul eden gerçek veya tüzel kişiyi ifade etmektedir (BKK m. 3). Mal ve hizmet teminine yönelik olarak her türlü mağaza ve işyerini içeren "üye işyerleri" de yukarıda sözü edilen anlaşma ile sisteme dahil olmaktadır.

İlişkiye katılan diğer taraf ise kart hamilidir. **Kart hamili:** Banka kartı veya kredi kartı hizmetlerinden yararlanan gerçek veya tüzel kişiyi ifade etmektedir (BKK m. 3). Kart hamili ile imzalanan kredi kartı sözleşmesinde tarafların hak ve borçları ve kartın kime ait olacağı, kart hamilinin gerçek veya tüzel kişi olmasına göre farklılık göstermektedir¹¹. Bu nedenle kanun düzenlemesinde bu ayrımın belirtildiği söylenebilir.

Sistemin işleyişinde; işyerinden bir ürün satın alan kart hamili ödeme yapmak amacıyla kartını ibraz eder, malı satan işletme (üye işyeri) de kartı alarak öncelikle kartın bazı geçerlilik koşullarını taşıyıp taşımadığını araştırır (İmza ve kimlik kontrolü, kartta tahrifat bulunup bulunmadığı gibi)¹².

¹¹ Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 43. maddesinde kurumsal kredi kartları düzenlenmiş ve getirilen düzenleme ile "Bu Kanunun 8 inci maddesinin ikinci fıkrası, 9 uncu, 12 nci, 24 üncü, 25 inci, 26 ncı ve 44 üncü maddesi hükümleri tacirlere verilen kurumsal kredi kartları hakkında uygulanmaz." kuralı getirilerek firma kredi kartlarına bazı hükümlerin uygulanmayacağı belirtilmiştir.

¹² Üye işyerleri, mal ve hizmet bedeli karşılığını banka kartı veya kredi kartı ile ödemek isteyen kişilerin imza gerektiren işlemlerde imza kontrolünü yapmak, kartın tahrifata uğrayıp uğramadığını kontrol etmek ve üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlarca kendilerine ulaştırılan bilgiler çerçevesinde kartın geçerliliğini tespit etmekle yükümlü olup, gerekli durumlarda kart üzerinde yer

Satıcı araştırmalar sonucunda kartı ibraz eden müşterinin gerçek kart hamili olduğunun saptadıktan sonraki aşama zaman içinde büyük değişim göstermiştir.

İlk dönemde; satıcı, belirtilen tutardaki harcamayı kredi kartını çıkaran kurumun da kabul ettiğini teyit ettirmek zorundaydı. Bunun için de, kartı çıkaran kuruluşun aranması ve yeterli karşılık (provizyon) bulunup bulunmadığının anlaşılması gerekiyordu. Bu belirlemeden sonra satıcı, kredi kartını müşterinin imzalamakla yükümlü olduğu harcama belgesi ile birlikte imprinter¹³ adı verilen aygıtın içine yerleştirmektedir. Elde edilen imprinter çıktısı ile kartın ibraz edildiği ve harcamanın yapıldığı belgelenmektedir.

Günümüzde teknolojinin gelişmesi sonucunda POS (satış noktası terminali)¹⁴ cihazları kullanılmakta olup, kredi kartı artık imprinter'dan değil POS cihazından geçirilmektedir. Bu nedenle imprinter kullanılan durumlarda olduğu gibi satıcının tutarları eli ile satış belgesine yazmasına veya karşı çıkaran kuruluşu telefonla arayarak provizyon alınmasına gerek kalmamıştır. Bu işlem POS aracılığıyla otomatik olarak gerçekleştirilmekte ve harcama belgesi¹⁵ gerekli otorizasyon online olarak alınarak POS cihazı aracılığıyla düzenlenmektedir.

Bu aşamadan sonra üye işyeri, POS aracılığıyla düzenlediği harcama belgesini¹⁶ imzalaması için müşteriye vermektedir. Genel olarak 3 nüsha olan belgenin bir tanesi müşteriye verilecek, imzalı olan nüsha ile birlikte diğeri üye

alan bilgilerle kimlik belgesi üzerinde yer alan bilgileri karşılaştırmak üzere geçerli bir kimlik belgesi ibrazını talep etmek ve harcama belgesi üzerindeki bilgilerle kredi kartı üzerindeki bilgileri karşılaştırarak kontrol etmekle yükümlüdür. Bu kontrollerin yapılmamasından doğan zararlardan üye işyerleri sorumludur. (BKK m.17/2).

¹³ Kredi kartı ile işyeri plakası üzerindeki kabartmalı bilgilerin satış veya nakit ödeme belgesine aktarılmasını sağlayan alet. **Takan, Mehmet:** Bankacılık Teori Uygulama Ve Yöntemi, 2. Baskı, Ankara 2002, s.242

¹⁴ İmprinter kullanılarak yapılan işlemlerin on-line ortamda gerçekleştirilebilme özelliğine sahip olan elektronik cihazlardır. Bilgilerin girilmesi ile birlikte bağlı bulunduğu banka ya da kuruluştan otomatik olarak otorizasyon almakta ve satış belgesini düzenlemektedir. **Takan,** s.243; POS ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. **Şener, Oruç Hami:** Satış Noktasından Elektronik Fon Transferi Sistemi Ve Hukuki Niteliği, İstanbul 2000

Harcama belgesi: Banka kartı veya kredi kartı ile yapılan işlemler ile ilgili olarak üye işyeri tarafından düzenlenen, kart hamilinin işlemde doğan borcu ile diğeri bilgileri gösteren ve kart hamilinin kimliğinin bir kod numarası, şifre veya kimliği belirleyici başka bir yöntemle belirlendiği haller dışında kart hamili tarafından imzalanmış belgeyi,

¹⁶ Üye işyerleri, mal ve hizmet bedellerinin banka kartı ya da kredi kartı ile ödenmesi veya nakit talep edilmesi halinde, 20 nci madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla, elektronik ya da mekanik cihazları kullanarak harcama belgesi veya nakit ödeme belgesi düzenlemek ve aslım sözleşmede belirtilen süre içinde muhafaza etmek ve bir nüshayı da kart hamiline vermek zorundadır. Bu hükme aykırılık halinde satılan hizmet veya mal bedeli üye işyeri anlaşması yapan kuruluştan talep edilemez. (BKK m.19)

işyerinde kalacaktır¹⁷. Bu işlemlerden sonra müşteri borcunu kredi kartı ile ödediği için ve harcama belgesini imzaladığı için satın aldığı ürün kendisine teslim edilecektir¹⁸.

Sattığı mal karşılığında herhangi bir nakit tahsil etmeyen işletme ise, daha önceden imzaladığı sözleşmede öngörülen belirli dönemlerde, topladığı tüm harcama belgelerinin birer suretini kredi kartını çıkaran kuruma ibraz etmekte, üçüncü sureti ise kendinde tutmaktadır.

Kredi kartını çıkaran kurum ise; harcama belgelerindeki tutarı belirli bir komisyon indirdikten sonra üye işyerine ödemektedir. Kartı çıkaran kurum, üye işyeriyle yaptığı sözleşmede belirli dönemlerde harcama belgelerindeki tutarları ödemeyi yükümlenmiştir. Ödemenin dayanağı bu sözleşmedir.

Son olarak kredi kartını çıkaran kurum, kart hamiline aylık dönemler itibariyle imzalamış olduğu harcama belgelerindeki tutarları içeren hesap özetlerini göndererek, kendisinden bu parayı ödemesini istemektedir¹⁹. Kart hamili ise defaten ya da bazen taksitler halinde hesap özetindeki tutarı ödeyerek borcundan kurtulmaktadır. Kart hamilinin borcunu ödeme miktar ve zamanına göre uygulanacak kurallar ve özellikle faizler farklılık göstermektedir. Kart hamili hesap özetindeki borcunu son ödeme tarihine kadar öderse hiçbir faiz ya da masraf ödemekle yükümlü değildir. Kart hamili ödemeyi, son ödeme tarihinden sonra yaparsa bu durumda karşımıza iki olasılık çıkmaktadır. Eğer yapılan ödeme asgari tutar kadar ya da bunun üzerinde ise uygulanacak faiz akdi faizdir. Asgari ödeme tutarının altında yapılacak bir ödeme ise kart hamilinin gecikme faizi ödemesine neden olmaktadır (BKK m. 26/II). Ayrıca belirtmek gerekir ki; temerrüt hali de dahil olmak üzere, kart uygulamasından doğan borçlarda bileşik faiz uygulanmaz. (BKK m. 26/II)

¹⁷ Şunu da belirtmek gerekir ki teknolojinin ilerlemesiyle birlikte, chip ve pin uygulamasına geçilmiştir. Buna göre kart hamili ile ilgili bilgiler kart üzerindeki chip' e yüklenmekte ve kartın kopyalanma riski azaltılmaktadır. Aynı şekilde kredi kartlarına getirilen pin uygulaması ile birlikte kart hamillerine kredi kartı şifresi verilmekte ve bu şifreyle işlem yapan kart hamillerinden harcama belgelerinin imzalamaları istenmemektedir. 2007 yılı içerisinde pin uygulamasının zorunlu hale getirileceği BDDK yetkilileri tarafından açıklanmıştır.

¹⁸ **Teoman, s.3; Işıktaç, Muhip Şeyda:** Uygulamada Bankacılar İçin Hukuk, İstanbul 2001, s.67

¹⁹ Kart çıkaran kuruluşlar, kartın verilmesi anında kart hamilini yeteri derecede bilgilendirmek ve talep edilmesi halinde, gerçekleştirilmiş işlemlere ait kayıtları otuz günü geçmemek üzere işlemin mahiyetine uygun bir süre zarfında sağlamakla yükümlüdür. Yurt dışı işlemlerinde bu süre altmış gün olarak uygulanır. (Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu m.8/4)

Sistemin işleyişinde bankalar genellikle kartlı sistem kuran kurumlar ile lisans sözleşmesi²⁰ imzalamakta ve bu kurumların sistemine ait kartlarını ve POS cihazlarını piyasaya sürmektedir. Visa, Master Card gibi kuruluşlar bankalar ile yaptıkları lisans sözleşmeleri ile kredi kartları sisteminin kullanım hakkını bankalara devretmektedirler²¹. Kredi kartı kuruluşu ya da banka ile, kredi kartını bulunduğu ülkede pazarlamak ya da sunmak isteyen kuruluşlar arasında yapılan, kredi kartının pazarlanması yetkisini veren anlaşmalar lisans sözleşmesi niteliğindedir²².

Uluslararası kredi kartı kuruluşları birden çok banka ile kart çıkarmak için lisans sözleşmesi imzalayabilmektedir. Bu durumda bankalar, hem kendilerince hem de diğer bankalarca çıkarılan aynı kartla yapılan alışverişlerin satış belgesini üye işyerlerine ödemek zorundadır. Bir süre sonra bankaların birbirlerine ödemeleri takas bürosu aracılığıyla yapıp hesaplar kapatılır²³. Bu uluslararası kuruluşlar, lisans verdikleri bankalar kredi kartı sistemlerini kurarken ve sistemin işleyişi sırasında, verdikleri hizmetler karşılığında ücret adı altında gelir elde etmektedir²⁴.

Ülkemizde bankaların çıkarmış oldukları kredi kartları, kendi üye işyerleri dışında kartlı sistem kuran kuruluşun aynı olması koşuluyla, başka bankaların üye işyerlerinde de geçerli olabilmektedir²⁵. Bu nedenle bankalar arasında da birbirlerinin kredi kartları nedeniyle alacak doğabilmektedir.

Bankaların birbirlerinden olan kredi kartı alacaklarının tasfiyesi, önceleri harcama belgelerinin ibrazı şeklinde gerçekleşmekteydi. Ancak 1990 yılında 13 kamu ve özel Türk bankasının ortaklığı ile kurulan Bankalar Arası Kart merkezi A.Ş (BKM) bu uygulamaya son vermiş ve bir takas merkezi olarak bu görevi

²⁰ Lisans sözleşmesi, patent hakkı sahibinin, patent hakkına bağlı haklarının belirli bir süre tamamen ya da kısmen ücret karşılığında kullanılmasına izin veren sözleşmedir. Lisans sözleşmesi teknik ya da endüstriyel değerlere, fikri haklara Türk Ticaret Hukukunda düzenlenmiş maddi olmayan haklara ya da ürün ve hizmetleri ayırt edici işaretlere ilişkin olabilir. **Baydemir, Mehmet:** Her Yönüyle Kredi Kartları, İstanbul 2004, s.92;

²¹ **Yılmaz, S.95**

²² Lisans sözleşmesi, kredi kartı kuruluşu ile uluslar arası plastik kart markasını kullanacak banka arasındaki kurallar, sorumluluklar ve yetkileri belirlemektedir. **Baydemir, s.93**

²³ **Çırpan, Belgin:** Kredi Kartları, Bursa 2000, s.52

²⁴ **Kılınç, İlker / Koç, Selman:** “ Kredi Kartı Sisteminin İşleyişi ve Uygulaması”, Vergi Dünyası, Sayı 269, Ocak 2004, s.93

²⁵ Örneğin: Bir bankanın çıkarmış olduğu kredi kartı Visa kuruluşuna ait bir kart ise yine başka bir bankanın çıkardığı bu kuruluşu ait kredi kartı arasında teknik olarak bir farklılık söz konusu değildir. Visa ambleminin olduğu her üye işyerinde herhangi bir bankanın çıkarmış olduğu kredi kartı Visa kuruluşuna aitse geçerlidir ve üye işyerleri de bu kartları kabule zorunludur.

üstlenmiştir²⁶. BKM' nin belli başlı görevleri; alt yapı olanakları sağlamak, yurtiçi ve yurtdışı takas ve provizyon işlemlerini yürütmek, yurtiçinde birleşik uyarı sistemi yayınlamak, eğitim ve güvenlik hizmetleri sunmak vb. faaliyetlerde bulunmak şeklinde sayılabilir.

Türkiye'de kredi kartı alabilecek kişiler bankadan bankaya değişmekle birlikte, genellikle şu şartlar aranmaktadır; 18 yaşını doldurmuş olmak, Türkiye'de ikamet etmek, borç ve taahhütlerine sadık, itibarlı ve güvenilir bir kişi olmak karşılıksız çek ve senet protestosunun bulunmaması, TCMB kara liste kayıtlarında yer almamak ve son olarak kredi kartı harcamalarını karşılayabilecek düzenli bir gelire sahip olmak.²⁷.

III. KREDİ KARTLARININ SINIFLANDIRILMASI

A-SİSTEME KATILANLARIN SAYISINA GÖRE

Kredi kartlarını sisteme katılanların sayısına göre iki taraflı, üç taraflı ve karma sistem olarak üç gruba ayırabiliriz²⁸.

Kredi kartı çıkaran kuruluşun sadece kendi müşterilerine kart vererek yalnızca kendi işyerlerinde nakit ödemedi mal ve hizmet alma olanağı sunan sistem iki taraflı sistem olarak anılmaktadır. Örneğin Mark & Spencer işyerlerinde sadece kendi kartlarını kabul etmekte diğer kuruluşların çıkarttığı kartları reddetmektedir²⁹. Bu sistemde, mal ve hizmet sunan bir ticari işletme ve kart hamili olmak üzere iki taraf vardır. Hamil sadece kartı çıkaran ticari işletmede alışveriş yapabilir. İşletme, hesap dönemlerinin sonunda müşteriye hesap bildirim cetveli gönderir ve hamil borcunu sözleşmede öngörüldüğü şekilde toplu ya da taksitle ödeyebilir. Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nda iki taraflı sistem hakkında getirilen hükümden "*Kendi işyerleri ile sınırlı olmak üzere, mal veya hizmetlerin vadeli satışı ile alıcının borç alacak durumunun izlenmesi amacıyla kart çıkaran veya sistem oluşturan veya herhangi bir kredilendirme işlemi yapılmaksızın veya hesaba bağlı olmaksızın önceden belirlenen bir tutarla sınırlı olmak üzere kart düzenleyen*

²⁶ Teoman, s.27; Yılmaz, S.107

²⁷ Yılmaz, s.97

²⁸ Teoman, s.47; Yılmaz, s.17; Takan, s.243

²⁹ Yılmaz, s.18

gerçek veya tüzel kişiler bu Kanun hükümlerine tâbi değildir" denilmektedir. Böylece, iki taraflı sistem Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun kapsamı dışına çıkarılmıştır³⁰.

Üç taraflı sistemde ikili sistemden farklı olarak mal ve hizmet arz edenle talep eden dışında üçüncü bir taraf daha bulunmaktadır. Bu sistemde işletme kart ihraç etmemektedir. Onun yerine bu konuda uzmanlaşmış kredi kartı çıkaran kart kuruluşları ya da bankalar bu işlevi yerine getirmektedir. Bu şekilde çıkarılan bir kart sisteme dahil olan ve sistemin logosunu taşıyan tüm işyerlerinde kart hamillerince kullanılabilir. Sözü edilen üye işyerleri kredi kartını çıkaran kuruma karşı, kendisi tarafından çıkarılan bir kartın hamili bulunan müşterilerine peşin para talep etmeksizin mal satmak ya da hizmet sunmak yükümlülüğü altına girmişlerdir. Bu sistemde kart hamili müşteri yerine onun borçlandığı tutarı kartı çıkaran kurum üye işyerine öder. Kartı çıkaran kurum daha sonra ödediği tutarı hamilden aralarındaki sözleşmeye dayanarak tahsil eder.

Üç taraflı sistem yerini zamanla genişletilmiş üç taraflı sisteme bırakmıştır³¹. Üç taraflı sistemin genişletilmiş olarak ele alınmasının nedeni, sisteme kredi kartı çıkaran kurumun lisans vermesi nedeniyle katılması ve BKM'nin de bu sistemde rol oynaması olarak açıklanabilir³².

Son olarak karma sistemde ise mal ve hizmet sunan bazı şirketlerin kendi aralarında anlaşmak suretiyle ortak kredi kartı çıkardıkları görülmektedir. Çıkarılan kartların sadece bu kartı ihraç eden kuruluşta değil, anlaşmaya taraf olan diğer işletmelerde de kullanılması sistemi iki taraflı olmaktan çıkarmakta ve bu sisteme karma bir görüntü vermektedir³³. Öğretide genişletilmiş iki taraflı sistem diye de adlandırılan karma sistemde, kredi kartı hamili kartını kendisine veren işletmenin yanı sıra diğer bazı işletmelerde de kullanılabilir. Bunun en klasik örneği uçak

³⁰ Doktrinde "iki taraflı sistem olarak" adlandırılan ve münhasıran mağazaların kendilerine ait işyerlerinde kart hamillerinin nakit ödemeksizin alışveriş yapmalarına imkân tanıyan mağaza kartları da bulunmaktadır. Bu kartların çıkarılmasındaki amaç, işyerlerinin mal veya hizmetleri vadeli satmaları halinde, alıcının hak ve yükümlülüklerinin izlenmesinin sağlanması, diğer bir deyişle müşteri hesabının yakından takip edilebilmesidir. Bu kartlar banka veya kredi kartının sahip oldukları özellikleri taşımamaları nedeniyle Kanun kapsamına alınmamışlardır.

³¹ **Takan**, s.250

³² **Reisoğlu, Sezai**: Banka Kredi Kartları Ve Uygulama Sorunları, Türkiye Bankalar Birliği Sunumu, 27.05.2004, s.55

³³ **Yılmaz**, s.18; bkz. **Teoman**, s.49

firmalarının bir araya gelerek ortak kredi kartı çıkarmaları ve bu kartın tüm uçak firmalarında geçerli olduğu kredi kartı sistemidir.

B- KULLANIM ŞEKİLLERİNE GÖRE

Kullanım şekillerine göre kartları, kredili kredi kartları (*credit cards*) ve mağaza kartları (*store cards*) olarak ikiye ayırabiliriz³⁴.

Kredili kredi kartlarında kart hamilli kişinin bir cari hesabı söz konusu iken bu hesabının alacaklı olması zorunluluğu yoktur. Kart hamilli üye işyerlerinden bir mal ya da hizmet satın alır, üye işyeri de bankadan belirli bir günde parasını tahsil eder. Bu aşamadan sonra banka müşterisi adına açtığı borçlu cari hesaba müşterisine de bildireceği son ödeme gününün valörü ile bu tutarı borç kaydeder³⁵. Bu son ödeme günü kart hamilinin borcunu faizsiz olarak ödeyeceği son günü ifade eder. Aynı şekilde bu tür kartlar ile kart hamillerine bankalardan nakit çekme olanağı sağlanmakta ve para çekilir çekilmez cari hesaba borç kaydedilmekte ve bu tarihten itibaren faiz işlemektedir.

Mağaza kartları ise, perakende satış yapan mağazalar grubu tarafından müşterilerine kredili alışveriş imkanı veren iki taraflı sistem şeklinde işleyen kredi kartlarıdır³⁶. Bu tür kartlarda nakit para çekme söz konusu olmamaktadır.

C- KART HAMİLLERİNİN NİTELİĞİNE GÖRE

Kart hamilinin niteliğine göre kredi kartlarını bireysel kredi kartları, firma kartları (*company cards*), asli-ek kartlar olarak ayırma tabi tutabiliriz.

Bireysel kredi kartının hamili gerçek kişidir. Bu kişiler kartla yaptığı harcamalardan doğrudan doğruya ve kişisel olarak sorumludurlar.

³⁴ **Takan**, s.245

³⁵ **Takan**, s.245

³⁶ **Takan**, s.246

Firma kartları ise, özellikle ticaret şirketlerinin iş amacıyla seyahat eden üst düzey yöneticilerine ve pazarlama elemanlarına hitap eden kartlardır. Bu tür kredi kartlarında, kredi kartını çıkaran kurum nezdindeki hesap şirket adına açılabilceği gibi şirketin yetkilisi adına da açılabilir. Kredi kartının kullanımı ile ilgili sorumluluk kredi kartının hamili olarak gözüken şirkete ait olmaktadır.

Yukarıda belirtmiş olduğumuz kartların tümü asli kartlar olarak nitelendirilebilir³⁷. Yani bu kartlar arasında asli-ek kart ilişkisi yoktur. Bu tür kredi kartlarının çıkarılmasından sonra, aynı hesap numarası üzerine ikinci bir kart daha düzenlenmesi halinde bu ikinci kart ek kart olarak adlandırılır. Ek kart ile yapılan harcamalardan asıl kart sahibinin sorumlu olması kural ise de, bunun aksi ya da sorumluluğun müteselsil olacağı kararlaştırılabilir.

D- KULLANIM ALANLARINA GÖRE

Kullanım alanlarına göre kredi kartlarını yurtiçi kredi kartları(*domestic cards*) ve yurtdışı kredi kartları (*international cards*) olarak ikiye ayırabiliriz.

Yurtiçi kredi kartları adından da anlaşılacağı gibi, sadece kredi kartının çıkarıldığı ülke sınırları içerisindeki üye işyerlerinde yapılan harcamalar için geçerlidir. Yurtiçi kredi kartı hamili yapacağı harcamalar veya çekeceği nakit için hesabında para bulundurmamak zorunda değildir.

Yurtdışı kredi kartları ise hem yurt içinde hem de yurt dışında yapılan harcamalar ve nakit çekme işlemleri için geçerlidir. Yurtdışı kredi kartları genellikle transfer-hesaba erişim (*debit card*) kartları şeklinde çalışmaktadır³⁸. Bu tür hesapları kullanan hamillerin hesapları alacaklı cari hesap biçiminde ya normal hesabının yanında döviz hesabı ile ya da sadece döviz hesabı ile çalışmaktadır. Yurtdışında yapılan harcama muhabir bankanın yurtdışındaki banka hesabını borçlandırdığı gün valörü ile kişinin döviz üzerine açılmış hesabından düşülmektedir. Yine bu kartın hamilleri elindeki kart ile sisteme dahil bir şubeden nakit çekebilmektedir. Ancak, belirtelim ki günümüzde yurt dışı kredi kartlarında döviz hesabı açma zorunluluğu büyük ölçüde ortadan kalkmıştır. Döviz üzerinden

³⁷ **Takan**, s.247

³⁸ **Takan**, s.248

harcama yapan kart hamili o günkü vakr üzerinden TL olarak borçlanmakta ve ödemeyi TL olarak yapabilmektedir.

IV. KREDİ KARTININ HUKUKİ NİTELİĞİ

A. BANKA HUKUKU YÖNÜNDEN

Kredi, hazır bir satın alma gücünün kullanılmasıdan belirli bir süreyle diğer bir kişi lehine vazgeçilmesi ya da bu gücün ona terk edilmesi şeklinde tanımlanabilir³⁹. Kredi kartını çıkaran kuruluş ile kart hamili arasındaki sözleşmenin aynı zamanda bir kredi sözleşmesi olup olmadığı ve hamilin kredi kullanıp kullanmadığı hususu üzerinde durmakta bankacılık hukuku bakımından yarar bulunmaktadır.

Kredi kartları ile kullanılan kredilerde, süreli, vadesi belirli bir kredi unsurunun mevcut olduğunu ileri sürenler olduğu gibi⁴⁰, kredilendirme unsurunun bulunmadığını ileri sürenler de vardır⁴¹. Teoman' a göre kredi kartı sisteminde, kart ile nakit olarak kredi çekilmesi hususu dışındaki durumlarda kredilendirme unsuru söz konusu değildir. Çünkü hamil kredi kartı çıkaran kuruluşa, faiz, komisyon vs. gibi bir ödeme yapmamaktadır ve bu husus kredilendirme unsuruyla bağdaşmayan bir durumdur. Aynı şekilde hamilin kartını ancak malvarlığının yaptığı harcamaları karşılamaya elverişli olduğu oranda kullanabilmesi ve bu durumun kredinin verilme amacının kişilerin kendi malvarlığı ile karşılayamadığı bir satın alma gücünün sağlanması olduğu için kredi unsuru söz konusu olamayacaktır⁴². Yine yazara göre kredi kartını çıkaran kuruluşun hamile aylık hesap özetinde gösterilen borcunu taksitle ödemek olanağını vermesi doğrudan doğruya kredi sisteminin işleyişi ile ilgili değildir. Nasıl ki bir işletme kendisinden mal satın alan kimselere, belirli koşulların geekleşmesi halinde satış bedelinin taksitle ödenmesine izin verebiliyor ve bunun için kesinlikle bir kredi kartı sisteminde taraf olarak yer alması zorunlu bulunmuyorsa, burada da kredi kartının çıkaran kuruluş alacağını ertelemekte, daha doğrusu

³⁹ **Tekinalp, nal:** Banka Hukukunun Esasları, C. I, İstanbul 1988, s.350

⁴⁰ **Kostakoğlu,Cengiz:** Bankalar Kanunu şerhi Banka Kredi Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıklar ve Akreditif, 4. Baskı, İstanbul 2003.

⁴¹ **Teoman,** s.229-231

⁴² **Teoman,** s.229

taksitlendirmektedir. Sonuç olarak bu durumda dahi kredilendirme unsuru söz konusu değildir.

Bazı yazarlar ise kredi kartında bir kredilendirme olgusunun mevcut olduğunu kabul ederler⁴³. Ancak bu durumda nasıl bir kredinin söz konusu olduğu tartışması ortaya çıkar. Hukukumuzda kredileri nakdi ve gayri nakdi krediler olarak sınıflandırmaya tabi tuttuğumuzda⁴⁴ kredi kartlarının bu türlerden hangisine gireceği konusunda çeşitli görüşler ileri sürülmüştür.

Bir görüşe göre kredi kavramı geniş manada bir kişiye satın alma gücü kazandırmak olarak yorumlandığında, kredi kartlarının, istisnai haller dışında gayri nakdi kredi olarak yorumlamakta yarar vardır⁴⁵. Çünkü banka, kart hamilinin bedel ilişkisinden doğan borcunu üstlenmektedir. Bu durumda kart hamiline kullanırılmış nakdi bir kredi söz konusu değildir. Kartın temel amacı nakitsiz ödemenin gerçekleştirilmesine olanak sağlanmasıdır. Kredi kartlarında normal prosedürün işlemesi durumunda, bankanın faiz ve komisyon adı altında bir ödeme de istememesi, kredi kartında temel amacın nakitsiz ödemeyi gerçekleştirmek olduğunu açıkça ortaya koymaktadır⁴⁶. Ancak kart hamiline kredi kartından doğan borçlarını taksitle ancak bir faiz karşılığında ödeme olanağı tanındığı durumlarda veya nakit çekilmesi durumunda nakdi kredinin kullanıldığının kabulü gerekmektedir.

Kredi kartlarının kredi niteliği hakkında farklı görüşler olmakla birlikte Bankalar Kanununda kredi kartlarının kredi niteliği konusunda açık ve doğrudan bir hüküm bulunmamaktadır⁴⁷. Ancak, ilgili Kanunun 11. madde 9. fıkrası c bendinde geçen “..kredi kartı verilmek suretiyle kullanılacak krediler ..” ibaresi, kanun koyucunun kredi kartı işlemlerini kredi olarak değerlendirdiğini ortaya koymaktadır⁴⁸.

Kredi kartının kredi fonksiyonunu belirlemek amacıyla yapılan önemli bir düzenleme ise, mülga 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun uygulamasında ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermek, uygulamaya yeknesaklık kazandırmak amacıyla Devlet bakanlığı tarafından yürürlüğe konulan 3182 sayılı Bankalar Kanunu'na ilişkin

⁴³ **İşgüzar**, s. 155; **Şener**, s.359; **Yılmaz**, s.138.

⁴⁴ Bankanın, kullanılmak ve geri verilmek kaydıyla bir miktar parayı devretmesi “nakdi” kredi, bir kişi lehine kişisel sorumluluk yüklenmesi “gayrinakdi kredi” ve taksitle bir mal satımı ise “ mal kredisi” dir. **İşgüzar, Hasan**: Banka Kredi Kartı Sözleşmeleri, Ankara 2003, s.149

⁴⁵ **Şener**, s.359

⁴⁶ **Şener**, s.359

⁴⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz., **İşgüzar**, s.149-155

⁴⁸ **Yılmaz**, s.138

11 numaralı Tebliğdir.⁴⁹ Tebliğin 12. başlığı altında 5.7. fıkrada kredi kartı işlemlerinden doğan alacaklar risk olarak nitelendirildiği gibi, kart hamillerine tahsis edilen limitlerin öncelikle gayrinakdi kredi olarak⁵⁰, harcama belgesi tutarlarının üye işyerine ödenmesi ile kart hamillerinden tahsil edilmesi arasındaki süreç içinde ise nakdi kredi olarak değerlendirilmesi ilkesi belirlenmiştir.

Bu değerlendirmeler sonucunda kanımızca kredi kartı sonucunda kullanılan kredinin iki farklı özellik gösterdiği sonucuna varılmalıdır. Kredi kartına tahsis edilen limitler gayrinakdi kredi olarak değerlendirilecektir. Kredi kartının kullanımından doğan ve buna ilişkin ödemenin bankalarca üye işyerine yapılması sonucunda ise nakdi kredi söz konusu olacaktır. Kart hamillinin borcunu ödeyeceği güne kadar nakdi kredi mevcut olacak, ödemediği sonra ise bakiye tutar varsa bu nakdi kredi özelliğini koruyacaktır. Kart hamili bütün borcunu ödediği takdirde ise tahsis edilen limit tekrar gayrinakdi krediye dönüşmüş olacaktır.

B. TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN AÇISINDAN

Son olarak üzerinde durulması gereken husus kredi kartlarının tüketici kredisi özelliği taşıyıp taşımadığıdır. Öğretide bazı yazarlar, “*bir tüketici kredisinden söz edebilmek için nakdi bir krediden söz etmek gerekeceği için bankanın hamilin hesabında sadece kredi limiti buldurması tüketici kredisi olarak değerlendirilemeyecektir*”⁵¹ görüşünü benimsemişlerdir. Aynı şekilde hamilin nakit çekmek veya taksitlendirme şeklinde borcunu ödemek suretiyle kredi kartını kullandığı durumda tüketici kredisinin varlığından söz edilemeyeceği belirtilmiştir.⁵²

Bu görüşlerin aksini savunan görüşe göre ise, kredi kartının ödeme aracı olma işlevi yanında “kredi sağlama” işlevi de bulunmaktadır. Hatta, kredi kartının

⁴⁹ R.G, 09.02.1995, S.22197

⁵⁰ Üye işyerine göre, kart çıkaran kuruluşun, kart sahibinin borcunu, üye işyerine ödemeyi taahhüt etmesi “gayrinakdi kredi” niteliğindedir. **Kuntalp, Erden:** Yargıtay Kararları ışığında Kredi Kartı, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, xiii, Ankara 1996, s.277

⁵¹ **Şener,** s.359; Teoman da kredi kartı çıkaran kurumun kredi limiti belirlemesini veya hamlin borcunu taksitle ödemesini kredi unsuru olmadığı için tüketici kredisi olarak değerlendirmemektedir. **Teoman,** s.234

⁵² **Teoman,** s.234; **Şener,** s.361

sadece nakitsiz “ödeme aracı” olma işlemi dahi kart sahibine kredi sağlamaktadır ve bu da kredi kartı uygulamasının bir tüketici kredisi olduğu anlamına gelmektedir⁵³

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’a 4822 sayılı Kanunla eklenen 10/A maddesi öğretideki tartışmalara son vermiştir. 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’ un 10. maddesinde genel olarak “tüketici kredisi” düzenlenmekte iken, 6 Mart 2003 tarihinde kabul edilen 4822 Sayılı Kanun ile eklenen 10/A maddesi ile kredi kartları ile ilgili özel hükümler getirilmiş ve böylece kredi kartlarına tüketici kredisi özelliği kanunen kazandırılmıştır. Yine aynı kanunun geçici 1. maddesine göre; “*Bu kanunun yayımından önce (14.03.2003) borçlunun temerrüdü nedeniyle ödenmeyerek icra takibi aşamasına gelen veya icra takibine konu edilen kredi kartları borçları, temerrüt tarihindeki ana paraya, yıllık yüzde elliye geçmemek üzere gecikme faizi uygulanmak suretiyle oniki eşit taksitte ödenir.*” Bu düzenlemeyle toplumda ciddi anlamda sorun yaratan kredi kartı borçlarına ve yüksek faizlere çözüm getirilmeye çalışılmıştır⁵⁴. Bütün bu düzenlemeler sonucunda, kredi kartı ile sağlanan kredinin bir tüketici kredisi olduğu tartışmasızdır⁵⁵.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un 10/A maddesi uyarınca “ *Kredi kartı ile mal veya hizmet alımı sonucu nakdi krediye dönüşen veya kredi kartı ile nakit çekimi suretiyle kullanılan krediler de 10. madde hükümlerine(Tüketici kredisi) tabidir. Ancak, kredi kartlarıyla ilgili olarak 10. maddenin ikinci fıkrasının a,b,h,ı bentleri ile dördüncü fıkra hükümleri uygulanmaz.*”

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu’nda ve Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelikte, kredi kartları ile ilgili kurallar ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. İlgili kanun ve yönetmelik, Tüketicinin Korunması Hakkındaki

⁵³ **İşgüzar**, s. 155

⁵⁴ “Dava, 4822 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un Geçici 1. maddesi çerçevesinde yapılan başvuru sonucunda, davalı Banka tarafından hesaplanan borç miktarının fahiş ve Kanuna aykırı olduğu iddiasına dayalı, menfi tespit istemine ilişkindir. Davaya konu uyuşmazlığın, gerek Özel Dairenin bozma kararından ve gerekse Yerel Mahkemenin direnme hükmünden daha sonra yürürlüğe girmiş olan 5464 s. K.nun Geçici 4. Maddesindeki düzenleme çerçevesinde Yerel Mahkemece yeniden ve ayrıca değerlendirilmesi; bu meyanda, davacının 5464 s. K.nun Geçici 4. Maddesi uyarınca, borcunun yeniden yapılandırılması istemiyle yasal 60 günlük süre içerisinde davalı Bankaya veya avukatına bir başvuruda bulunmuş olup olmadığının araştırılması; bu araştırma sonucunda davacının yasal süre içerisinde başvuruda bulunmadığının saptanması durumunda, uyuşmazlığın şimdiki gibi 4822 s. K.nun çerçevesinde çözülmesi; başvurunun varlığı saptandığı takdirde ise, durumun 5464 s. K.nun Geçici 4. Maddesi kapsamında değerlendirilmesi ve ortaya çıkacak uygun sonuç çerçevesinde bir karar verilmesi gerekir.” Y.HGK. 15.3.2006 T., E. 2006/13-71, K. 2006/64, **Kazancı İçtihat Bilgi Bankası**

⁵⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Özsunay, Ergun**: Avrupa Birliğinde ve Türkiye’de Tüketici Kredileri, Güncel Hukuk, Nisan 2006 / 04, s.10-15

Kanun'a paralel düzenlemeler getirmekle birlikte birçok konuyu ayrıntılı olarak ele almıştır. Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 26. maddesinde: "4077 sayılı *Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 10 uncu maddesinin ikinci fıkrasının (f) bendi kredi kartları için uygulanmaz*" denilmek suretiyle ilgili kanuna atıf yapılarak diğer maddelerinin kredi kartları için uygulanacağı belirtilmiştir. Yine Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 44. maddesinde : "*Bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili uyuşmazlıklarda kart hamilinin tüketici olması halinde, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 22 nci ve 23 üncü maddesi hükümleri uygulanır*" hükmü getirilerek kredi kartından doğan uyuşmazlıklarda kart hamilinin tüketici olması durumunda görevli yargı merciinin "Tüketici Sorunları Hakem Heyeti veya Tüketici Mahkemeleri" olduğu belirtilmiştir.⁵⁶ Kart çıkaran kuruluşlar tarafından kart hamilleri aleyhine açılacak davalarda ise 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun görev ve yetkiye ilişkin hükümleri uygulanacak ve uyuşmazlıkların çözümü ile ilgili yargılama genel mahkemelerde yapılacaktır. (BKK m.44/II)

C. KIYMETLİ EVRAK HUKUKU YÖNÜNDEN

1-Kredi Kartının Kıymetli Evrak Niteliği

TTK m. 557' ye göre: "*Kıymetli evrak öyle bir senettir ki bunlarda mündemiç olan hak senetten ayrı olarak dermeyan edilemediği gibi başkalarına da devredilemez*". Kredi kartının bu genel tanıma göre kıymetli evrak sayılıp sayılmayacağı konusu tartışılabilir.

Kıymetli evraktan söz edebilmek için ortada bir senet bulunmalıdır⁵⁷. Dar anlamı ile senedi, üzerinde belirli bir düşünceyi açıklamak amacıyla yazılmış bir cisim olarak tanımlamak mümkündür⁵⁸. Teoman' a göre uygulamada 8,5 * 5,5 cm ebadında bir plastik maddeden oluşan kredi kartının bir varsayım olarak kağıt üstüne basılabilmesi olanaklıdır. Buna rağmen TTK 557 ve 558 anlamında bir borçlunun bulunmadığı muhakkaktır. Kredi kartı sadece hamilin, kredi kartı sistemini

⁵⁶ Bu madde ile kredi kartlarının kullanımı ile ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümünde uygulamaya hız kazandırılması amaçlanmıştır.

⁵⁷ TTK m.557'deki senet deyiminden borç senetlerinin anlaşılması gerekir. Oysa kredi kartı bir borç senedi değildir, zira kredi kartının üzerinde borçluya ilişkin herhangi bir bilgi bulunmayıp sadece kart hamilinin adı, soyadı, imzası ve bazen de fotoğrafı bulunur. **Sayın, Serhat:** Türk Hukukunda Kredi Kartı ve Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanılmasından Doğan Hukuki Sorumluluk, İstanbul 2005, s.19

⁵⁸ **Teoman,** s.245

oluşturan kuruluş tarafından üye işyerlerinde nakit ödemeksizin alış-veriş yapabileceğini gösteren bir belgeden ibarettir.

İkinci olarak kıymetli evrakta bir hakkın iç içe olması gerekmektedir. Kıymetli evraktaki hak ile evrak arasındaki bütünleşmeyi kredi kartında görmek mümkün değildir⁵⁹. Çünkü kredi kartında kart sahibinin üye işyerlerinden alışveriş yapmasını ya da bazı noktalardan nakit çekebilmesini kıymetli evrak hukuku anlamında bir hak olarak düşünmek imkanı bulunmamaktadır.

Üye işyeri kredi kartını kabul etmek suretiyle borcundan kurtulamayacağı gibi, kredi kartının üzerinde borçlu sıfatı ile imzanın bulunmadığı⁶⁰ da kuşkusuzdur. Aynı şekilde kıymetli evrakta borçlu ancak senedin ibrazı karşılığında ödeme yaptığı ve ödediği takdirde evrakı geri almak durumunda olduğu halde, üye işyeri hamilden kartını harcama belgesini düzenleyebilmek için geçici bir süre alır ve hemen sonra kendisine iade eder. Kıymetli evrakın emre ve hamiline yazılı türlerinde, borçlu, ödemeleri meşru hamile yaparak borçtan kurtulduğu ve hamilin gerçek hak sahibi olup olmadığını araştırma yükümlülüğü bulunmadığı halde, kredi kartını kabul eden kurumun en başta gelen yükümlülüğü hamilin gerçek hak sahibi olup olmadığını kontrol etmektir. Bu ise kimlik kontrolü, tahrifat olup olmadığının incelenmesi ve nihayet PSO cihazı yoluyla otorizasyon alınması suretiyle gerçekleştirilmektedir. Son olarak şunu da belirtelim ki, kredi kartının internet ortamında veya mobil telefon bankacılığı dâhilinde kullanıldığı durumlarda kredi kartının fiziki ibrazı söz konusu olmamakta, sadece kredi kartı ile ilgili bazı bilgiler veri olarak girilmektedir (kart numarası, son kullanma tarihi, güvenlik kodu gibi, kredi kartının bu şekilde kullanılması hakkında bkz. BKK m. 18/II⁶¹).

Belirtilen bu nedenlerden dolayı kredi kartının bir kıymetli evrak olmadığı sonucuna varılabilir⁶². Kredi kartının kıymetli evrak olmamakla birlikte, hamilin kredi

⁵⁹ **Teoman**, s.245; **Yılmaz**, s.126

⁶⁰ Kartın arkasındaki imza hamile ait olmakla beraber sadece kimlik tespitine yönelik bir amaca hizmet etmektedir. **Yetim, Sedat**: Kredi Kartları Ve Tüketici Kredileri, Ankara 1997, s.38; Yazara göre kredi kartı bir senet değildir. Sadece nakit kullanmaksızın mal ve hizmet almaya imkan veren plastik bir belge niteliğindedir.

⁶¹ Söz konusu maddeye göre, “Üye işyerleri, 20 nci madde uyarınca harcama belgesi düzenlenmeksizin çeşitli iletişim araçları yoluyla veya sipariş formu vasıtasıyla işlem yapılmasına olanak sağlamak üzere kuracakları sistemlerin güvenli bir şekilde çalışmasını temin etmekle yükümlüdür”

⁶² Kredi kartının kıymetli evrak olarak kabulü için, kıymetli evrak hukukunda bahseldiği üzere herhangi bir senedin özelliklerin değil özel bazı niteliklere sahip bir senet niteliğinde olması zaruridir. Kıymetli evrak hukukunda bahsi geçen senedin kıymetli evrak sayılabilmesi için; bir

kartı sisteminden yararlanmasını sağlamak için ona imkan veren, yani üye işyerlerinden nakit ödemeksizin alış-veriş yapmaya yetkili olduğunu gösteren bir teşhis senedi olduğu görüşünde olan yazarlar da mevcuttur⁶³. Üye işyerinden yapılan alışveriş sonucunda alınan harcama belgesi de kıymetli evrak özelliği taşımayıp sadece üye işyerinin kredi kartı çıkaran kurumdan alacağını kanıtlayabilmesi için gerekli olan bir belge niteliğindedir⁶⁴.

2- Kredi Kartının Teşhis Senedi Niteliği

Yukarıda da belirttiğimiz üzere kredi kartlarının kıymetli evraka benzemekle birlikte kıymetli evrak olmayan teşhis senedi niteliğinde olduğunu kabul etmek gerekir. Teşhis senetleri, borçlunun senedi ibraz edene borçtan kurtulacak biçimde edimde bulunabileceği ancak edimde bulunmak zorunda olmadığı, tam aksine senedi ibraz edenden maddi hukuk bakımından hak sahibi veya gerçek hak sahibi olduğunu kanıtlamasını talep edebileceği senetlerdir⁶⁵

Teşhis senetlerinde borçlunun senedi ibraz edene edimde bulunmak suretiyle borcundan kurtulabilmesi borçlu bakımından bir kolaylıktır. Ancak senedin kaybolma veya çalınma gibi bir nedenle alacaklının iradesi dışında elinden çıkması durumunda senedi ele geçiren ve gerçek hak sahibi olmayan hamile ödeme yapan iyi niyetli borçlunun borcundan kurtulacak olması, alacaklı açısından bir riziko oluşturur⁶⁶

alacak hakkını gösteren borç senedi veya ortaklık hakkını ya da aynı bir hakkı ifade eden türde bir senet olması gerekir. **Buhur, Oğuzhan:** Tüketici Kredisi Açısından Kredi Kartı Uygulaması, Ankara 2004, s.40

ik bir belge niteliğindedir.

⁶³ **Teoman,** s.246; **Yılmaz,** s.126-127

⁶⁴ **Teoman,** s.247; **Yetim,** s.38; Öğretide kabul edilen görüşe göre; harcama belgesi kıymetli evrak hukuku bakımından kıymetli evrak olarak nitelendirilemez. Çünkü bir borç senedinin kıymetli evrak olarak nitelendirilebilmesi için, bu senette kıymetli evrak hukuku anlamında bir hakkın mündemiç olması ve bu hakkın ileri sürülebilmesi senedin ibrazına bağlı olmalıdır. Bu nedenle her ne kadar harcama belgesi kıymetli evrak hukuku anlamında bir hakkın mündemiç olması unsuru mevcut olsa da, harcama belgesinde mevcut alacağın, başka bir yolla ispat edilmesi halinde harcama belgesi tutarının kredi kartını çıkaran kurumdan tahsil edilebilmesi mümkün olduğundan, kredi kartı uygulamasındaki harcama belgesinde hak ile senet arasında sıkı bir bağın olduğu söylenemez. **Buhur,** s.47

⁶⁵ **Öztaş, Fırat,** Kıymetli Evrak Hukuku, Ankara 1976, s.30; **Poroy, Reha / Tekinalp, Ünal:** Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, Genişletilmiş 15. Baskı, İstanbul 2001, s.41

⁶⁶ **Sayın,** s.20

Teşhis senelerinde borçlu, senedin ibrazından önce borcunu kime ifa edeceğini bilmemekte, senedin ibrazı ile birlikte borcunu senet üzerinde hak sahibi olarak görünen kişiye ifa ettiği takdirde borcundan kurtulmaktadır. Kredi kartı ilişkisinde de üye işyeri, sözleşme yapmış olduğu kart çıkaran kuruluş tarafından çıkarılmış kredi kartını ibraz eden kart hamiline üye işyerinden “nakit talep etmekten vazgeçme yükümlülüğü”nü yerine getirmesini talep hakkı vermektedir. Burada kredi kartının ibrazı kart hamilinin nakit ödemeksizin alışveriş yapma hakkına sahip olduğunu belgelemek suretiyle teşhis fonksiyonunu yerine getirmektedir.

Kredi kartının teşhis fonksiyonu üye işyeri açısından sınırlı nitelik taşır. İbraz edilen kredi kartının geçerliliğini ve ibraz eden kişinin meşru hamil olup olmadığını denetlemekle yükümlü olan üye işyeri ihmali ya da müşteriyi bekletmemek arzusu nedeniyle kart üzerindeki imza ile harcama belgesine atılan imzayı karşılaştırmadığı veya kartı ibraz eden kişiden kimlik talep etmediği takdirde gerçek olmayan, yetkisiz kart hamiline de nakitsiz alışveriş olanağı sağlamış olabilir. Bu takdirde zarara kart çıkaran kurumun katlanmak zorunda olması kredi kartının teşhis fonksiyonundan kaynaklanır⁶⁷.

Sonuç olarak kredi kartı, kart hamilinin kredi kartı sisteminden yararlanmaya başka bir deyişle nakit ödemeksizin üye işyerlerinden alışveriş yapmaya yetkili olduğunu gösteren bir teşhis senedi olarak nitelendirilebilir.

3- Kredi Kartının İspat Senedi Niteliği

Kredi kartının aynı zamanda ispat senedi niteliği de taşıdığı söylenebilir⁶⁸. Üye işyeri, kartı çıkaran kuruluşla yaptığı sözleşmede kredi kartını kabul ederek, peşin para istemekten vazgeçmeyi yükümlenmektedir. Üye işyeri, bu yükümlülüğü kartı çıkaran kuruluşun belirleyeceği kişilere karşı yerine getirmek zorundadır.

Kart hâmilisi kredi kartını göstermek suretiyle, kartı çıkaran kuruluş ile bir sözleşme imzalamış olduğunu ve buna göre, yapacağı harcama tutarının kuruluş tarafından ödeneceğini kanıtlamaktadır⁶⁹. Üye işyeri kendisine gösterilen kartın dış

⁶⁷ Sayın, s.20

⁶⁸ Yetim, s.38, Yılmaz, s.128

⁶⁹ Baydemir, s.59

görünüm yönünden sağlıklı olup olmadığının incelenmesi ile diğer araştırmaları yaparak, kredi kartını gösteren kişinin yapacağı alışveriş bedellerinin kuruluş tarafından ödeneceğini kanıtlamaktadır.

Buna göre, kredi kartı, üzerinde adı ve soyadı yazılı kişinin kartı çıkaran kuruluşla bir sözleşme yapmış olduğunu ve üye işyerinde para ödemeksizin alışveriş yapma hakkına sahip olduğunu kanıtlamaya yaramaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

ÜYE İŞYERİ SÖZLEŞMESİ YAPAN KURULUŞ İLE ÜYE İŞYERİ ARASINDAKİ HUKUKİ İLİŞKİLERİN SONA ERMESİ VE SONUÇLARI

I.GENEL OLARAK

Kredi kartı sisteminin tarafları arasındaki sözleşmeleri üç gruba ayırabiliriz⁷⁰:

- Üye işyeri anlaşması yapan kuruluş ile üye İşyeri arasındaki sözleşme, **üye işyeri sözleşmesi**.
- Kart çıkaran kuruluş ile kart hamili arasındaki sözleşme, **kredi kartı sözleşmesi**
- Kart hamili ile üye işyeri arasındaki sözleşme. Her bir alışveriş için münferit olarak kurulan bir sözleşme ilişkisi söz konusu olmaktadır. Taraflar arasındaki bu ilişkiyi de **temel ilişki olarak** adlandırabiliriz⁷¹.

Kredi kartı sisteminin tarafları arasındaki sözleşme ilişkisinin taraflara yüklediği hak ve ödevler Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu ve taraflar arasındaki sözleşme maddeleri ile ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. İlgili Kanun ya da sözleşmede boşluk bulunduğu takdirde sorunlar genel hükümlere göre çözülecektir.

Yukarıda belirtilen sözleşme ilişkilerinin sona erme nedenleri ve sözleşmelerin sona ermesinin sonuçları birbirinden farklı özellik göstermektedir. Kredi kartı sisteminde taraflar arasındaki sözleşmelerin sona erme nedenleri: Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'ndan doğan nedenler, sözleşmeden doğan nedenler ve diğer nedenler olarak gruplayabiliriz.

Kredi kartı sisteminin tarafları arasındaki sözleşmelerin sona ermesinin sonuçları da farklı özellikler göstermekle birlikte, kredi kartı sözleşmesinin sona ermesinin sonuçları gerek uygulamada gerekse doktrinde birçok yönden tartışma konusu olmuş ve toplumda ciddi anlamda sorun teşkil eden kredi kartı sözleşmelerinin sonuçlarıyla ilgili özel düzenlemeler yapılması yoluna gidilmiştir. Bu

⁷⁰ Gerek Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu düzenlemesinde, gerekse uygulamada fazla yer almayan kartlı sistem kuruluşu ile ilgili hukuki ilişkiler inceleme konumuzun dışında tutulmuştur. Kartlı sistem kuran kuruluşlar ile kart çıkaran ya da üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşlar arasında lisans sözleşmesi yapılmakta ve kredi kartı sisteminin kullanım hakları ve şartları bu sözleşme hükümlerine göre belirlenmektedir.

⁷¹ **İşgüzar**, s. 75

bakımdan kredi kartı sözleşmesinin sona ermesinin sonuçları diğer iki sözleşme ilişkisine göre daha çok özellik göstermektedir⁷².

II. ÜYE İŞYERİ ANLAŞMASI YAPAN KURULUŞ İLE ÜYE İŞYERİ ARASINDAKİ SÖZLEŞME İLİŞKİSİ

Üye işyeri anlaşması yapan kuruluş ile mal veya hizmet sunan üye işyeri arasındaki ilişki, kredi kartının ödeme aracı olarak kabul edilmesine dair taraflar arasında “üye işyeri sözleşmesi⁷³”nin imzalanmasıyla doğar⁷⁴. Bu sözleşmeye göre, ticari kuruluş, kart hamillerinin yapacağı alışverişlerde nakit ödeme talebinden vazgeçerek kredi kartını ödeme aracı olarak kabul etmek, üye işyeri anlaşması yapan kuruluş da bu tutarları işyerine ödemekle yükümlü olmaktadır. Üye işyeri sözleşmesi bu açıdan bakıldığında tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme özelliğine sahiptir⁷⁵.

Üye işyeri sözleşmesi, kredi kartı sözleşmesinde olduğu gibi, matbu olarak önceden üye işyeri anlaşması yapan kuruluş tarafından hazırlanır. Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu’nda üye işyeri sözleşmelerine ilişkin ayrıntılı bir düzenleme olmamakla birlikte üye işyerlerinin ve üye işyeri anlaşması yapan kuruluşların hak ve sorumluluklarına ilişkin düzenlemeler yasa metni içinde yer almıştır.

Üye işyerleri piyasada mal ve hizmet pazarlayan ticari işletmelerdir. Kredi kartı kullanımının çok artması nedeniyle en küçük işletmede dahi birçok POS cihazına rastlamak günümüzde olağan bir durum haline gelmiştir. Bu durumda mal

72 Kredi kartının paranın yerine ödeme aracı olarak kullanılmasıyla birlikte, toplumumuzda tüketim eğilimi artmış ve kredi kartlarının bilinçsizce kullanımı sonucunda, biriken borçlar ödenemez duruma gelmiştir. Özellikle kredi kartları borçlarının tasfiyesi aşamasında birçok zorlukla karşılaşmış, artan borç yükü nedeniyle toplumsal sorunlar yaşanmaya başlanmıştır. Bu nedenlerle Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu ile birlikte bu olumsuzlukları giderici düzenlemeler yoluna gidilmiştir.

73 Üye işyeri sözleşmesi; Kartı çıkaran kuruluşun, kredi kartı sahiplerine nakitsiz mal ve hizmet temin etmek amacıyla, kredi kartını ödeme aracı olarak kabul etmeyi üstenen işyerleri ile yaptığı sözleşmedir. **İşgüzar**, s.70

74 Üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşlar, sadece bu alanda faaliyet gösteren şirketler olabilecekleri gibi, aynı zamanda kart çıkaran veya kartlı sistemi kuran kuruluşlar olabilmektedirler. Böylesi bir durumda ise, sistemde birden fazla tarafa ilişkin sıfatlar, tek bir kuruluşta birleşmiş olacaktır. Bir bankanın hem üye işyeri sözleşmesi yapması hem de kredi kartı çıkararak bunları kart hamillerinin kullanımına sunması bankacılık uygulamasında sıkça görülen bir durumdur..

75 **Çeker, Mustafa**: “Özel Hukuk Açısından Kredi Kartı Uygulaması”, BATİDER, C.XVI, S.3, s.107-131, Ankara 1992

ve hizmet sağlayan birçok işletmenin “ye işyeri sözleşmesi'nin” tarafı olduğu ve bu sözleşme gereğince hak ve ykmllklere sahip olduğu ortaya çıkmaktadır.

A- SöZLEşMENİN NİTELENDİRİLMESİ

ye işyeri anlaşması yapan kuruluş ile ye işyeri arasındaki sözleşmenin niteliği konusunda çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Sözleşmenin taraflara getirdiği ykmllklar ve haklar bakımından çeşitli sözleşme türlerinin unsurlarının mevcut olduğu görülebilmektedir. Taraflar arasındaki sözleşmenin hukuki niteliğini anlayabilmek için bu görüşlere kısaca değinmekte yarar vardır⁷⁶.

- **Adi Ortaklık** görüşüne göre, tarafların yaptığı sözleşme neticesinde adi ortaklık unsurlarını taşıyan bir hukuki ilişki meydana gelir. ye işyeri sözleşmesinde tarafların ortaklık kurma iradelerinin varlığından söz edilemeyeceği için bu görüşe katılmak güçtür. Ayrıca Borçlar Kanunu'nun 520. maddesi anlamında tarafların müşterek gayesi bulunmaması, zen gösterme (BK 528) ve rekabet etmeme ykmllklarının de olmaması, sözleşmenin adi ortaklık olarak nitelendirilemeyeceğini gsterir⁷⁷.

- **Dernek** görüşüne göre, kredi kartı sisteminin hukuki yönden bir dernek olarak nitelendirilmesi mümkündür. Hukukumuz açısından 5253 sayılı Dernekler Kanunu'na göre dernekler kazanç paylaşma dışındaki gayeler için kurulabilmektedir. Taraflar arasında kazanç sağlama dışında örneğin nakit kullanımını önlemek gibi bir idealin varlığından söz edilemeyeceği gibi, taraflar arasında dernek kurma iradesi de bulunmamaktadır. Bu nedenle ye işyeri sözleşmesinin böyle bir özellik göstermediği söylenebilir.

- **Vekâlet** görüşüne göre, ye işyeri ile kredi kartı kurumunun birbirlerini vekil tayin ettiği kabul edilebilir. Kredi kartı kurumunun ye işyerinin vekili olduğu ve onun muhasebesini tutma yükümlülüğünün olduğu düşünülse bile, hukuki açıdan alacaklının muhasebe işlerini vekalet sözleşmesi çerçevesinde yürüten bir vekil söz konusu olmayacaktır. Kaldı ki, tek başına muhasebenin kurulmasının ye işyerine bir kazanç sağlamadığı da ortadadır. Diğer yandan ye işyerinin kredi kartı

⁷⁶ Bu görüşler Teoman'dan naklen alınmıştır.

⁷⁷ Teoman, s.85

kurumunun vekili olduğunun kabul edilebilmesi için, masrafların müvekkilden istenebileceği göz önünde bulundurulursa (bkz., BK m. 394), üye işyerinin masraflarını bankadan talep edemediği durumlarda kart hamilinden tahsil edebilmesi vekâlet sözleşmesine ters bir durumdur. Aynı şekilde vekâlet ilişkisinin kural olarak ivazsız olmasına rağmen komisyon ödeyecek tarafın vekil sıfatıyla üye işyerinin olması, sözleşmenin vekâlet akdi olarak nitelendirilemeyeceğini ortaya koymaktadır.

- **Factoring** görüşüne göre, kredi kartı sisteminde de üye işyerinin kredi kartını bir ödeme aracı olarak kabul etmesi nedeniyle oluşan tüm alacaklarının kredi kartını çıkaran kurum tarafından iktisap edilmesi söz konusudur. Bunun yanı sıra factoringdeki factor'un alacakların tahsil edilmemesi riskini üstlenmesinde olduğu gibi, kredi kartını çıkaran kurum harcama belgelerinin bedellerinin kart hamili tarafından ödenmemesi riskini bizzat taşır. Ancak factoringden farklı olarak sözleşmedeki en büyük yarar sağlayan kredi kartı kurumunun kendisidir. Faktoringde alacaklarını factor'a temlik eden müşteri bir an önce nakit paraya kavuşurken, kredi sisteminde üye işyeri elde edeceği kazancı daha sonraki bir tarihte alabilmektedir. Yine factoringde factor müşterisinin mali durumunu denetleyip güvenilir bulunduğu borçlularından olan alacaklarını satın aldığı halde kredi sisteminde bu durum söz konusu olmamaktadır. Factoringde borçlu factor ile mal ithal ettiği alacaklısı arasındaki hukuki ilişkiyi bilmediği ve o sadece geçerli bir satım sözleşmesinin varlığını saptadıktan sonra factor'a ödeme yapmak zorunluluğunda olduğu halde, kredi kartı hamili ancak üye işyeri durumunda olan yani kendisine kartı veren kurum ile bir sözleşme ilişkisine girmiş bulunan işletmelerde kartını kullanabileceğinin bilincindedir⁷⁸.

Son olarak factor sadece müşterisinden kazanç sağladığı halde, kredi kartı kurumu hem kart hamilinden aldığı ödentilerden hem de üye işyerinin kendisine ödediği komisyonlardan gelir elde etmektedir. Belirtilen bu sebeplerle factoring ve kredi kartı sistemi birbirinden farklıdır.

- **Kefalet** görüşü de taraflar arasında harcama belgelerinin ödenmemesi konusunda bir kefaletin var olduğunu ileri sürmektedir. Ancak kredi kartı sisteminde istisnai hallerde kart hamiline gidilebildiği için bu durum kefaletle bağdaşmamaktadır. Diğer yandan kefalet ilişkisinde kefilin borcu asıl borcun varlığına ve geçerliliğine bağlı olduğu halde, kredi kartı sisteminde üye işyerine

⁷⁸ Teoman, s.87

yapılan ödeme harcama belgesi karşılığında olduğundan yani asıl satım sözleşmesinin geçerliliği araştırılmadığından kefalet görüşü kredi sistemini açıklamamaktadır.

- **İtibar emri** görüşüne göre; bir kimsenin diğer bir kimseyi 3. bir kişiye kendi adına ve hesabına kredi vermek konusunda yetkilendirdiği itibar emrinin kredi sistemine uygun düştüğü ileri sürülmüştür. İlk olarak üye işyerinin kart hamiline bir kredi verip vermediğinin tartışılabilmesi ileri sürülmüştür. Buna göre itibar emrinin mümkün olup olmayacağı sonucuna varılabilir. Ayrıca kredi kartı sisteminde itibar emrinden farklı olarak kredi kartını çıkaran kurumun üye işyerine karşı asli borçlu sıfatı ile sorumluluk altına girdiği bu hususun itibar emriyle bağdaşmayacağı ileri sürülmüştür.

- **Borcun yüklenilmesi** görüşüne göre ise kredi kartı kurumunun, kart hamilinin borcunu yüklediği görüşü ortaya konmuştur. Borcun yüklenilmiş sayılabilmesi için, 3. bir kişinin borçlunun yerine geçmiş olması ve bunun alacaklıya karşı mevcut bulunan taahhüdünden kurtarılmış bulunması gerekir. Her ne kadar gelecekte doğacak borçların da yüklenilmesi mümkün ise de, bu durumun kredi kartı sisteminde geçerli olacağı söylenemez. Borcun yüklenilmesi kabul edilirse üye işyeri artık sadece kredi kartı çıkaran kurumdan ödemeyi talep edebilecek fakat eski borçlu olan kart hamiline kesinlikle başvuramayacaktır. Bu nedenle kredi kartı sisteminde borcun yüklenilmesi görüşü geçerli olmayacaktır.

- **Borca katılma** görüşü benimsendiği takdirde ise, borca katılan kişi (kredi kartı kurumu) tıpkı borçlu gibi aynı sebeple borç altına girdiği için, üye işyerine karşı kart hamilinin sahip olduğu tüm defileri ileri sürme hakkına sahip olacaktır. Oysa uygulama bunun tam aksidir. Çünkü kredi kartı çıkaran tüm kuruluşlar kart hamilleri ve üye işyerleri ile yaptıkları sözleşmelere mal satımı ya da hizmet sunulmasından kaynaklanan tüm defî, itiraz ya da ihbarların münhasıran kendi aralarında söz konusu olabileceği, yani kredi kartını çıkaran kuruma bunların dermeyeran olunmayacağı yolunda hükümler koymaktadırlar. Öyleyse, üye işyeri ile kart hamilinin kendi aralarındaki bedel ilişkisinden doğan edim ihlallerini yine kendi aralarında çözmek zorunluluğunda olmaları, kredi kartını çıkaran kurumun borca katılmadığının en belirgin kanıtıdır⁷⁹.

⁷⁹ Teoman, s.89

- **Belgeli akreditif** görüşü ise şu nedenlerden dolayı kredi kartı sistemine uymamaktadır: Akreditifte satım sözleşmesine konu oluşturan mal derhal teslim edilmediği halde, kredi kartı sisteminde üye işyeri sattığı malı hemen kart hamiline vermektedir. Bunun gibi belgeli akreditifte mal üzerinde tasarruf edebilme yetkisini sağlayan belge, mal bedelinin ödenmesinin güvencesini oluşturduğu ve banka alıcıya bu belgeleri ancak satım parasının kendisine ödenmesinden sonra teslim ettiği halde, kredi kartı sisteminde kartı çıkaran kurum, deyim yerindeyse, edimler değişimine aracılık etmemektedir. Diğer yandan belgeli akreditifte, satıcının bankaya ibraz ettiği belgeler malın türü ve niteliğini ayrıntılı olarak ortaya koyduğu halde, üye işyeri tarafından bankaya iletilen harcama belgeleri sadece kart hamilinin yaptığı harcamanın tutarını göstermekte, fakat satılan mal ya da sunulan hizmetin ne olduğu konusunda herhangi bir fikir vermemektedir. Ayrıca harcama belgelerinin hamil tarafından imzalandığı unutulmamalıdır.

- **Havale** görüşüne gelince: Borçlar Kanunu'nun 457- 467. maddeleri arasında düzenlenen havale, çift yetki veren bir hukuki işlemdir. Havale de üçlü sistemin geçerli olduğu kredi kartında olduğu gibi üçlü bir ilişki kurar⁸⁰. İşte havale görüşünde bu noktadan hareketle, kart hamilinin kartını kullanmakla kredi kartı kurumuna üye işyerine olan borcunu ödeme, buna karşılık üye işyerine de ödemeyi kabul yetkisi verdiği belirtilmiştir⁸¹. Teoman bu görüşe karşı çıkarak, Borçlar Kanunu'nun 459/1 maddesi anlamında bir kabulün bildirilmesinin kredi sisteminde uygulanması olanağının bulunmadığını, ayrıca kabulden söz edebilmek için, öncelikle havale edilene havalenin bildirilmesi gerektiğini ve havale ilişkisinde havale alıcısı ile havale edenin etkili olduklarını oysa kredi kartı sisteminde ise sistemi belirleyenin daha çok banka ikinci olarak üye işyerinin olduğunu belirtmiştir⁸². Şener ise POS ilişkisiyle bağlantı kurarak bu sistemin kesinlikle havale olduğu görüşünü benimsemiştir⁸³.

⁸⁰ Bu konularda bkz. **Türk**, Ahmet, Hukuki Yönden Banka Havalesi, Ankara 2007, s. 37 vd.

⁸¹ Aynı görüş için bkz. **Şener**, s.82-83

⁸² **Şener** yazarın bu görüşlerine bazı açılardan katılabilmenin güç olduğunu belirtmiştir. İlk kabulün bildirilmesi kredi kartı işlemlerinde ya doğrudan ya da sözleşmeyle önceden gerçekleşmektedir. İmprinter ile yapılan işlemlerde de banka, eğer üye işyeri limitini aşan bir işlem yapılması gerekliyse, üye işyerinin telefonla otorizasyon alması yükümünü getirmiştir. Bu otorizasyondan olumlu yanıt alınması havalenin kabulü anlamıdadır. Diğer durumlarda ise kabul sözleşmeyle açıklanmaktadır ki, buna yasal bir engel yoktur. Kaldı ki burada sistemin çalışmasını belirleyenin birinci sırada banka olduğunun banka olduğunun kabulü de güç görünmektedir. Çünkü sistemi asıl işletmeye başlayan, kartını kullanmak suretiyle ödeme talimatı veren kart hamilidir.

⁸³ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Şener**, s.81-88

- **Alacağın temlik** görüşüne göre; üye işyeri, kart hamilinden olan alacağını kart kurumuna temlik etmekte ve karşılığında belirli bir değer elde etmektedir. Kart kurumu da müşteriye dönerek temellük ettiği bu alacağı tahsil etmektedir. Özellikle kredi kartı kurumları ile işyerleri arasında akdedilen çerçeve sözleşmelerde bu türden ibarelere sıkça rastlanmaktadır. Ancak hem temlik edenin garanti yükümlüğünün kapsamının kredi kartı sistemine uymaması, hem borçlunun yeni alacaklıya karşı temel ilişkiden doğan defileri ileri sürememesi, hem de kart kurumunun zaten müşteri ile arasında var olan iş görme ilişkisi nedeniyle ona karşı bağımsız bir talep sahibi olması, yani alacağın temlik yapısına hiç ihtiyaç olmaması gibi sebeplerle bu görüşe karşı çıkmaktadır⁸⁴.

- **Garanti sözleşmesi** görüşüne göre kredi kartı kurumu işyerine müşterinin borçlarını ödemeyi taahhüt etmektedir. Garanti sözleşmesinde rizikonun gerçekleşmesi haline bağlı olarak ödeme taahhüdünde bulunulması, buna karşılık kredi kartı sisteminin zaten müşterinin ödememesi düşüncesi üzerine kurulu olması burada bir farklılık yaratmaktadır⁸⁵. Dolayısıyla garanti verenin tazminat borcunun doğması için aranan rizikonun gerçekleşmesi şartı burada söz konusu olamayacağından garanti sözleşmesinin kredi kartı sisteminde geçerli olmayacağı söylenebilir⁸⁶. Bu durumda ilk talepte ödeme kaydını içeren bir garantiden bahsedilebileceği düşünülse bile, bu görüş aslında kart kurumunun üye işyerine karşı taahhüdünün kart maliki ile arasındaki ilişkiden tamamen bağımsız olması ve garantiden farklı olarak birinci derecede yer alması nedeniyle kredi kartı sistemine karşılık olmamaktadır.

- **Soyut borç ikrarı** görüşü yaygın bir görüş olarak kabul görmektedir. Kredi kartı kurumu garantör veya alacağı temlik alan olarak hareket etmezse, üye işyeri ile arasındaki çerçeve sözleşme bağlamında verdiği bir vaatten doğan bağımsız, birincil bir ödeme yükümü altındadır. Bu ödeme yükümü sadece harcama belgesinin gösterilmesi ile muaccel olur. Kredi kartı kurumunun ödemesindeki bu bağımsızlık

⁸⁴ **Atamer, Yeşim M.**, “Kredi Kartının Üçüncü Kişi Tarafından Hukuka Aykırı Şekilde Kullanılması Halinde Doğan Zararları Kim Taşımacaktır?”, Ünal Tekinalp’e Armağan, s. 993-1031, İstanbul 2003, s.999; ayrıca bu konuda bkz. **Teoman**, s.89

⁸⁵ **Teoman**, s.89; **Atamer**, s. 999,

⁸⁶ **Teoman**, s.95; **Atamer**, s. 999; **Çeker**, s.112-113

yüzünden kredi kartı kurumunun taahhüdünün soyut borç ikrarı olarak kabul edilmesi gerektiği savunulmaktadır⁸⁷.

-İfa amacıyla edim görüşünün kredi sistemini en iyi açıklayan görüş olduğunu ileri süren Teoman'a göre üye işyeri kendisine mal sattığı bir kredi kartı hamilinin imzalamış bulunduğu harcama belgesi aracılığıyla öncelikle kredi kartı kurumuna başvurarak ve asıl edimi ifa etmek amacıyla verilen bu belge ile alacağını tahsil ederse borç sona ermiş olacaktır. Buna karşılık, sözü edilen girişimde başarıya ulaşamazsa, borç ortadan kalkmadığı için kredi kartı hamilinden alacak talep edilebilecektir⁸⁸. İfa amacıyla edim, asıl borç ilişkisinde borçlanılan edim ifa edilmeden alacaklının ekonomik açıdan geçici olarak tatminini ifade ettiği için⁸⁹, kanımızca üye işyeri sözleşmesini en iyi açıklayan görüş, sözleşmenin ifa amacıyla edim olarak nitelendirilmesidir⁹⁰.

B- TARAFLARIN HAK VE BORÇLARI

1- Üye İşyeri Sözleşmesi Yapan Kuruluşun Hak ve Borçları

Kredi kartını çıkaran kuruluşların temel yükümlülükleri Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 21. maddesinde belirtilmiştir. Bu maddeye göre;

“Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar, kartın kabulü hususunda kart çıkaran kuruluştan onay alınmasını sağlayacak alt yapıyı oluşturmakla yükümlüdür. Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar sözleşme yaptıkları işyerleri için işlem limiti tespit edebilir.

Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar, sözleşme yaptıkları üye işyerlerine kart hamillerinin gerçekleştirdikleri işlem bedellerini sözleşme hükümlerine uygun olarak ödemek zorundadır.

⁸⁷ Teoman, s.95; Atamer, s. 999; Çeker, s.112-113

⁸⁸ Teoman, s.120

⁸⁹ Eren, s. 879

⁹⁰ Kredi kartı ile yapılan alışverişlerde, kredi kartı sahibinin “harcama belgesini” imzalaması ile, onun üye işyerine olan “ödeme borcu” ifa edilmiş sayılmaktadır. Burada ifa edilen edim, borçlanılan ilk edim olmayıp, ifa amacıyla yapılan başka bir edimdir. İşgüzar, s.73

Anlaşma yapılacak üye işyerlerinin kapsamını ve işlem türlerini sınırlandırmaya Kurul yetkilidir.”

Üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşlar, kartlı sistem kuran kuruluşlarla lisans sözleşmesi imzalamakta ve bu sözleşmeye dayanarak elde ettiği kredi kartı sistemi için gerekli POS cihazlarını ve ilgili gereçleri üye işyerlerine sağlayarak kredi kartı kullanımı için gerekli alt yapıyı oluşturmaktadırlar. Bu sistem sayesinde üye işyerinden POS cihazıyla yapılan işlemlerle ilgili onaylar “*online*” olarak alınabilmekte ve otorizasyon gerçekleşmektedir. Bu sistemi kurmak üye işyeri anlaşması yapan kurumun asli görevidir.

Üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşun üye işyeri sözleşmesinden doğan ikinci temel yükümlülüğü, harcama belgesi tutarlarını ödemektir⁹¹. Bu yükümlülük, kart hamili tarafından yapılan alışverişe göre düzenlenen harcama belgesinin kuruluşu ibrazından sonra yerine getirilir. Üye işyerinin kuruluşun harcama tutarını talep edebilmesi için, kart hamili tarafından bir alışveriş yapılması ve bu alışveriş sonucunda düzenlenen harcama belgesinin imzalanmış olması gerekmektedir⁹².

Üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşun harcama belgesi tutarlarını ödeme borcu, sözleşmede aksi öngörülmedikçe, belgenin kendisine ibrazı anında muaccel olur⁹³. Ancak bankalar uygulamada bedellerin ibrazdan itibaren belli bir süre sonra muaccel olacağını kararlaştırabilmektedirler.

Yine özellikle belirtmekte yarar vardır ki, üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşlar, harcama belgelerindeki bedellerden ancak kart hamilinin belirlenmiş olan limitlerinin sınırları içerisinde yaptığı harcamalar oranında sorumludur⁹⁴. Aynı şekilde üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar sözleşme yaptıkları işyerleri için işlem limiti tespit edebilir. Limit aşımının olduğu durumlarda üye işyerinin izin almak (otorizasyon) yükümlülüğü olduğu için limitin aşıldığı harcama belgelerinin ancak bu

⁹¹ **Teoman**, s.123; **Çeker**, s.114; **Yılmaz**, s.130; **Yetim**, s.31

⁹² Kredi kartının pinli olması durumunda kart hamilinin harcama belgesini imzalamasına gerek kalmamaktadır. Bu durumda üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşun imzalı harcama belgesi talep etme hakkının olduğu söylenemez. İlgili işlemlerle ilgili otorizasyonlar pinin girilmesi neticesinde online olarak verileceği için harcama belgesinin imzalı olmasına gerek kalmayacaktır.

⁹³ **Teoman**, s.123; **Çeker**, s.115

⁹⁴ Bir alışverişte kart hamilinin limitinin yeterli olup olmadığı pos cihazı sayesinde online olarak tespit edilmektedir. Kart hamilinin limitinin yetmemesi durumunda üye işyeri sözleşmesi yapılan kuruluşun limit artırımı talebinde bulunulmakta bu talebe de online olarak pos cihazı aracılığıyla cevap verilmektedir.

izin alındığı zaman ödeneceği kuşkusuzdur⁹⁵. Limit aşımı izninin, üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşların üye işyerine ödeme yükümlülüğü hukuki değerlendirme açısından bir geciktirici şart olduğu ve tümü ile kredi kartı kurumunun takdirine bağlı olan bu iznin verilmemesi durumunda şartın gerçekleşmiş olacağı görüşü ileri sürülmüştür⁹⁶.

Üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşların diğer bir yükümlülüğü ise sistemin işleyişi ile ilgili araç ve gereçleri temin etmektir⁹⁷. üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşlar, üye işyerine başta POS cihazı olmak üzere yeteri kadar harcama belgesi, kredi kartının kabul edildiğini gösteren amblemleri vb. teslim etmekle yükümlüdür. POS' un bir defa verilmesine karşın, harcama belgelerinin işyerine devamlı olarak sağlanması gerekmektedir.

Üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşların diğer bir önemli yükümlülüğü ise, Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 23. maddesinde belirtilen bilgilerin saklanması yükümlülüğüdür. Buna göre üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşlar kart hamillerine ve kredi kartına ilişkin her türlü bilgi ve belgenin resmi kurumlar dışında başka birine verilmemesini gözetmekle yükümlüdürler. Kaldı ki ilgili kanunda bununla ilgili cezai müeyyideler de getirilmiş bulunmaktadır.

Son olarak Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 34. maddesinde belirtildiği üzere, üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşlar, Kanun ve ilgili düzenlemeler ile getirilen yükümlülüklerin yerine getirilmesinde gerekli basiret ve özeni göstermekle yükümlüdürler⁹⁸.

⁹⁵ “Uyuşmazlık, çalınan kredi kartı ile limit üzerinde yapılan harcamalardan davacının sorumlu olup olmadığı hususudur. Davacı limit üstünde yapılan harcama tutarından borçlu olmadığına tespitine karar verilmesini istemiştir. Kural olarak kredi kartı sahibi kart limitinin üzerine çıkamaz. Kart sahibi limit üzerinde harcama yapma girişiminde bulunduğu takdirde, bankanın normal olarak provizyon vermemesi gerekir. Bu gibi durumlarda bankanın tedbirli bir tacir gibi davranarak limit aşımı harcamaya izin vermemesi gerekir. Hal böyle olursa, limit aşılarak yapılan harcamaya provizyon veren bankanın kusurlu davrandığı ve zararın artmasına neden olduğu sonucuna varılmalıdır.” Y.13.HD. 27.2.2007 T.,E. 2006/13661, K. 2007/2723, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası

⁹⁶ Teoman, s.131

⁹⁷ Teoman, s.133; Çeker, s.115; Yılmaz, s.130; Yetim, s.31

⁹⁸ “Bankalar kredi kartı veririrken, kredi üye sözleşmesi yaparken gerekli dikkat ve özeni göstermek zorundadır. Zira, bankaların gördükleri hizmetin bir gereği olarak tüm önlemleri düşünmek ve hizmetlerini yüksek düzeyde bir güvence ortamı içinde yürütmekle yükümlüdür. Banka müşterisinin de objektif ölçüler içinde davranması ve özellikle kötüye kullanma olasılığı olan kredi kartının rızası dışında elinden çıkması durumunda bankaya hemen bildirimde bulunması gerekmektedir. Bu sayede bankalara gerekli önlemlere başvurma olanağı sağlanmalıdır.” Y.19.HD. 18.4.1994 T., E. 1993/4373, K. 1994/3904, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası

Üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşların, üye işyeri ile yaptığı sözleşmeden kaynaklanan en önemli hakkı komisyon istemektir⁹⁹. Üye işyeri, harcama belgelerini ibraz ettiğinde, üye işyeri anlaşması yapan kuruluş bu harcama belgelerinin toplam bedelini ödemez. Harcama belgesindeki toplam bedellerin, önceden sözleşme ile belirlenen belli bir yüzdesi kesilerek kalan bakiye üye işyerine ödenmektedir. Üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşlar tarafından kesilen komisyon oranları her kuruluşu göre farklılık gösterebilmektedir. Üye işyeri sözleşmesinde hangi işlemde ne kadar komisyon kesileceği ayrıntılı olarak gösterilmekte, üye işyerleri de bu kesintiler yapıldıktan sonra kalan bedeli kuruluşlardan talep etmektedirler.

2- Üye İşyerinin Hak ve Borçları

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nda üye işyerinin yükümlülükleri ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Üye işyerlerinin ilk yükümlülüğü, kart hamili tarafından ibraz edilen kredi kartının kontrol ve kabulüdür¹⁰⁰. *“Üye işyerleri, kart hamillerinin yapmış oldukları mal ve hizmet alımlarının bedelini banka kartı ya da kredi kartı ile ödeme taleplerini kabul etmek zorundadır. Bu zorunluluk indirim dönemlerinde de geçerlidir. Üye işyerleri, kart hamilinden kartın kullanılması dolayısıyla komisyon veya benzeri bir isim altında ilave bir ödemede bulunmasını isteyemez. Bu hükme aykırı davranılması halinde, üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar tarafından üye işyeri sözleşmesi feshedilir ve bir yıl süreyle yeni bir sözleşme yapılamaz”* (BKK m.17/1)

“Üye işyerleri, mal ve hizmet bedeli karşılığını banka kartı veya kredi kartı ile ödemek isteyen kişilerin imza gerektiren işlemlerde imza kontrolünü yapmak, kartın tahrifata uğrayıp uğramadığını kontrol etmek ve üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlarca kendilerine ulaştırılan bilgiler çerçevesinde kartın geçerliliğini tespit etmekle yükümlü olup, gerekli durumlarda kart üzerinde yer alan bilgilerle kimlik

⁹⁹ Komisyon sözcüğünün kullanılmasından, üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş ile üye işyeri arasında bir komisyon sözleşmesinin (BK.M.416) var olduğu sonucu çıkarılmamalıdır. **Teoman**, s. 141

¹⁰⁰ Üye işyerinin sözleşmeden doğan temel yükümlülüğü, kredi kartını ödeme aracı olarak kabul etmektir. Bu yükümlülüğü üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş ile yapmış olduğu sözleşmeden kaynaklanmaktadır. Üye işyerinin kabul yükümlülüğü aynı sistem çerçevesinde çıkarılan bütün kredi kartları için geçerlidir. Örneğin üye işyeri Akbank ile sözleşme imzaladığında bu bankanın çıkarmış olduğu Vısa ve Master Card ları kabul etme yükümlülüğünde olduğu gibi diğer bankaların da çıkarmış olduğu Vısa ve Master Card ları kabul etme yükümlülüğündedir.

belgesi üzerinde yer alan bilgileri karşılaştırmak üzere geçerli bir kimlik belgesi ibrazını talep etmek ve harcama belgesi üzerindeki bilgilerle kredi kartı üzerindeki bilgileri karşılaştırarak kontrol etmekle yükümlüdür. Bu kontrollerin yapılmamasından doğan zararlardan üye işyerleri sorumludur¹⁰¹.” (BKK m.17/II)

Üye işyerlerinin kanunla düzenlenen ikinci asli yükümlülüğü, bilgilendirme ve sistemin güvenliğinin sağlanmasıdır. *“Üye işyerleri, banka kartı ve kredi kartı ile işlem yapıldığını gösteren işaretleri, işyerinin girişinde ve kart hamilleri tarafından kolayca görülebilecek bir yere koymak, üye işyeri sözleşmeleri herhangi bir nedenle sona erdiği takdirde de, bu işaretleri kaldırmakla yükümlüdür. Üye işyerleri, teknik bir nedenle geçici bir süreyle işlem yapılamadığı hallerde kart hamillerini uyarmakla yükümlüdür”* (BKK m.18)

“Üye işyerleri, 20 nci madde uyarınca harcama belgesi düzenlenmeksizin çeşitli iletişim araçları yoluyla veya sipariş formu vasıtasıyla işlem yapılmasına olanak sağlamak üzere kuracakları sistemlerin güvenli bir şekilde çalışmasını temin etmekle yükümlüdür” (BKK m.18/II)

Üye işyerlerinin bir diğer yükümlülüğü ise alacak ve harcama belgeleriyle ilgili yükümlülükleridir. *“Üye işyerleri, mal ve hizmet bedellerinin banka kartı ya da kredi kartı ile ödenmesi veya nakit talep edilmesi halinde, 20 nci madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla, elektronik ya da mekanik cihazları kullanarak harcama belgesi veya nakit ödeme belgesi düzenlemek ve aslını sözleşmede belirtilen süre içinde muhafaza etmek ve bir nüshayı da kart hamiline vermek zorundadır. Bu*

¹⁰¹ “Kredi kartı nın kayıp veya çalıma gibi rıza dışı bir nedenle elinden çıkaran kart hamili, üyelik sözleşmesine göre kartı çıkaran kuruma derhal ve yazılı olarak kayıp bildiriminde bulunmak zorundadır. Bu bildirim hiç yapılmaması veya geciktirilerek yapılması halinde, kart hamili kendi kusurlu bir davranışı ile hukuka aykırı kullanımına yol açmış olacağından söz konusu kartla yapılan alış-veriş bedellerini kuruma ödemekle yükümlüdür. Kredi kartı, üzerinde adı ve soyadı yazılı kişi tarafından kullanılabilir. Başka bir kişi tarafından ibraz edilen kredi kartı nı üye işyeri kabul etmemek zorundadır. Bu yüzden, kartı ibraz eden kişinin yetkili hamil olup olmadığının tespiti gerekir. Üye işyeri görevlisi bu amaçla kredi üzerinde yer alan imza ile, müşterinin harcama belgesine attığı imzayı karşılaştırarak benzerlik bulunmaması halinde müşterinin kartla ödeme talebini reddetmelidir. Bundan ayrı olarak şüphe halinde müşteriden kimlik belgesi dahi istenebilmelidir. Özet olarak denebilir ki, kural olarak üye işyeri kart veya ağır ihmal ile kart hamiline verdiği zarardan sorumludur. Mahkemece bu ilke ve esaslar çerçevesinde olay tamamen aydınlatılıp, davacı ve davalının karşılıklı kusurları mukayese edilip, zarar faili ile zarar görenin (zararın meydana gelmesine neden olan davranışları) karşılaştırılıp sorumluluklarının kusurları ile orantılı olarak aralarında paylaşılmaması doğru görülmüştür.” Y.3.HD. 13.9.2004 T., E. 2004/9663, K. 2004/8811, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası

hükme aykırılık halinde satılan hizmet veya mal bedeli üye işyeri anlaşması yapan kuruluştan talep edilemez.” (BKK m.19)

“Üye işyerleri kart kullanılarak satın alınmış bir malın iadesi veya hizmetin alımından vazgeçilmesi veya yapılan işlemin iptali halinde, alacak belgesi düzenleyerek bir nüshasını kart hamiline verdikten sonra diğer bir nüshayı da muhafaza etmekle yükümlüdür” (BKK m.19/II)

Üye işyerlerinin son bir yükümlülüğü de işlem limitleri bakımından ortaya çıkmaktadır. Üye işyerleri, tek bir kredi kartı ile yapılacak harcama tutarının belirlenen işlem limitini aşması halinde kart çıkaran kuruluştan kartın kabulü için yetki almakla yükümlü tutulmuş ise, harcamanın tamamı için yetki almak zorundadır. Aynı kart ile aynı ödeme işlemi için birden fazla harcama belgesi düzenlenemez. Bu hükme aykırı davranılması halinde üye işyerleri satılan hizmet veya mal bedelini üye işyeri anlaşması yapan kuruluştan talep edemez. (BKK m. 22)

Üye işyerinin haklarını ise şu şekilde sıralayabiliriz¹⁰²: Harcama bedellerini komisyon kısmı düşüldükten sonra üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluştan tahsil etmek, sistemin işleyişi için gerekli teçhizatı istemek¹⁰³.

Üye işyerini, üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş ile sözleşme yapmaya iten ana amaç, kredi kartı ile yapılan harcamaların kendisine üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş tarafından ödeneceğidir¹⁰⁴. Bu nedenle belirli bir komisyon ödemeyi de göze alarak kredi kartını ödeme aracı olarak kullanmayı ilgili kuruluşa taahhüt eder.

Son olarak üye işyerinin, imzalamış olduğu sözleşmedeki yükümlülüklerini yerine getirebilmesi için, kredi kartı sistemin işletecek donanım ve teçhizata ihtiyacı vardır. Bu nedenle kredi kartının kabul edilebilmesi için gerekli bütün araçların ilgili kuruluşça eksiksiz ve çalışır şekilde üye işyerine verilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde üye işyerinden, sorumluluklarının sözleşme gereğince yerine getirmesi istenemez.

¹⁰² Yılmaz, s.133; İşgüzar, s. 92-93

¹⁰³ Üye işyeri ile üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş arasındaki sözleşmelerde taraflardan birisinin hakkı olarak nitelendirilen konu, diğeri açısından borç olarak nitelendirildiğinden yukarıda izah edilen konulara tekrar değinilmemiştir.

¹⁰⁴ İşgüzar, s. 93

III. SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİ

Üye işyeri ile üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş arasındaki sözleşme ilişkisi değişik nedenlerle sona erebilmektedir. Taraflar arasındaki sözleşmenin nasıl sona ereceği üye işyeri sözleşmesinde ayrıntılı olarak belirtilmektedir. Bunun yanında Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun bazı hükümleri de üye işyeri sözleşmesinin sona ereceği bazı durumları belirtmiştir. Üye işyeri sözleşmesinde, tarafların bir tanesinin tek taraflı fesih bildirimini ile sözleşmeyi sona erdirebilmesi kararlaştırılabileceği gibi, tüm sürekli borç ilişkilerinde olduğu gibi geçerli olan haklı nedenle fesih olanağı burada da vardır¹⁰⁵. Tarafların aralarında anlaşarak sözleşmeyi serbest iradeleri ile sona erdirmeleri de her zaman mümkündür.

Yukarıda sayılanlar dışında, üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşun faaliyetini sürdürmemesi ya da sürdürememesi durumunda da üye işyeri sözleşmesinin sona ereceği söylenebilir. Bunun dışında üye işyerini tek başına işleten üye işyeri sahibinin ölmesi ve mirasçılarının da işletmeye devam etmeme yönünde karar vermeleri sonucunda da üye işyeri sözleşmesi sona erecektir.

A- SÖZLEŞMENİN SONA ERME NEDENLERİ

1- Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'ndan Kaynaklanan Sona Erme Nedenleri

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nda, üye işyeri sözleşmesinin nasıl sona ereceğinin düzenlendiği iki madde bulunmaktadır. İlgili kanunun "kartın kontrol ve kabulü" başlıklı 17. maddesine göre: "*Üye işyerleri, kart hamillerinin yapmış oldukları mal ve hizmet alımlarının bedelini banka kartı ya da kredi kartı ile ödeme taleplerini kabul etmek zorundadır. Bu zorunluluk indirim dönemlerinde de geçerlidir. Üye işyerleri, kart hamilinden kartın kullanılması dolayısıyla komisyon veya benzeri bir isim altında ilave bir ödemede bulunmasını isteyemez. Bu hükme aykırı davranılması halinde, üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar tarafından üye işyeri sözleşmesi feshedilir¹⁰⁶ ve bir yıl süreyle yeni bir sözleşme yapılamaz.*" İlgili kanun

¹⁰⁵ Teoman, s. 150

¹⁰⁶ Bu fesih beyanının tek taraflı fesih beyanı olarak nitelendirebiliriz. Üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş kanundan doğan bir sebep nedeniyle üye işyeri sözleşmesini sona erdirdiği için bu tür fesih

hükmüne göre, üye işyerinin banka ve kredi kartlarını kabul etme ve bunun karşılığında kart hamillerinden her hangi bir ek ödeme talep etmeme yükümlülüğünü ihlal etmesi durumunda üye işyeri sözleşmesinin feshedileceği ve bir yıl süre ile kendisiyle sözleşme yapılamayacağı hükmü getirilmiştir¹⁰⁷.

Üye işyerleri, yapılan anlaşmalarla, kartla ödemeleri kabul edeceklerini üye işyeri anlaşması yapan kuruluşa taahhüt etmekte ve bu bağlamda kart hamilleri lehine bir hak doğmaktadır. Bu hak, kart hamillerine üye işyerlerini kartla ödemenin kabul edilmesi hususunda zorlayabilme imkânı vermektedir. Kart hamili lehine doğan bu hakkı açık olarak ortaya koyabilmek amacıyla Kanunda üye işyerlerine kartla ödemeyi kabul zorunluluğu getirilmiştir. Kart kullanımında üye işyerlerinin kart hamillerinden komisyon veya benzeri bir isim altında ilave bir ödemede bulunulmasını isteyemeyecekleri hüküm altına alınarak, uygulamada farklı yollara başvurularak bir menfaat sağlanması önlenmiştir. Hükme aykırı davranılması halinde, üye işyeri sözleşmesinin feshedileceği ve bir yıl süreyle yeni bir sözleşme yapılmayacağı belirtilerek kredi kartı sisteminin işleyişindeki temel kural güvence altına alınmak istenmiştir. Bu nedenle üye işyeri sözleşmesinin Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu bakımından ilk sona erme nedeninin, üye işyerinin asli yükümlülüğünü yerine getirmemesi olduğu söylenebilir.

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'ndaki üye işyeri sözleşmesinin sona ermesini gerektiren diğer durum ise anılan kanunun 38. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre: *"Bu Kanunun 4 üncü maddesinde belirtilen izinleri almaksızın kartlı sistem kuran, kredi kartı çıkaran veya üye işyeri anlaşması yapan veya ticaret unvanları, her türlü belgeleri, ilân ve reklamları veya kamuoyuna yaptıkları açıklamalarda bu işlerle uğraştıkları izlenimini yaratacak söz ve deyimleri kullanan gerçek kişiler ile tüzel kişilerin görevlileri bir yıldan üç yıla kadar hapis ve bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılırlar.*

tek taraflı fesih bildirimini olacaktır. Genelde her iki tarafın da tacir olduğu üye işyeri sözleşmelerinde, sözleşmenin feshi de TTK20/III hükümlerine göre olacaktır. Yani feshin noter aracılığıyla, iadeli taahhütlü mektupla ya da telgrafla yapılması gerekecektir.

¹⁰⁷ Üye işyeri sözleşmesinin bu nedenle sona ermesi gerektiği durumlarda üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşa seçim hakkı tanındığı söylenemez, eğer kart hamili hizmet ya da mal aldığı işyerinde böyle bir uygulama ile karşılaşır, üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş ilgili üye işyerinin sözleşmesini fesih etmek zorundadır. Eğer üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş üye işyeri sözleşmesini feshetmez ise Bankacılık Denetleme Ve Düzenleme Kurumuna yapılacak şikayet sonucunda yasal işlemler başlatılabilir.

Birinci fıkraya aykırılık halinde Kurumun, ilgili Cumhuriyet Başsavcılığını muhatap talebi üzerine sulh ceza hâkimince, dava açılması halinde davaya bakan mahkemece işyerlerinin faaliyetleri ve reklâmları geçici olarak durdurulur, ilânları toplatılır. Bu tedbirler, hâkim kararı ile kaldırılıncaya kadar devam eder. Bu kararlara karşı itiraz yolu açıktır.” Bu maddede kanunda belirtilen yasal izinlerin alınmaması sonucunda üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşların faaliyetlerinin geçici olarak durdurulacağı belirtilmiştir. Anılan maddede her ne kadar geçici olarak durdurulma söz konusu ise de bu durdurma kararının kaldırılması hakim kararına tabi tutulduğundan ve yasal izinlerin alınmadığı takdirde üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşun faaliyeti söz konusu olamayacağından, bu durumda da kanundan doğan bir sona erme sebebinin olduğu söylenebilir. Kaldı ki böyle bir durumda üye işyeri, üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşun kendini yanıltması nedeniyle haklı nedenle fesih¹⁰⁸ yoluna gidebilir.

2- Sürenin Sona Ermesi

Daha önce belirtmiş olduğumuz gibi üye işyeri sözleşmesi sürekli borç doğuran bir hukuki ilişki meydana getirir. Sözleşmenin bu özelliği nedeniyle taraflar arasındaki karşılıklı edimler uzun bir süre devam etmektedir. Üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşlar genellikle bu süreyi belirli bir süreye bağlamakta ve bu tür sözleşmelerin belirsiz süreli sözleşme özelliği ortadan kalkmaktadır. Bu süre genel olarak üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşlarca bir yıl olarak belirlenmektedir¹⁰⁹.

Üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşlarca sözleşmede belirlenen süre genelde bir yıl olmasına karşın, üye işyerinin, bir yıllık süre sona ermeden en az bir ay önce, bankaya ihbarda bulunarak sözleşmeyi fesih etmedikçe, sözleşmenin aynı koşullarla kendiliğinden birer yıl daha uzayacağı sözleşmelerde düzenlenmektedir. Ancak üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşun böyle sözleşmesel bir hakkı iyiniyet kurallarına uygun olarak kullanması, hatta burada bankaların üye işyerinin başka bir banka ile anlaşmasına olanak tanıyacak kadar bir süre tanınması isabetli olur¹¹⁰. Aksi halde üye işyeri sözleşmesinin feshi ve işyerindeki POS cihazının alınması nedeniyle güç duruma düşülebilir. Bu güç durumun da bir tazminat alacağıının

¹⁰⁸ Bu durumda da dipnot 77 deki açıklarımız aynen geçerli olacaktır.

¹⁰⁹ Örneğin bk. Akbank üye işyeri sözleşmesi.

¹¹⁰ Şener, 624

doğmasına neden olabileceği ve Borçlar Kanunu'nun 396 / II maddesinin kıyasen bu durumu uygulanabileceği söylenebilir¹¹¹. Bu düzenlemeye göre, vekâleten münasip olmayan bir zamanda istifa eden vekil, diğerinin zararını karşılamakla yükümlüdür.

Üye işyeri ile banka arasındaki üye işyeri sözleşmesinin, sözleşmede belirtilen sürenin sona ermesi nedeniyle feshedilmesinde, tarafların genelde tacir olması nedeniyle irade beyanının bir şekle tabi olacağı söylenebilir. Bu şekil şartı da Türk Ticaret Kanunu'nun 20 / III maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre sözleşmenin feshine ilişkin ihbarın geçerli olabilmesi için, noter aracılığıyla, iadeli taahhütlü mektupla ya da telgrafla yapılması gerekmektedir¹¹².

3- Sözleşmenin Tek Taraflı Fesih İhbarı İle Sona Ermesi

Fesih bildirimini devamlı ilişki kuran borç sözleşmelerinde, yasanın öngördüğü nedenlerle sözleşme ilişkisinin tek taraflı beyanla sona erdirilmesi anlamına gelmektedir¹¹³. Üye işyeri ile üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş arasındaki sözleşme de sürekli bir nitelik taşımaktadır. Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu kapsamında sözleşmenin tek taraflı olarak feshedileceği iki duruma yukarıda değinilmiştir.

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu dışında, üye işyeri sözleşmesinde taraflardan birine ya da her ikisine sözleşmenin tek taraflı olarak feshini bildirebilmek olanağı da tanınmış olabilir. Bu durumda taraflar her hangi bir neden bildirme yükümlülüğü altında olmadan ve karşı tarafın muvafakatini almadan tek taraflı fesih bildirimini yaparak üye işyeri sözleşmesini sona erdirebilir. Fesih bildirimini ile sözleşme derhal sona erer ve tarafların sözleşmedeki yükümlülükleri ortadan kalkmış olur. Bununla birlikte sözleşmenin feshinin etkilerini fesih tarihinden belli bir süre sonra, örneğin 6 ay sonra doğuracağı da kararlaştırılabilir.¹¹⁴ Ancak şunu da belirtmek de

¹¹¹ Şener, 624

¹¹² TTK 20/III hükmünün emredici olduğu hususunda bk. İmregün, Oğuz: Ticaret Hukukunun Temel İlkeleri, İstanbul, 1989, s.59

¹¹³ Tekinay, Selahattin Sulhi/ Akman, Sermet/ Burcuoğlu, Haluk/ Altop, Atilla: Tekinay Borçlar Hukuku, 7. Bası, İstanbul, 1993, s.152

¹¹⁴ Üye işyeri sözleşmesi belirsiz süreli ise ve taraflardan herhangi birine tek yanlı olarak fesih bildiriminde bulunmak olanağı tanınmışsa, bu özel düzenlemenin uygulama alanı bulacağı kuşkusuzdur. Ne var ki kredi kartı sisteminde ilişkinin yoğunluğu ve özellikle araya kart hamili sıfatını taşıyan bir üçüncü kişinin de girmiş bulunduğu olgusu dikkate alınarak, sözleşmeye fesih

yarar vardır ki: Üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşların üye işyeri sözleşmelerine koydukları, hiçbir süreye bağlı olmaksızın tek taraflı fesih yetkisine sahip olduklarına dair şartların dürüstlük kuralıyla sınırlandırılması gerekmektedir¹¹⁵. Kredi kartı sisteminde üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşlar ile üye işyerlerinin eşit konumlarda olmadığı göz önünde bulundurulmalı ve tek taraflı olarak sözleşmeyi fesih yetkisi veren üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşların, bu yetkisinin dürüstlük kuralı içersinde kullanmasına özen gösterilmelidir.¹¹⁶ Üye işyeri sözleşmesinin hiçbir haklı gerekçe yokken feshedilmesi sonucunda üye işyeri zarara uğrarsa, bu zararını sözleşmesel sorumluluğun genel hükümlerine göre üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluştan isteyebileceği sonucuna varılabilir. Öğretide savunulan bir görüşe göre; üye işyeri kredi kartı sistemine katılma zorunluluğu bulunmamakta, yani kredi kartını bir ödeme aracı olarak kabul etmeksizin de faaliyetini sürdürebilmektedir. Bu nedenle üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşa tek taraflı olarak fesih bildiriminde bulunmak yetkisi verilmesini istemeyen işyerinin yapabileceği tek şey üye işyeri sözleşmesini imzalamaktan kaçınmaktır.¹¹⁷ Bu görüşe katılmıyoruz. Günümüz piyasa koşullarında çok yaygın olarak kullanılan kredi kartı sistemi neredeyse sınırlı sayıda kuruluşça sağlanmakta ve ilgili kuruluşlar sözleşme imzalayan üye işyerlerine karşı çok güçlü pozisyonda bulunmaktadırlar. Medeni Kanunun 2. maddesi gereğince herkes haklarını kullanırken dürüstlük kuralına uymak zorunda olduğundan, üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşlar da hakkaniyete uymayan şartları sözleşmeye koyamamalıdır. Aksi takdirde bazı işyerleri kredi sisteminden ve onun getirdiği avantajlardan yararlanamayacak ve haksız rekabet ortamı yaratılmış olacaktır.

Üye işyeri sözleşmesinin belirli süreli olduğu durumlarda ise, fesih bildirimi uygun bir süre önce yapılmaktadır. Üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşlar, sözleşmeleri genellikle belirli bir süreye bağlamakta ve bir yıl gibi bir süre belirlemektedirler. Sözleşmelerde üye işyerinin bir yıllık süre sona ermeden en az bir

bildirimini derhal sonuç doğuracağı şeklinde bir hükmün konulamayacağı sonucuna varılmalıdır. **Teoman, s.152**

¹¹⁵ Mahkemece davalının sözleşme ile kendisine tanınan tek taraflı fesih yetkisini kullanmasında anılan iyiniyet kurallarına aykırılık bulunup bulunmadığı yönü üzerinde durulup tartışılmadan ve fesihte haklı olduğunun somut gerekçeleri de gösterilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir.” Y.19.HD. 1.3.2005 T., E. 2004/7174, K. 2005/2029, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası

¹¹⁶ Üye işyerlerine başka bir kuruluş ile anlaşmasına olanak sağlayacak şekilde, süre tanınması isabetli olacaktır. Aksi takdirde üye işyeri sözleşmenin feshi ve dükkandaki Pos cihazının alınması nedeniyle güç duruma düşebilir. **Şener, s.624**

¹¹⁷ İlgili görüş için bakınız, **Teoman, s.153-154**

ay önce, sözleşme yapan kuruluşa ihbarda bulunarak sözleşmeyi feshetmedikçe sözleşmenin aynı şartlarda bir yıl daha uzayacağı hükmü yer almaktadır

Üye işyeri sözleşmesini imzaladıktan sonra tarafların bu sözleşmeden dönmeleri, yani sözleşmeyi tek taraflı beyanla ve geçmişe yürürlü olarak sona erdirmelerinin mümkün olmayacağı belirtilmiştir¹¹⁸. Bunun nedeni şöyle açıklanmaktadır: İcrasına başlanmış sürekli borç ilişkilerinde gerek tarafların çıkarları, gerek uygulama kolaylığı ve gerek adalet duygusu sözleşmenin ancak ileriye etkili olarak sona erdirilebilmesini haklı kılmaktadır¹¹⁹. Gerçekten de üye işyerinin ve sözleşme yapan kuruluşun kredi kartı sisteminle ilgili tüm işlemleri gerçekleştirdikten sonra, sözleşmeden dönmelerini kabul etmek mümkün değildir. Nitekim gerek Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nda, gerekse uygulamadaki üye işyeri sözleşmelerinde bunu mümkün kılacak bir düzenlemeye rastlanmamaktadır.

4- Sözleşmenin Haklı Nedenle Feshi

Bir hukuki ilişkide, ilişkinin devamı taraflardan biri için çekilmez hale gelmiş ise, taraflardan bu ilişkiyi sürdürmeleri beklenemez. Bu durumda haklı bir nedenin varlığı söz konusudur ve taraflar bu gerekçeyle hukuki ilişkiyi sona erdirebilirler.

Kredi kartı sisteminde üye işyeri sözleşmesi de sürekli bir borç ilişkisi doğurduğu için, bu belirtilen hususlar üye işyeri sözleşmesi açısından da geçerlidir. Gerek üye işyeri gerekse sözleşme yapan kuruluş, sözleşmeye haklı nedenle derhal son verebilirler¹²⁰. Haklı neden kavramı her hukuki ilişkiye göre farklılık gösterebilmektedir. Bu nedenle sözleşmenin haklı nedenlerle sona erdirildiği

¹¹⁸ **Teoman, s.151**

¹¹⁹ Soruna kredi kartı sistemi açısından bakıldığında, araya bir de kart hamilinin girmiş olması nedeniyle ilişkiyi, geçmişe etkili olarak ortadan kaldırmanın güçlüğü daha kolay anlaşılacaktır. **Teoman, s.151**

¹²⁰ Buradaki tarafların sözleşmeye aykırı davranışları, genellikle haklı neden teşkil edebilecek olgulardır. Ancak bu düzenlemenin geniş yorumlanarak, sözleşmenin her ihlali durumunda sona erdirebileceğini kabul etmek olanağı bulunmamaktadır. Yani her sözleşmeye aykırı davranışın, sürekli borç ilişkisini sona erdiren bir neden olarak kabul edilmesi hakkaniyete aykırı olur. Aksine burada özellikle "çekilmezlik" unsurunun aranması gerekmektedir. Yani ortaya çıkan olgu nedeniyle sözleşmenin devam ettirilmesi taraflardan beklenemez olmalıdır. **Şener, s.625**

durumlarda yargıç bir nedenin haklı olup olmadığını, verileri somut olayın özellikleri içinde menfaatler dengesini göz önünde tutarak değerlendirecektir¹²¹.

Haklı neden kavramı sözleşmenin özelliklerine göre yorumlanması gereken bir kavram olduğu için her olayın özelliğine göre dürüstlük kuralının göz önünde bulundurulması ve bundan sonra bir yargıya varılması gerekmektedir. Kredi kartı sistemi bakımından üye işyeri sözleşmesinin haklı nedenle sonra ermesi durumuna çeşitli örnekler verilebilir.

Örneğin, üye işyerinin bazı üçüncü kişilerle işbirliği yaparak, sahte kartların POS cihazlarından kullanılmasına olanak sağlaması durumunda, sözleşme yapan kuruluşun üye işyeri sözleşmesini haklı nedene dayanarak fesih hakkının olduğunu söyleyebiliriz¹²². Aynı şekilde Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 18. maddesinde belirtildiği üzere: "*Üye işyerleri, banka kartı ve kredi kartı ile işlem yapıldığını gösteren işaretleri, işyerinin girişinde ve kart hamilleri tarafından kolayca görülebilecek bir yere koymak, üye işyeri sözleşmeleri herhangi bir nedenle sona erdiği takdirde de, bu işaretleri kaldırmakla yükümlüdür. Üye işyerleri, teknik bir nedenle geçici bir süreyle işlem yapılamadığı hallerde kart hamillerini uyarmakla yükümlüdür.*

Üye işyerleri, 20 nci madde uyarınca harcama belgesi düzenlenmeksizin çeşitli iletişim araçları yoluyla veya sipariş formu vasıtasıyla işlem yapılmasına olanak sağlamak üzere kuracakları sistemlerin güvenli bir şekilde çalışmasını temin etmekle yükümlüdür." Bu kanun hükümlerine, üye işyerince sürekli olarak aykırı hareket edilmesi durumunda da, üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş açısından bir haklı nedenle fesih sebebi doğmuş olacağı söylenebilir¹²³. Çünkü üye işyerinin bu kanun maddesinde belirtilen yükümlülüklerini sürekli olarak yerine getirmemesi sözleşme yapan kuruluş açısından çekilmez bir durum meydana getirecek ve kredi kartı sisteminin işleyişinde aksamalar meydana gelebilecektir. Aynı şekilde üye işyerinin sürekli olarak kalitesiz ve ayıplı mallar satması da haklı nedenle fesih

¹²¹ **Teoman, s. 155;** İhtilaf durumunda haklı nedenlerin saptanması genel olarak hakimin takdirine göre belirlenecek olmakla birlikte, tarafların kendilerine düşen yükümlülükleri kasıtlı ya da ağır şekilde savaştıkları ve taraflar arasındaki güveni sarsacak hallerin ortaya çıkması başlıca sözleşmenin sona erdirilebilmesi için dikkate alınabilecek haklı nedenlerdir. **Şener, s.625**

¹²² **Şener, s. 625**

¹²³ İlgili kanun maddesinde her ne kadar bu durum bir fesih sebebi olarak sayılmamışsa da, sözleşmenin devam ettirilmesi, üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş açısından çekilmez bir hal alacağı için, bu durum haklı nedenle fesih yapılabilecek bir durum olarak değerlendirilmelidir.

hakkını sözleşme yapan kuruluşa verebilir¹²⁴. Üye işyerlerinin bankanın kartlarından bazılarını kabul etmemesi, kart hamillerinden satış parasına ilaveten ek ücret talep etmesi ya da tam tersine kart kullanılmadığı takdirde bankaya ödeyeceği komisyonun bir miktarı oranında indirim yapacağını söylemesi veya kartı bizzat kötüye kullanması veyahut da sırf bankadan karşılığı almak için yakınlarına işlem yaptırması gibi davranışlarda bulunması üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşa sözleşmeyi haklı nedenle fesih etme hakkı vermektedir¹²⁵.

Her ne kadar üye işyeri sözleşmesinde sözleşme yapan kuruluş açısından lehe olan hükümler fazlaysa da üye işyerleri de haklı nedenlerle sözleşmeyi feshedebilmektedirler. Örneğin; kar marjlarının çok düşmüş olması nedeniyle artık komisyon ödemek kendisi açısından çekilmez bir yük halini alan üye işyerinin sözleşmeyi haklı nedenle feshedebileceği söylenebilir¹²⁶. Sözleşme yapan kuruluşça üye işyerine, gerekli kredi kartı sisteminin sağlıklı bir biçimde kurulamamış olması, harcama belgelerinin sunulmasına rağmen ödemelerin sözleşme yapılan kuruluşça aksatılması ya da hiç ödenmemesi, üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşun aynı anda kart çıkaran kuruluş olduğu durumlarda, kuruluşun kart dağıtım koşullarını güçleştirerek kart sahibi sayısının azalmasına sebep olması¹²⁷ hallerinde de üye işyeri açısından sözleşmeyi haklı nedenle fesih hakkının doğduğu söylenebilir.

Üye işyeri sözleşmelerinde üye işyerinin haklı nedenle fesih hakkının belirli bir süreye (genelde bir ay) bağlandığı görülmektedir. Bu düzenlemeye göre, üye işyerinin sözleşmeyi haklı nedenle fesih edebilmesi için bir ay önceden üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşa ihbar etmesi gerektiği belirtilmiştir. Ancak bu düzenlemenin hukuka uygun olduğu söylenemez. Haklı sebeple fesih hakkının varlığı zaten sözleşmenin taraflarca çekilemez boyuta geldiği anda söz konusu olduğu için böyle bir düzenlemenin geçerli olmayacağı söylenebilir. Kendi davranışı ile, karşı taraf için sözleşmeyi çekilmez hale getirmiş olan sözleşme yapan

¹²⁴ Üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşlar ülke çapında belli bir prestij ve pazara sahip oldukları için kredi kartı sistemlerinin kaliteli ve sorunsuz üye işyerlerinde kullanılmasını tercih edebilmektedirler. Bu nedenle işletmelerin müşteri memnuniyeti de sözleşme yapan kuruluş açısından bir haklı neden teşkil edebilir.

¹²⁵ Şener, s.625

¹²⁶ Teoman, s. 155

¹²⁷ Şener, s.626

kuruluşun bir de bir ay süreyle sözleşmenin devam ettirilmesi gerektiği itirazında bulunması dürüstlük kuralı ile bağdaşmaz.¹²⁸

5- Diğer Sebepler Nedeniyle Sözleşmenin Sona Ermesi

Üye işyeri sözleşmesi niteliği itibarıyla iki taraflı sözleşme niteliğini taşıdığı için, Borçlar Kanunu'nun karşılıklı ilişkilerin sona ermesine ilişkin kurallarının burada da uygulanabileceğini söyleyebiliriz. Bu bağlamda, Borçlar Kanunu'nun 106. maddesi gereğince taraflardan birinin temerrüde düşmesi halinde diğer tarafın sözleşmeden dönme hakkı vardır. Bu hakkın üye işyeri sözleşmesinde de mevcut olması gerekir. Ancak burada dönme değil, ileriyle etkili bir fesih söz etmek daha doğru olur. Aynı şekilde tarafların haklı nedenin ortaya çıkması nedeniyle oluşan zararlarını da genel hükümler çerçevesinde tazmin ettirebilecekleri açıktır¹²⁹. Bununla birlikte tarafların karşılıklı olarak mutabakata vararak sözleşmeyi fesih etmeleri de her zaman mümkün olacaktır (ikale).

Üye işyeri gerçek kişi tarafından işletiliyorsa, işyeri sahibinin ölümünün sözleşmeyi sona erdirip erdirmeyeceği tartışma konusu olmuştur. Kanuni düzenlemeler, güven unsurunun önemli olduğu bazı durumlarda, sürekli borç ilişkilerinde ölümü bir sona erme sebebi olarak kabul etmektedir¹³⁰. Ancak üye işyeri sözleşmelerinde güven unsuru dar kapsamlı olduğu için, bu durumun sözleşmenin sona erme nedenlerinden biri olarak kabul edilemeyeceği ileri sürülmüştür¹³¹. Bu halde sözleşmenin mirasçılarla devam ettiğini kabul gerekmektedir. Kanımızca da üye işyerinin, kart hamiline nazaran, üye işyeri sözleşmesi yapan ve kart çıkaran kuruluşa zarar verme riski daha azdır. Bu bakımdan üye işyeri ile sözleşme yapan kuruluş arasındaki güven unsurunu dar yorumlamak ve gerçek kişi işletmesi olarak faaliyet gösteren üye işyeri sahibinin ölmesi durumunda sözleşmenin mirasçılarla devam ettiğini kabul etmek gerekir. Sözleşmenin mirasçılarla devam ettiğini kabul

¹²⁸ Şener,s.627

¹²⁹ Teoman,s.156

¹³⁰ BK 535/2 (Şirketin hitamı), 518(Ölünceye kadar bakma akdinde borçlunun vefatı), 347 (Hizmet akdinde işçinin ölümü), 397 (Vekalet akdinin taraflardan birinin ölümü ile sona ermesi.), maddeleri bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

¹³¹ Bu yorum tarzı bankanın menfaatlerine daha uygundur. Çünkü bankalar elden geldiğince üye işyeri sayısını artırmayı amaçlamaktadırlar. Zira böylelikle yüksek oranda kar elde edeceklerdir. Rekabetin son derece şiddetli olduğu bir ortamda, bankanın üye işyerini kaybetmek istemeyeceği açıktır. Şener, s.627

etmekle birlikte mirasın reddedildiği durumlarda sözleşmenin de kendiliğinden sona ereceğini söylemek yanlış olmaz. Bununla birlikte üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşun herhangi bir haklı nedenin varlığı durumunda sözleşmeyi her zaman fesih etme hakkı olduğu söylenebilir.

Üye işyeri sahibinin gerçek kişi olduğu durumlarda, işyeri sahibinin fiili ehliyetini kaybetmesinin, sözleşmeyi sona erdirip ermeyeceği de tartışılabilir. Böyle bir durumda da işyeri sahibine vasi atanması yoluyla ilgili sözleşmenin devamının sağlanabileceği düşünülebilir. Dolayısıyla fiil ehliyetinin yitirilmesinin de tek başına sözleşmeyi sona erdirmeyeceği kanısındayız.

İşyerinin devri ya da başka bir işletmeyle birleşmesi sonucunda da üye işyeri sözleşmesinin sona erip ermeyeceği sorunu ortaya çıkmaktadır. Borçlar Kanunu'nun 179. maddesine göre, işletmeyi devralan kişi işletmenin tüm alacak ve borçlarını devraldığı için üye işyeri sözleşmesiyle bağlıdır ve bu nedenle üye işyerinin devrinde sözleşmenin sona erdiği düşünülemez. Aynı şekilde, ticaret ortaklıklarının birleşmesinde Türk Ticaret Kanunu'nun 151/l maddesi uyarınca külli halefiyet söz konusu olacağından bu nedenle de birleşme neticesinde oluşacak şirketin üye işyeri sözleşmesiyle bağlı olduğu ve bu sözleşmenin hak ve yükümlülüklerine halef olduğu kabul edilmelidir¹³².

Aynı şekilde, üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşun devri ve birleşmesi durumunda da, sözleşmenin sona ermediğini kabul etmek gerekmektedir. Çünkü bu durumlarda bankaların mameleklinin korunması açısından Bankacılık Kanununda gerekli önlemler alınmıştır¹³³. Böylece üye işyerlerinin alacaklarının güvence altında olduğu söylenebilir.

Üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşun sona ermesi ve tasfiye aşamasına girmesi durumunda ise, üye işyeri sözleşmesinin sona ereceğini kabul etmek gerekir¹³⁴. Üye işyerinin faaliyetine son vermiş olması nedeniyle, üye işyeri

¹³² **Teoman**'a göre nevi değiştiren şirketin de üye işyeri sözleşmesiyle bağlı olduğu belirtilmiştir: "Nevi değiştiren ortaklığının eskisinin devamı olduğunu öngören TTK.M.152 karşısında, diyelim bir kolektif şirket olan ye işyerinin anonim ortaklığa dönüştürülmesi, üye işyeri sözleşmesinin münfesih sayılmasını gerektirmeyeceği gibi, tarafların hak ve borçlarında ya da bir tarafça diğerine verilen teminatlarda da herhangi bir değişiklik meydana getirmez. Bu gibi durumlarda eski sözleşmedeki ticaret unvanının yenisi ile değiştirilmesi ile yetinilir". **Teoman**, s.156

¹³³ **Şener**, s.628

¹³⁴ Bir Anonim ortaklık olan banka, tasfiye amacıyla sınırlı olarak faaliyet gösterecektir. Tasfiye işlemi tasfiye memuru tarafından aktiflerin paraya çevrilmesi ve bankanın cari işlemlerinin

sözleşmesi yapan kuruluşa bu durumu bildirmesi sonucunda sözleşme sona ermiş olacaktır.

Son olarak üye işyerinin veya sözleşme yapan kuruluşun iflâs etmesinin sözleşmeye etkisi üzerinde durmakta yarar vardır. Üye işyerinin iflâsı durumunda, kural olarak sözleşme yine sona ermeyecektir¹³⁵. Aksine İİK 198 gereğince iflas dairesi üye işyeri sözleşmesinden kaynaklanan yükümlülüklerin aynen ifa edileceğini taahhüt edebilir. Ancak bu durumda bankanın bir teminat isteme hakkının olabileceği söylenebilir¹³⁶. Sözleşme yapan kuruluşun iflas etmesi durumunda ise üye işyeri sözleşmesinin sona erdiğini kabul etmek gerekir. Kredi kartı sisteminde alışveriş bedellerin sözleşme yapan kuruluşça üye işyerine ödendiği göz önünde bulundurulduğunda, üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşun ödeme gücünü kaybetmesini, sözleşmenin sona ermesini gerektirecek bir sebep olarak kabul etmek gerekir.

IV. SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİNİN SONUÇLARI

A- TARAFLARIN BİRBİRLERİNE YAPACAKLARI ÖDEMELERLE İLGİLİ YÜKÜMLÜLÜKLERİ BAKIMINDAN

Üye işyeri sözleşmesi sürekli bir borç ilişkisi meydana getirdiği için, sözleşmenin sona ermesi de etkilerini ileriye etkili olarak gösterecektir. Bu bakımından sözleşmenin sona erdiği ana kadar sözleşme yapan kuruluşun ödemeyle ilgili yükümlülükleri devam edecektir. Üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş, sözleşmenin sona erdiği döneme kadar geçen sürede gerçekleştirilen işlemlerden doğan üye işyeri alacaklarını ödemekle yükümlüdür¹³⁷. Sözleşmenin sona ermiş olması, üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşun ödeme ile ilgili yükümlülüğünü kaldırmamaktadır. Sözleşmenin her hangi bir şekilde sona ermesi durumunda üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşun, sözleşmenin bitiş tarihine kadar

tamamlanması ve de Bankalar Kanunu'na göre borçların ödenmesi gerekecektir. Bu nedenlerle sözleşmenin sona ermesi gerekmektedir. Şener, s.628

¹³⁵ Şener, s.628

¹³⁶ Şener, s.627

¹³⁷ Bankalar üye işyeri sözleşmelerine getirdikleri hükümlerle sözleşmenin feshi ya da her hangi bir şekilde sona ermesi durumlarında tarafların önceki hak ve yükümlülüklerinin ortadan kalkmayacağını düzenlemektedirler. Bu hususta bkz. “ Türkiye İş Bankası Kredi Kartları Üye İşyeri Sözleşmesi”

düzenlenmiş harcama belgeleriyle ilgili yükümlülüğü devam edecektir. Bu duruma tek istisna olarak üye işyerinin sahte ya da çalıntı kartları sistemde bilerek kullanması sonucunda üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşun sözleşmeyi haklı nedenle fesih ettiği durum olabilir. Böyle bir durumda sözleşme yapan kuruluşun ödeme yükümlülüğünün devam ettiğini kabul etmek hakkaniyete aykırılık teşkil edecektir.

Üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş gibi üye işyerinin de sözleşmenin bitim anına kadarki komisyon borcu da devam etmektedir¹³⁸.

B- KREDİ KARTI SİSTEMİ İLGİLİ ARAÇLARIN GERİ VERİLMESİ

Sözleşmenin sona ermesiyle birlikte üye işyerinin, elindeki POS cihazını, şifreli kredi kartları için kullanılan cihazları ve diğer belge ve dokümanları üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşa iade etmesi gerekmektedir. Sözleşmenin sona ermesiyle birlikte, üye işyerinin yükümlülükleri sona ereceğinden kredi kartı sistemi ile ilgili araçların ve belgelerin üye işyerinde kalmasında bir yarar yoktur. Bu nedenle üye işyerinin sözleşme biter bitmez bu araç ve belgeleri üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşa teslim etmesi gerekir. Eğer üye işyeri bu yükümlülüğünü yerine getirmezse doğacak zararlardan sorumlu olur ve kendisine kredi kartı sistemi ile ilgili araçların geri verilmesi konusunda dava açılabilir.

C- BANKA KARTI VE KREDİ KARTI İLE İŞLEM YAPILDIĞINI GÖSTEREN İŞARETLERİN KALDIRILMASI

Üye işyeri, sözleşme sona erdiğinde kredi kartını kabul edemeyeceğinden ve kredi kartı sistemine dahil olamayacağından, işyerindeki kredi kartı ile işlem yapıldığını gösteren işaret, afiş ve belgeleri kaldırmakla yükümlüdür. Kaldı ki bu afişlerin işyerinde bulunması kredi kartıyla alışverişi kabul anlamına geleceğinden kart hamillerinin yanıtılmasına sebebiyet verecektir. Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 18. maddesi, üye işyerinin bu yükümlülüğünü açık olarak belirterek: "*Üye işyerleri, banka kartı ve kredi kartı ile işlem yapıldığını gösteren*

¹³⁸ Teoman, s.157

işaretleri, işyerinin girişinde ve kart hamilleri tarafından kolayca görülebilecek bir yere koymak, üye işyeri sözleşmeleri herhangi bir nedenle sona erdiği takdirde de, bu işaretleri kaldırmakla yükümlüdür.” düzenlemesini getirmiştir.

Üye işyerinin bu yükümlülüğünü yerine getirmemesi sonucunda Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'na göre cezalandırılacağı belirtilmiştir. Anılan Kanununun 40. maddesine göre: *“Bu Kanununun 17 nci maddesinin birinci fıkrasına, 18 inci maddesindeki banka kartı ve kredi kartı ile işlem yapıldığını gösteren işaretleri kaldırma yükümlülüğüne ve 19 uncu maddesinin ikinci fıkrasına aykırı hareket eden üye işyerlerinin işlerini fiilen yöneten görevli ve ilgili mensupları bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar”*. Üye işyerinin bu yükümlülüğünü yerine getirmemesi sonucunda cezai müeyyide ile karşı karşıya kalması tüketicinin korunması açısından ve bankanın itibarı açısından gerekli bir düzenlemedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KART ÇIKARAN KURULUŞ İLE KART HAMİLİ ARASINDAKİ HUKUKİ İLİŞKİLERİN SONA ERMESİ VE SONUÇLARI

I. SÖZLEŞMENİN NİTELENDİRİLMESİ

Kart çıkaran kuruluş ile kart hamili arasındaki temel ilişkiyi düzenleyen sözleşme kredi kartı üyelik sözleşmesidir. Kredi kartı üyelik sözleşmesine göre, kartı çıkaran kurum, üye işyerlerinden nakit ödemeksizin harcama olanağı sağlamayı taahhüt etmektedir. Kurumun bu edimi, birden fazla yükümlülüğü içine alan geniş bir yapıya sahiptir. Buna göre, kartı çıkaran kurum, sözleşme imzaladığı kişi adına kredi kartı düzenlemek ve teslim etmek, kredi kartının kullanılabilmesi için üye işyeri ağını oluşturmak, kartın üye işyerlerinde ödeme aracı olarak kabul edilmesi yönünde çaba harcamak ve kartla harcama yapılması halinde, bu tutarları üye işyerine ödemekle yükümlüdür.

Kart hamili de kart çıkaran kuruluşun kendisine sunmuş olduğu imkânlarla karşılık olarak sözleşmede belirtilen yükümlülüklerini yerine getirecek ve özellikle giriş ödentisi ya da yıllık kart aidatı gibi ödenekleri ödemekle yükümlü olacaktır. Bu nedenlerle taraflar arasındaki sözleşme ilişkisini tarafların temel hak ve yükümlülükleri açısından değerlendirmede yarar vardır.

Taraflar arasında imzalanan kredi kartı üyelik sözleşmesi kural olarak sözleşme özgürlüğü ilkesine göre hazırlanmaktadır. Ancak Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu bakımından bazı emredici düzenlemeler getirilerek, kart çıkaran kuruluşlar karşısında zayıf konumda olan kart hamillerinin korunması amaçlanmıştır¹³⁹.

¹³⁹ Kart çıkaran kuruluşlar ile kart hamilleri arasındaki ilişkiler, bu Kanun ve ilgili diğer mevzuat çerçevesinde en az oniki punto ve koyu siyah harflerle hazırlanacak yazılı sözleşme ile düzenlenir. Sözleşmenin bir örneği, kart hamiline ve varsa kefile verilir. Sözleşme hükümleri ve kartın kullanımı hakkında kart hamiline ayrıntılı bilgi verilmesi zorunludur.

Kart çıkaran kuruluşların kart hamilleri ile akdedeceği sözleşmelerin şekil ve içeriğinde yer alması gereken asgarî hususlar Kurulca belirlenir.

Sözleşmede belirtilen asgarî tutar, dönem borcunun yüzde yirmisinden aşağı olamaz. Hesap özetinde yer alan asgarî ödeme tutarı son ödeme tarihinde ödenmediği takdirde kart hamili ödenmeyen tutar için sözleşmede öngörülen gecikme faizi dışında bir yükümlülük altına sokulamaz.

Kredi kartı kurumunun temel yükümlülüğü açısından, üyelik sözleşmesinin bir iş görme sözleşmesi niteliğine sahip olduğu öğretide genel olarak kabul görmektedir¹⁴⁰. İş görme sözleşmesi kavramına eser(istisna), hizmet, vekâlet gibi iş görme borcu doğuran sözleşmeler dâhil olduğu için, kredi üyelik sözleşmesinin bunlardan hangi türe girdiğinin de belirlenmesi gerekmektedir.

Üyelik sözleşmesinde ödemenin kurum tarafından garanti edildiğini ve bu yüzden ortada objektif olarak gözlenmesi mümkün bir sonucun bulunduğunu belirterek, üyelik sözleşmesinin eser sözleşmesi olduğu söylenebilir¹⁴¹. Eser sözleşmesinde yüklenici (müteahhit), iş sahibine karşı bir ücret karşılığında bir şey imal etmeyi taahhüt eder (BK m. 355). Burada "imal edilecek şey, iş görme faaliyetinin kendisinden çok bu çalışmadan ortaya çıkan ve objektif olarak gözlenmesi mümkün olan sonuçtur"¹⁴². Kredi kartı kurumunun harcama belgesi tutarlarını ödemeyi garanti ettiği düşünüldüğünde ortada bir eser sözleşmesinin mevcut olduğu söylenebilir¹⁴³. Diğer yandan kurumun kredi kartının üye işyerlerinde ödeme aracı olarak kabul edilmesi için çaba harcamakta olmasının hizmet sözleşmesi ile bağdaşabileceği açıklanmıştır¹⁴⁴.

Taraflar arasındaki sözleşmenin eser ve hizmet sözleşmesi olduğu görüşlerinden başka, kredi kartı üyelik sözleşmesinin isimsiz (atipik) bir sözleşme olduğu görüşü de savunulmuştur¹⁴⁵. Bu görüşe göre, sözleşmenin temelinde cari hesaba ilişkin hükümler yer almakta ve özellikle hesabın kesilmesi, bakiyenin tespiti

Kart hamilinin yaptığı işlemler nedeniyle, sözleşmede yer almayan faiz, komisyon veya masraf gibi adlar altında hiçbir şekil ve surette ödeme talep edilemez ve kart hamilinin hesabından kesinti yapılamaz. Sözleşmede kart hamilinin haklarını zedeleyici ve kart çıkaran kuruluş lehine tek taraflı haksız şartlar sağlayan hükümlere yer verilemez.

Kart hamilinin borcu kefile bildirilmedikçe, kefil için temerrüt durumunun oluşmayacağı sözleşmede gösterilir. Sözleşme hükümlerinde kefilin sorumluluğunu artırıcı nitelikteki değişikliklere ve kartın kullanım limitinin yükseltilmesine ilişkin olarak kefilin ilave şartlara dair sorumluluğunun başlaması için kefilin yazılı onayının alınması şarttır. Kredi kartı kullanımlarındaki kefalet, Borçlar Kanununda belirtilen adi kefalet hükümlerine tâbidir. Asıl borçluya başvurulup borcun tahsili için tüm yollar denenmeden kefilin borcun ifası istenemez. (Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu madde 24)

¹⁴⁰ **Teoman**, s.166; **Çeker**, s.121; **Şener**, s.355

¹⁴¹ **Teoman**, s.165

¹⁴² **Çeker**, s.122

¹⁴³ **Teoman**, s.166; **Çeker**, s.122

¹⁴⁴ **Teoman**'a göre kredi kartı kurumunun , kartın her işyerinde geçeceğine dair bir güvence vermediğini bunun için istisna sözleşmesinin var olmasının mümkün olmadığını, niteliği itibariyle hizmet sözleşmesine yaklaştığını belirtmiştir.;**Teoaman**, s.167; **Çeker** ise sözleşmenin hem istisna hem de hizmet akdinin özelliklerini taşıdığını onun için ortada iş görme sözleşmesinin olduğunu savunmuştur.

¹⁴⁵ **Şener**, s.355

ve hesap bildirim cetvelinin kart hamillerine gönderilmesi durumlarında cari hesaba ilişkin kuralların uygulanması gerekmektedir. Bununla birlikte, kart hamilinin verdiği talimatın da havale niteliği söz konusudur¹⁴⁶. Gerçekten kart hamili, kartı çıkaran kuruma ödeme yetkisi verirken, üye işyerine de ödemeyi kabul yetkisi vermektedir. O halde ortada Borçlar Kanunu'nun 457 vd. maddeleri anlamında çift yetki veren bir hukuki işlem olarak havale söz konusudur. Ne var ki, burada ele alınan sorun havale eden durumundaki kart hamili ile havale ödeyicisi durumundaki kartı çıkaran kurum arasındaki (havale düzenlenmesine neden olan) ilişkidir. Havale işleminde bu ilişkiye karşılık ilişkisi adı verilmektedir¹⁴⁷. Yukarıda belirttiğimiz üzere bu ilişkinin niteliği tartışmalıdır. Eser veya hizmet veya isimsiz sözleşme olarak nitelendirilebilmektedir. Sözleşmenin tam olarak eser ve hizmet sözleşmelerinin tipik unsurlarına uymaması, özellikle hukukumuzda eser sözleşmesinin konusu olarak eser'in somut bir varlığının aranması nedeniyle, bu sözleşmeyi türü kendine özgü, isimsiz bir sözleşme olarak nitelendirmek kanımızca daha doğrudur. Ayrıca kredi kartları bakımından bazı durumlarda kredilendirme unsuru da söz konusu olacağı için, bütün bu özellikler dikkate alındığında isimsiz bir sözleşmenin söz konusu olacağı sonucuna varmak gerekir.

Böylece kredi kartı üyelik sözleşmesinin, birçok sözleşmenin unsurlarını bir araya getirmesi bakımından türü kendine özgü, isimsiz (atipik) bir sözleşme olduğu sonucuna varmış bulunmaktayız.

Son olarak üyelik sözleşmesinden doğan asli edim yükümlülükleri dikkate alındığında, sözleşmenin ivazlı ve sürekli borç doğuran bir sözleşme ilişkisi olduğunu da kabul etmek gerekir¹⁴⁸. Kart çıkaran kuruluş yerine getirdiği edimlere karşılık olarak bir bedel elde etmekte ve bu edimlere karşılık ilişki içerisinde sürekli değişime tabi tutulmaktadır.

¹⁴⁶ Bkz. **Şener**, s. 81 vd; **Türk**, s. 76 vd. POS sisteminde havale elektronik yoldan iletilmektedir, bkz.

Türk, s. 76.

¹⁴⁷ **Türk**, s. 97 vd.

¹⁴⁸ **Şener**, s. 357

II. TARAFLARIN HAK VE BORÇLARI

A- KREDİ KARTINI ÇIKARAN KURUMUN HAK VE BORÇLARI

Kredi kartı çıkaran kurumun üyelik sözleşmesinden doğan temel yükümlülüğü, müşteriye üye işyerlerinde nakit ödemeksizin harcama olanağı sağlamaktır¹⁴⁹. Bu yükümlülük çerçevesinde kuruluş, kredi kartının geçerlilik alanı içindeki ticari kuruluşlarda kartın ödeme aracı olarak kabul edilmesi için gerekli işlemleri yapmak zorundadır. Kredi kartı kuruluşu, bu yükümlülüğünü yerine getirebilmek için ayrıca, sözleşme imzaladığı müşterinin adını ve sözleşmede öngörülen özellikleri taşıyan bir kredi kartını düzenlemek ve ona teslim etmekle yükümlüdür¹⁵⁰.

Kart çıkaran kuruluşların yükümlülükleri Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 8. maddesinde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir buna göre kart çıkaran kuruluşların yükümlülüklerini şöyle sıralayabiliriz:

1- Kart çıkaran kuruluşlar, talepte bulunmayan veya sözleşme imzalamayan kişiler adına hiçbir şekil ve surette kart veremezler. Bu kuruluşlarca genel müdürlük veya şube haricinde kredi kartı talebi toplanabilecek yerler Kurumun uygun görüşü alınarak Türkiye Bankalar Birliği ve Türkiye Katılım Bankaları Birliği tarafından müştereken belirlenir¹⁵¹.

2- Asgarî tutarın son ödeme tarihini takip eden üç ay içinde ödenmemesi durumunda kart çıkaran kuruluşça kart hamiline yapılacak bildirimden itibaren bir aylık süre içerisinde bu tutarın ödenmemesi ya da banka kartı ile kredi kartı kullanımından dolayı adli cezaların uygulanması

¹⁴⁹ Teoman, s.165; Çeker, s.124; Yılmaz, s.129; Yetim, s.36

¹⁵⁰ Akbank T.A.Ş. Axess kredi kartı üyelik sözleşmesi.

¹⁵¹ Madde ile kart çıkaran kuruluşların, talepte bulunmayan veya sözleşme imzalamayan kişiler adına hiçbir şekil ve surette kart veremeyecekleri, bu kuruluşlarca genel müdürlük veya şube haricinde kredi kartı talebi toplanabilecek yerlerin Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun uygun görüşü alınarak Türkiye Bankalar Birliği ile Türkiye Katılım Bankaları Birliği tarafından müştereken belirleneceği ve asgarî tutarın son ödeme tarihini takip eden üç ay içinde ödenmemesi durumunda uygulanacak müeyyideler hüküm altına alınarak sistemin güvenli ve etkin bir şekilde çalışması amaçlanmıştır.; **Kanun genel gerekçesi**, www.tbmm.gov.tr

halinde, ilgili kart çıkaran kuruluşça kart hamiline verilen kredi kartları iptal edilir ve borcun tamamı ödeninceye kadar yeni kredi kartı düzenlenemez.

3- Kart çıkaran kuruluşlar, kartların düzenli ve güvenli kullanımı ile bildirim, talep, şikâyet ve itirazlara ilişkin gerekli tedbirleri almaya yönelik sistemi kurmak ve kesintisiz olarak açık tutmakla yükümlüdür.

4- Kart çıkaran kuruluşlar, kartın verilmesi anında kart hamilini yeteri derecede bilgilendirmek ve talep edilmesi halinde, gerçekleştirilmiş işlemlere ait kayıtları otuz günü geçmemek üzere işlemin mahiyetine uygun bir süre zarfında sağlamakla yükümlüdür. Yurt dışı işlemlerinde bu süre altmış gün olarak uygulanır.

5- Kart çıkaran kuruluşlar, kartların kullanılması bir kod numarası, şifre ya da kimliği belirleyici başka bir yöntemin kullanılmasını gerektiriyorsa, bu tür bilgilerin gizli kalması amacıyla gerekli önlemleri almak ve harcama ve alacak belgesinin müşteri nüshası üzerinde ve yazışmalarda kart numarasının açıkça yer almasını engellemekle yükümlüdür.

6- Kart çıkaran kuruluşlar, banka kartı ve kredi kartlarının asıl kart hamiline teslim edilmesini sağlayacak önlemleri almak, reşit olmayan ek kart hamilleri adına düzenlenen banka ve kredi kartlarının asıl kart hamillerine teslimini sağlamakla yükümlüdür.

Yine aynı şekilde Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 9. maddesine göre kart çıkaran kuruluşlar kredi kartı limitlerini Kanunda belirtilen sınırlar çerçevesinde belirlemek zorundadırlar¹⁵².

¹⁵² Kart çıkaran kuruluşlara, kredi karından kaynaklanabilecek risklerini azaltabilmeleri ve makul bir seviyede tutabilmeleri amacıyla kredi kartı almak isteyen kişilerin yasaklılık veya engel durumu bulunup bulunmadığı, ekonomik ve sosyal durumu, aylık ve yıllık ortalama geliri, diğer kart çıkaran kuruluşlarca bu kişilere tahsis edilen kart limiti, bir model veya skorlama sistemi sonuçları, müşterini tanı ilkeleri ve 29 uncu madde çerçevesinde temin edilecek bilgileri dikkate alarak yapacakları değerlendirmeye istinaden bir kullanım sınırı tespit etme zorunluluğu getirilmiştir. Kartlı sistemin etkin, güvenli ve istikrarlı bir şekilde çalışmasında kart limiti çok önemlidir ve kart çıkaran kuruluşların kart limitlerini ancak bu hususlar çerçevesinde artırabilecekleri öngörülmüştür.

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun kart çıkaran kuruluşlara yüklediği diğer önemli yükümlülük ise hesap özeti düzenlenmesidir. (BKK, m.10) Bu düzenleme, tüketicilerin korunması açısından oldukça önemli bir düzenlemedir. Tüketiciler yapmış oldukları harcamaları ve uygulanan faizleri her ay düzenli olarak görme imkanını bularak gerekli itiraz ve işlemleri yapabilme imkanı kazanmaktadırlar.

Kart çıkaran kuruluşlar, kart ve ek kart hamillerinin kart kullanımıyla ilgili olarak yapacakları şikâyet ve itiraz başvurularını, başvuru tarihinden itibaren yirmi gün içinde hamilin başvuru yöntemi kullanılarak ve gerekçeli bir şekilde cevaplandırmak zorundadır. Kuruluşlar, kart ve ek kart hamillerinin şikâyet ve itirazlarının ilgili birimlerine kolaylıkla ulaşmasını sağlayacak tedbirleri almakla yükümlüdür (BKK, m.11) ¹⁵³.

Kredi kartı ile yapılan işlemlere, son ödeme tarihinden itibaren on gün içinde, kart çıkaran kuruluşa başvurmak suretiyle itiraz edilebilir. Kredi kartı hamili, yapacağı başvuruda, hesap özeti hangi unsurlarına itiraz ettiğini gerekçesiyle belirtmek zorundadır. Süresi içerisinde itiraz edilmeyen hesap özeti kesinleşir. Hesap özeti kesinleşmesi genel hükümlere göre dava hakkını ortadan kaldırmaz (BKK, m.11 / II).

B- KART HAMİLİNİN HAK VE BORÇLARI

Kredi kartı hamilinin başlıca yükümlülükleri ise giriş ödentisi ve yıllık ödentiye ödemek, ödeme günü geldiğinde ise harcama belgesinin tutarlarını ödemek olarak sayılabilir. Bununla birlikte Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nda kart hamiline de kredi kartı kullanımıyla ilgili bazı yükümlülükler yüklenmiştir.

Kart kullanımından doğan sorumluluk, sözleşme imzalandığı ve kartın zilyetliğine geçtiği veya fizikî varlığı bulunmayan kart numarasının öğrenildiği andan itibaren, kart hamiline aittir (BKK, m.15). Kartlı sistemde ödemelerini kartla yaparak

¹⁵³ Kredi kartlarının ülkemizdeki kullanımıyla ilgili olarak bugüne kadar yaşanan en önemli sıkıntılardan biri, kart kullanıcılarının yapacakları şikayetler ve itirazlarla ilgili bir merci bulamamalarıdır. Maddeyle, tüketici haklarının korunması ilkesine paralel olarak bu tür sorunların ilgili kuruluşlarca, maddede öngörülen süre içinde cevaplandırılması zorunlu hale getirilmiştir.

sistemin hayata geçmesini sağlayan kart hamillerinin, kendilerine birçok imkân sunan bu sözleşmeden yararlanırken, sistemin risklerinin ve doğuracağı sorumlulukların da bilincinde olmaları gerekmektedir. Kural olarak tahsis edilen limiti aşan miktar da dahil olmak üzere, kartın kullanılmasından doğan sorumluluğun kart hamiline ait olması gerekeceği kuşkusuzdur. Bu kapsamda, kartın kullanımından doğan sorumluluğun, sözleşme imzalandığı ve kartın kart hamilinin zilyetliğine geçtiği ve fiziki varlığı bulunmayan kart numarasının öğrenildiği andan itibaren kart hamiline ait olduğu, banka kartının, kredi kartının veya ek kartın kart hamiline teslim edilmiş olması kaydıyla yenileme ücreti ve yıllık üyelik ücretinin kart hamiline ait olması hükme bağlanmıştır.

Kartın imza hanesinin kart hamili tarafından imzalanmış olması zorunludur. Üye işyerinin talep etmesi durumunda kart hamili, kartın kullanımı sırasında kimlik belgesi ibraz etmek zorundadır (BKK, m.15/II). Kartların güvenli bir şekilde kullanılmasını sağlamak ve üye işyerleri tarafından kartların kart hamilleri dışındaki kişiler tarafından kullanılmasını önlemek üzere, kart hamili kartın imza hanesini imzalamakla yükümlü kılınmıştır. Kart hamiline, kartın kullanımı sırasında üye iş yerince talep edilmesi halinde kimlik belgesi ibraz etme zorunluluğu getirilmek suretiyle kartın üçüncü kişilerce herhangi bir suretle ele geçirilerek kullanılmasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Son olarak kart hamili, kendisine tevdi edilen kartı ve kartın kullanılması bir kod numarası, şifre veya kimliği belirleyici başka bir yöntemin kullanılmasını gerektiriyorsa bu bilgileri güvenli bir şekilde korumak ve başkaları tarafından kullanılmasına engel olacak önlemleri almak, kartın kaybolması, çalınması veya iradesi dışında gerçekleşmiş herhangi bir işlemi öğrenmesi halinde kart çıkaran kuruluşu derhal haberdar etmek zorundadır (BKK, m.16).

Kart hamilinin diğer bir yükümlülüğü ise adres değişikliği durumunda yeni adresini kartı çıkaran kuruluşu bildirme yükümlülüğüdür. Kart hamili adresinde meydana gelen değişiklikleri, değişiklik tarihinden itibaren onbeş gün içinde kart çıkaran kuruluşu bildirmekle yükümlüdür (BKK, m.16/II).

Kredi kartı hamilinin giriş ve yıllık ödenti ödeyip ödemeyeceği ya da ne kadar ödeme yapacağı sözleşme ile belirlenir. Giriş ödentisi veya yıllık ödenti bankanın karar vereceği bir husus olduğu için kart hamilinin bu konuda fazla bir söz hakkı

olduğu söylenemez. Ancak bankanın tek taraflı olarak yıllık kart ücreti adı altında ücret talep etmesinin hukuki olup olmadığı tartışma konusu olmuş ve Yargıtay bu konuda kart hamili lehine bir karara varmıştır¹⁵⁴.

Kredi kartı hamili harcama belgesinde belirtilen tutar için faiz ödemekle yükümlü değildir. Ancak, kart hamili ödeme gününde bu borcunu ödemezse durum farklı bir boyut kazanmaktadır. Hamil ödeme gününde kredi kartı kurumunun belirlediği asgari kısmı öderse, sözleşmede öngörülen kredi faiziyle sorumludur. Ancak bu tutar ödenmediği takdirde temerrüde düşer ve sözleşmede belirlenen temerrüt faizini ödemek zorunda kalır (BKK m. 26/II)¹⁵⁵.

Kredi kartı sözleşmeleri borçlu cari hesap şeklinde işletilmektedir. Bu nedenle öğretide Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu yürürlüğe girmeden önce aylık hesap özeti borcu belirlenirken bileşik faiz uygulanıp uygulanamayacağı tartışma konusu olmuştur. Uygulamada bankalar gerek akdi, gerek temerrüt faizinde bileşik faiz yürütme yolunu tercih etmekteydiler. Nihayet, Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 26. maddesinin 2. fıkrası kredi kartı borçlarında bileşik faiz uygulanmasını temerrüt hali de dâhil kesin olarak yasaklamıştır. Esasen, yasa değişikliğinden önce de öğretide ve Yargıtay Kararlarında sözleşmenin niteliği gereği bir bileşik faiz uygulamasının yapılmasının güç görüldüğü belirtilmekteydi¹⁵⁶. Türk Ticaret Kanunu'nun 8 / II maddesine göre, cari hesabın 3 aydan aşağı devrelerle düzenlenmemiş olması gerekir. Oysa kredi kartı uygulamasında aylık hesap kesim devreleri öngörüldüğünden, bu tür bileşik faizin uygulama alanı

¹⁵⁴ “Dava, davacı banka tarafından kredi kartı kullanıcısı olan davalıdan tahsil edilen kredi kartı üyelik ücretinin, davalı başvurusu üzerine davacı bankadan alınmasına dair Tüketici Sorunları Hakem Heyeti kararının iptaline ilişkindir. Taraflar arasındaki uyuşmazlık yasal düzenlemelere ve aralarındaki sözleşme hükümlerine göre bankanın kredi kartı kullanıcısından kullanım karşılığı yıllık ücret isteyip, isteyemeyeceği hususunda toplanmaktadır. Taraflar arasındaki sözleşmenin 9. maddesinde kart kullanıcısından kart kullanım ücretinin alınacağı belirtilmiştir. Sözleşme incelendiğinde; sözleşmenin davacı banka tarafından matbu, standart olarak hazırlanıp boş olan kısımların rakam, isim ve adresler yazılarak doldurulduğu, sözleşmenin on iki punto koyu siyah harflerle düzenlenmediği görülmektedir. “4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 4822 Sayılı Kanunla değişik 6. maddesi hükmü gereğince, 6/ A, 6/B, 6/C, 7, 9, 9/ A, 10, 10 / A ve 11/ A maddelerinde yazılı olarak düzenlenmesi öngörülen tüketici sözleşmeleri en az oniki punto ve koyu siyah harflerle düzenlenmelidir.” Davacı, tüketici aleyhine olan ve tüketiciyi kart kullanımı ücreti adı altında bir külfete sokan sözleşme hükmünün tüketici ile ayrıca müzakere edilerek kararlaştırıldığını iddia ve ispat edememiştir. Böyle olunca sözleşmedeki kredi kartı üyelik ücreti alınacağına dair hükmün açıklanan yasa ve yönetmelik hükümleri karşısında haksız şart olduğu kabul edilmelidir. Dolayısıyla davacı bankanın bu sözleşme hükmüne dayalı olarak kredi kartı kullanıcısı davalıdan ücret istemesi olanaklı değildir.” Y.13.HD. 2.5.2008 T.,E. 2008/4345, K. 2008/6088, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası

¹⁵⁵ Şener, s.363-365

¹⁵⁶ 19. HD, 13.05.1994, E. 93/5298, K.94/4952 Kostakoğlu, s.673

bulması esasen zor görünmektedir¹⁵⁷. Yasa değişikliğiyle bu olanak tamamen ortadan kaldırılmıştır.

Kredi kartı hamilinin diğer bir yükümlülüğü ise, kartın çalındığını bildirmektir. Kartın mülkiyetinin bankaya ait olduğu göz önünde bulundurulduğunda, hamilin böyle bir durum meydana geldiğinde bunu derhal kuruma bildirmesi zorunluluğunun teorik temeli daha iyi anlaşılır¹⁵⁸.

III. SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİ

Kredi kartı üyelik sözleşmesinin sona erme sebeplerini; Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'ndan doğan sebepler, taraflar arasında belirlenen sürenin sona ermesi, haklı nedenler ve diğer nedenler olarak gruplandırabiliriz.

A- SÖZLEŞMENİN SONA ERME NEDENLERİ

1- Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'ndan Kaynaklanan Sona Erme Nedenleri

Kredi kartı üyelik sözleşmesi, Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nda düzenlenen kurallar nedeniyle iki şekilde sona erebilmektedir. Bunlardan ilki kart hamilinin belirli bir süre asgari ödeme tutarını ödememesi diğeri ise kart hamili hakkında Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nda belirtilen, banka kartı ile kredi kartı kullanımından dolayı adli cezaların uygulanması halidir.

Asgarî tutarın son ödeme tarihini takip eden üç ay içinde ödenmemesi durumunda kart çıkaran kuruluşça kart hamiline yapılacak bildirimden itibaren bir aylık süre içerisinde bu tutarın ödenmemesi ya da banka kartı ile kredi kartı kullanımından dolayı adli cezaların uygulanması halinde, ilgili kart çıkaran kuruluşça kart hamiline verilen kredi kartları iptal edilir ve borcun tamamı ödeninceye kadar yeni kredi kartı düzenlenemez (BKK, m.8/II). Getirilen bu düzenleme ile günümüzde büyük sorun teşkil eden kredi kartı borçlarına bir çözümler getirilmek istenmiş ve kredi

¹⁵⁷ Şener, s. 370

¹⁵⁸ Teoman, s.188

kartı aracılığıyla işlenen suçlara karşı caydırıcı bir düzenleme yoluna gidilmiştir. Kart hamilinin asgari ödeme tutarını üç ay içinde ödememesi ve yapılan bildirimden sonra bir aylık süre içerisinde de bu tutarı ödememesi sonucunda kredi kartı üyelik sözleşmesi kendiliğinden sona ermiş olacaktır. Bu sona erme taraflar arasındaki alacak ve borçları etkilememekte, sadece kredi kartı sisteminin kullanımı bakımından kart hamili haklarını kaybetmekte ve kart çıkaran kuruluşun ise hizmet verme yükümlülüğü ortadan kalkmaktadır. Sözleşmenin bu şekilde sona ermesi sonucunda kart hamilinin kredi kartını geri vermesi gerekmektedir.

Kredi kartının iptal edilmesiyle birlikte kart hamilinin kredi kartını kullanım imkanı kalmadığı için, sözleşmenin borç ödeninceye kadar sona erdiğini kabul etmek gerekmektedir. Aynı şekilde kart hamiline Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nda düzenlenen adli cezalar verildiğinde de sözleşmenin sona erdiğini kabul etmek gerekir. Kart hamilinin cezasını çektiği süre zarfında kredi kartını kullanma hakkının ortadan kalktığını ve kendisine kart çıkaran kuruluşlarca yeni kredi kartı verilemeyeceğini yineleyelim.

2- Sürenin Sona Ermesi

Kredi kartı üyelik sözleşmelerinde genellikle herhangi bir süre öngörülmemektedir. Bu bakımdan kart sözleşmelerinin belirsiz süreli olduğunu söyleyebiliriz. Bankalar genellikle sözleşmeyi diledikleri zaman tek taraflı olarak feshedeceklerine dair maddeleri kredi kartı üyelik sözleşmelerine koymaktadırlar¹⁵⁹. Bu düzenlemeler kural olarak geçerlidir ama bankanın kredi kartı sistemindeki güçlü durumunu göz önünde bulundurduğumuzda, hiçbir haklı sebep yokken sadece

¹⁵⁹ “Kredi Kartının mülkiyeti Banka’ya ait olup, Banka işbu sözleşme hükümlerine aykırılık veya taraflar arasındaki diğer sözleşmelere aykırılık, Kredi Kartı’nın kullanımındaki aksaklıklar dahil, asgari ödenmesi gereken tutarın ödenmeyerek ilgili yasa gereği muacceliyet işlemine tabi tutulması, limitinin aşılması, kart hesabı / hesaplarında kayıtlı borcun ödenmeyeceği veya ödenemeyeceğinin anlaşılması, Üye/Ek kart Hamilinin bankaca diğer bir işlem nedeniyle takibe alınması veya üçüncü kişilerce yasal takibe maruz kalması veya bu konuda ilgili kurum/ kuruluş veya kişilerden bilgi alınması vb. gibi hallerde ve bu sebeplerle sınırlı olmaksızın haklı sebeplerle Kart hesaplarını / Kartları kullanıma kapatabilir veya kısıtlayabilir, sözleşmeyi tek yanlı olarak sona erdirebilir, borcun faizleri ile birlikte tamamının ödenmesini ve Kart/ Kartların iadesini talep edebilir, Kredi Kartına el koyabilir. Bu durumdan Üye ve/veya Ek kart hamili, Banka tarafından uygun görülecek şekil ve yöntemlerle haberdar edilir.” **AKBANK T.A.Ş. Kredi Kartı Sözleşmesi m.35**

hakkın kötüye kullanılmasına yol açacak şekilde kredi kartı sözleşmesinin bankaca feshedilmesinin geçerli olmayacağını söyleyebiliriz¹⁶⁰.

Kredi kartı sözleşmesinin feshi Türk Ticaret Kanunu'nun 20 / III maddesindeki şekil şartına tâbi olmayacaktır. Çünkü kart hamilleri kredi kartlarını kendi şahsi alışverişlerinde kullanacağından, Türk Ticaret Kanunu'nun 20 / III maddesindeki düzenlemenin uygulama olanağı bulunmamaktadır¹⁶¹. Ancak, kart hamilinin tüzel kişi tacir olması durumunda anılan düzenleme uygulama alanı bulur. Bununla birlikte kredi kartı sözleşmelerinde bankalar, sözleşmeyi fesih yetkilerinin kullanılmasını aynı zamanda şekle de bağlayabilmektedirler. Bu durumda ilgili fesih bildirimlerinin noter aracılığıyla, iadeli taahhütlü mektupla ya da telgrafla yapılması söz konusu olacaktır. Feshin bu şekilde yapılması bankaya ispat kolaylığı da sağlayabilmektedir.

Son olarak kart hamillerinin Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 25/ II maddesine göre sözleşmeyi fesih etme hakları mevcuttur. Bu düzenlemeye göre: Kart hamili, talep etmek suretiyle kartı iptal ettirmek ve sözleşmeyi feshetmek hakkına sahiptir. Kart hamillerinin her zaman için kart kullanımından vazgeçme imkanları bulunması ve kart veren kuruluşların hamilleri zor duruma sokmamaları amacıyla maddenin son fıkrasında, hamilin her zaman kartı iptal ettirme ve sözleşmeyi sona erdirmeye hakkına sahip olduğu hüküm altına almıştır.

3- Sözleşmenin Tek Taraflı Fesih İhbarı İle Sona Ermesi

a- Genel Olarak Fesih Hakkı

Taraflar arasında kurulan borç ilişkisi, söz konusu sözleşmesel bağın gerektirdiği tüm edimlerin karşılıklı olarak yerine getirilmesi, yani teknik deyimıyla "ifa" olgusu ile sonra erer. Bir borç ilişkisinin sona ermesinin en sık rastlanan en olağan şekli olarak karşımıza çıkan ifa olgusundan başka, Borçlar Kanunu çeşitli sona erme şekilleri öngörmüştür. Sürekli borç ilişkisi olarak adlandırılan akdi

¹⁶⁰ bkz. Şener, s.631

¹⁶¹ Şener, s.631

bağların¹⁶² taraflardan birinin tek yanlı iradesi ile sona erdirilebilmesi ise fesih olarak adlandırılan hukuki müessesenin işletilmesi ile mümkün kılınmıştır.

Kavram olarak fesih, sözleşme taraflarından birinin, tek taraflı olarak yönelteceği ve karşı tarafa varmakla sonuçlarını doğuran ve sürekli borç ilişkilerini ileriye etkili olarak sona erdiren bozucu yenilik doğuran bir işlem olarak tanımlanmaktadır¹⁶³. Tanımdan da anlaşılacağı gibi feshin üstlendiği işlev, sürekli borç ilişkilerini sona erdirmek olup; bozucu yenilik doğuran bir hakkın kullanılması yoluyla hüküm doğurduğundan, sonuçlarını meydana getirmesi muhatabın kabulüne bağlı değildir ve fesih hakkı kullanıldıktan sonra artık geri alınamaz.

b-Bankaya Tanınan Tek Taraflı Fesih Yetkisinin Geçerlilik Ölçütleri Açısından Değerlendirilmesi

Bankalar genellikle yapmış oldukları kredi kartı sözleşmelerinde, tek yanlı fesih yetkisini düzenleyen sözleşme hükümlerini şu şekilde sözleşmeye dahil etmektedirler:

“ Cari hesapların kesilmesi, kredi sözleşmesinin feshi, alacakların tahsili:

Banka dilediği anda, Noter aracılığı ile veya telgrafla yahut iadeli taahhütlü mektupla bildirmek şartı ile bu sözleşmeyi serbestçe feshetmek veya herhangi bir bildirim, ihtara, ihbara gerek olmaksızın açılan kredileri azaltmak, kullanımını durdurmak veya hemen kesmek veya kullanım mevzularını sınırlamak, tadil veya bir

¹⁶² İfa süresi bakımından edim yükümlülerinden en az birinin edimi, anlık değil de; sürekli bir alacaklı tatminine yönelmişse bu tür borç ilişkisi sürekli borç ilişkisi olarak tanımlanmakta ve bu bakımdan, ani edimli borç ilişkisi sürekli borç ilişkisinden ayıran ölçüt, yükümlenen edim borcuna zaman unsurunun yaptığı etkide kendini göstermektedir. Bir borç ilişkisine süreklilik vasfını kazandırabilmek için yan edim yükümlülükleri değil asli edim borçlarının dikkate alınması gerektiği doktrinde genellikle ifade olunmaktadır. Bu açıdan, Borçlar Kanunu'nda düzenlenmiş kullandırma, iş görme, irat, teminat ve ortaklık sözleşmeleri nitelik itibarıyla sürekli borç ilişkisi doğuran sözleşmelerdir. Sürekli borç ilişkileri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Oğuzman, M. Kemal / Öz, Turgut:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler 3. Bası, İstanbul 2000, s.10; **Serozan, Rona:** İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme, 3. Bası, İstanbul 2002, s.14; **Eren,** s.196; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop,** s.10

¹⁶³ **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop,** s.965

kısım mevzulara hasretmek veya muayyen vadeli senetlerde kısmen veya tamamen karşılık istemekhaklarını sahiptir.”¹⁶⁴

Sözleşmede bu yönde düzenlemelere yer verilmesinin nedeni ise, belirsiz süreli akdedilen bir kredi kartı sözleşmesinde karşı tarafın mali durumu, ödeme gücü veya ülkenin ekonomik şartlarında meydana gelebilecek ani değişiklik ve olumsuzluklar karşısında bankaya tedbir alma imkânı sağlamak ve gerektiğinde bankanın söz konusu akdi bağlılıktan kurtulabilmesini sağlamak olarak ifade edilmektedir¹⁶⁵. Ancak bu hükümler, banka genel kredi sözleşmelerindeki özel kayıtlar içinde geçerliliği en çok tartışılan ve üzerinde titiz bir içerik denetimi yapılması gerektiği öne sürülen hükümlerdir. Hatta bu hükümler bazı yazarlarca genel kredi sözleşmelerinin en tehlikeli hükümleri olarak gösterilmektedir¹⁶⁶.

Bankanın, müşterisi ile tesis ettiği sözleşme ilişkisine dilediği anda ve hatta hiçbir bildirim yükümü altında olmadan son verebilme olanağı tanıyan düzenlemeleri, genel işlem şartları teorisinin ulaştığı noktada yürürlük denetimi kriteri olarak benimsenen “alışılmadık ve şaşırtıcı kayıtların sözleşme içeriğine dahil olmadığı” yaklaşımı ve ayrıca, kişilik haklarından olan ekonomik faaliyet özgürlüğünün ahlâka aykırı derecede sınırlandırılması nedeniyle kesin hükümsüz sayılması gerektiği noktasında ele alan yazarlarca¹⁶⁷, bankaya tek yanlı beyanla krediyi kesme ve sözleşmeyi ihbarsız olarak feshetme hakkı veren düzenlemeler kredi kullanan ve kart hamili açısından şaşırtıcı ve olağandışı kayıtlar olduklarından sözleşmelerin içeriğinden sayılmazlar¹⁶⁸. Ayrıca genel kredi sözleşmelerindeki sözleşmenin feshi gibi sözleşme ilişkisinin tek yanlı menfaatleri dikkate alarak sona erdirilmesi yönündeki maddelerin, kredi kullanan tarafın kişilik haklarından olan iktisadi faaliyet özgürlüğünü kısıtladığı ve bu özgürlüğü ahlaka aykırı şekilde sınırlandırdığından Borçlar Kanunu’nun 19 ve 20. maddeleri çerçevesinde kesin hükümsüz olduğu da yine bu görüş sahiplerince öne sürülmektedir¹⁶⁹. Kelepçeleme sözleşmeleri adı verilen ve kişiyi alacaklının keyfi davranışlarına bağlı tutma sonucu

¹⁶⁴ Finansbank A.Ş Kredi Kartı Sözleşmesi

¹⁶⁵ **Battal, Ahmet:** Güven Kurumu Nitelendirmesi Işığında Bankaların Hukuki Sorumluluğu, Ankara 2001, s.242

¹⁶⁶ **Akyol, Şener:** Banka Sözleşmeleri, Ord. Prof. Dr. Kemaleddin Birsen’e Armağan, İstanbul 2001, s.104

¹⁶⁷ **Sungurbey, İsmet:** Türkiye’de Bankaların İçyüzü, Medeni Hukuk Sorunları, 6. Cilt, İstanbul 1994, s.577

¹⁶⁸ **Yalçın, Onur:** Banka Kredi Sözleşmelerindeki Genel İşlem Şartlarının Geçerliliği, Ankara 2006, s.112

¹⁶⁹ **Sungurbey,** s.582

doğuran bu tür sözleşme hükümlerinin, kredi kullanan tarafı iradesiz durumda bıraktığı ve bu sınırlamaların da ahlâka aykırılık oluşturduğu; bu nedenle de geçersizlik yaptırımını ile karşı karşıya kalması gerektiği de yine bu çerçevede ifade olunmaktadır.¹⁷⁰

Dürüstlük kuralı ve hakkın kötüye kullanılması yasağı açısından soruna bakıldığında, bankanın dilediği zamanda tek taraflı olarak sözleşmeyi feshetmeye yetkili bulunduğuna yönelik sözleşme hükmünün banka için doğurduğu hak, ancak iyiniyet kuralları içinde kullanılmalı ve kart hamilinin de sözleşmeyi bozma hakkının bulunduğu kabul edilmeli ve bu yönde bir hükmün, kredi müşterisi tarafından iradeyi sakatlayıcı bir nedenle kabul edildiği iddia ve ispat olunmadıkça geçersizliği düşünülmemelidir¹⁷¹. Ancak her hak gibi sözleşmeyi dilediği an ve feshi ihbar süresi tanıma zorunluluğuna uymaksızın feshedebilme hakkı bakımından da bir denetim kriteri olma fonksiyonu üstlenen dürüstlük kuralı ve hakkın kötüye kullanılması yasağı burada da devreye girmelidir¹⁷². Bu anlamda gerek belirsiz, gerekse belirli süreli sözleşmelerde “bankanın dilediği zaman tek taraflı bildirimle akdi feshetmeye yetkili olduğu” öngörülse dahi, sebep göstermeksizin ve borçlunun sözleşme şartlarını ihlal edip etmemiş olmasına bakılmaksızın fesih yönünde bir irade beyanıyla sözleşmeyi bozması haklı görülmemelidir. Başka deyişle, fesih hakkının kötüye kullanılıp kullanılmadığının belirlenmesinde yararlanılan “fesih hakkının amacı doğrultusunda kullanılması” kriteri çerçevesinde bankaya tanınan söz konusu yetkinin amacı dışında kullanımı Medeni Kanununun 2 / II maddesine aykırı sayılmalı ve bankanın bu kötüye kullanımı korunmamalıdır¹⁷³.

4- Haklı Nedenlerle Sözleşmenin Feshi

Kredi kartı sözleşmesi niteliği itibariyle sürekli borç doğuran bir sözleşme olup, taraflarca haklı nedenle feshedilmesi mümkündür. Haklı bir nedenin varlığı halinde taraflar belirli bir süreye uymaksızın sözleşmeyi feshedebilirler. Uyuşmazlık durumunda hangi durumların sözleşmenin feshi açısından haklı neden oluşturduğunu işin niteliğine göre hakimin takdir yetkisini kullanarak tespit etmesi

¹⁷⁰ **Akyol**, s.105

¹⁷¹ **Kostakoğlu**, s.853

¹⁷² **Yalçın**, s.114

¹⁷³ **Alca, Türkay**: Türk Hukukunda Bank Genel Kredi Açma Sözleşmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1990, s.118

isabetli olur¹⁷⁴. Özellikle güvenin kaybı, güvenin azalması, ya da güvenin kötüye kullanılması hallerinin birer haklı neden teşkil ettiği kabul edilmelidir.

Kredi kartı hamilinin kendisiyle ilgili bilgileri doğru olarak bankaya vermemesi, kredi kartını kötüye kullanarak haksız çıkar elde etmeye çalışması ve özellikle kredi kartı ile yaptığı alışverişlerin bedellerini ödememesi haklı neden olarak gösterilebilir. Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 8/II maddesinde kart hamilinin hesap özetlerini ödememesinin özel bir yaptırımını düzenlenmiş olup, belirtilen halde kartın iptali ve hamile borç ödeninceye kadar kart verilmemesi yasa gereğidir. Ancak kart hamilinin bu madde kapsamına girmemekle birlikte, ödemelerini aksatması, sürekli olarak temerrüde düşmesi sözleşmenin feshi için haklı bir neden sayılabilir.

Kart hamilinin de sözleşmeyi haklı nedenle her zaman feshedebilme hakkı vardır. Kredi kartı çıkaran kuruluşun kartın kullanımını ile ilgili yükümlülüklerini yerine getirmemesi, faiz, masraf, komisyon adı altında sözleşmede belirtilmeyen bedellerin kart hamillerinden tahsil edilmesi ve kart hamiline bilgi vermeden sözleşme şartlarında esaslı değişiklik yollarına gidilmesi durumlarında, kart hamilinin sözleşmeyi haklı nedenle fesih hakkının var olduğu söylenebilir.

5- Diğer Nedenler

Kart hamilinin ölmesi, fiil ehliyetini yitirmesi ya da iflas etmesi gibi durumlarda kural olarak sözleşmenin sona erdiğini kabul etmek gerekir. Çünkü kredi kartı üyelik sözleşmesi karşılıklı güvene dayanan bir sözleşmedir. Bu nedenle vekâlete ilişkin Borçlar Kanunu'nun 397. maddesi burada uygulanmalı ve sözleşmenin bu hallerde sona erdiği kabul edilmelidir¹⁷⁵. Kural bu olmakla birlikte bankaların böyle durumlarda seçim haklarını sözleşmede saklı tuttukları görülmektedir. Bu tür hususlar haklı nedenle fesih gerekçesi olarak kabul edilmekte ve kredi kartı sözleşmesinin fesih edilmesi bankanın inisiyatifine bırakılmaktadır.

Tüzel kişi olan bankanın iflâsı ve sona ermesi durumunda da kredi kartı üyelik sözleşmesi sona erecektir. Böyle bir durumda bankanın sözleşmeden

¹⁷⁴ Şener, s.632

¹⁷⁵ Şener, s.634

kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmesi söz konusu olamayacağından sözleşme de sona erecektir.

Son olarak kart çıkaran kuruluşlar ile kart hamillerinin karşılıklı olarak anlaşarak kredi kartı sözleşmesine son vermeleri her zaman mümkündür (ikale).

IV. SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİNİN SONUÇLARI

A- GENEL OLARAK

Kredi kartı sözleşmesinin sona ermesi ile birlikte ortaya çıkan sonuçlar, günümüzde önemli bir sorun haline gelmiştir. Özellikle kredi kartlarının bilinçsizce kullanılması ve toplumun hesapsızca tüketime yönelmesi sonucunda birçok sorunla karşı karşıya kalınmıştır. Kart hamillerinin fazla bilinçli olmaması ve kredi kartı sözleşmelerindeki ağır sözleşme koşulları da buna eklendiğinde yeni kanuni düzenlemeye ihtiyaç duyulmuş ve Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu yürürlüğe girmiştir.

Sözleşmenin sona ermesi istisnai durumlar dışında, ileriye yönelik olarak hüküm ve sonuçlarını doğurur¹⁷⁶.

Kredi kartı sözleşmesinin sona ermesiyle birlikte, kart hamili kartı kullanma hakkını yitirir. Bu nedenle kartın bankaya hemen iadesi gerekmektedir. Banka da kartın kullanımını engellemek amacıyla karta bloke koyacaktır.

Kart hamili ile kart çıkaran kuruluş arasındaki sözleşmenin sona ermesinde özellik gösteren asıl konu, kart hamilinin kredi kartı borcunu ödemediği takdirde karşımıza çıkmakta ve bununla ilgili hukuki sorunlara çözüm bulunması gerekmektedir. Kart hamilinin hesap özetindeki borç bakiyesini ve ilgili yasal faizleri ödememesi durumunda bankaca kendisine hesap kesim bildirimini ve borcunu ödemesi aksi takdirde hakkında icra takibine geçileceğine ilişkin ihtarname

¹⁷⁶ Bu çerçevede eğer sürekli edim yerine getirilmemişse, bir dönme de söz konusu olabilir. Örneğin bankanın kartı, kart hamiline vermemekte direnmesi durumunda, kart hamilinin geçmişe etkili olarak sözleşmeden dönmesi olanaklıdır. Ancak bu durumlar istisna oluşturur. Kural, sözleşmenin geleceğe dönük olarak sona erdirilmesidir. **Şener**, s.635

gönderilmektedir. Bu aşamadan sonra ise kart hamilinin borcunu ödeyip ödememesi ve borca karşı bir itirazının olup olmamasına göre farklı sonuçlar doğabilecektir.

Kart hamilinin borcunu ödememesi üzerine kart çıkaran kuruluşlar kart hamili aleyhine icra takibinde bulunacaklardır. Bu aşamadan sonra ise özellikle uygulanacak faiz, kredi kartındaki kefaletin özelliği, yetkili ve görevli mahkeme konuları önem arz edecektir. Bu nedenle bu konuları ayrı ayrı ele almakta fayda vardır. Kredi kartı sözleşmesinin sona ermesinin sonuçları bakımından 31.1.2006 tarihine kadar temerrüde düşmüş olan kredi kartı borçluları hakkında düzenleme getiren Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun geçici 4. maddesi de incelememiz gereken diğer önemli bir konudur.

B- İCRA TAKİBİNE İLİŞKİN SONUÇLAR

Kredi kartı hamilinin hesap özetinde belirtilen borcunu son ödeme tarihine kadar ödememesi ve Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 11/ II maddesine göre hesap özetine itirazda bulunmaması durumunda hesap özeti kesinleşecektir. Bu durumda banka, kredi kartı hamiline hesap kat ihtarı ile birlikte borcunu belirli bir süre içerisinde ödemesi, aksi takdirde hakkında icra takibine geçileceğine dair ihtarnameyi göndermektedir. Kart hamili bu ihtarnameye rağmen borcunu ödememekte ısrar ederse temerrüde düşecek ve kart çıkaran bankaca aleyhinde icra takibine geçilecektir¹⁷⁷. Borçlar Kanunu'nun 101 maddesine göre belirli vadeli sözleşmelerde temerrüt durumu sözleşmede belirtilen sürenin sona ermesi ile ortaya çıkmakla beraber, kredi kartı ile ilgili temerrüt tarihinin bundan farklı olduğunu belirlemekte yarar vardır¹⁷⁸

¹⁷⁷ “Kredi kartı borçları miktarı önceden belli olan kesin vadeli borç niteliğinde olmadığından, borçlunun temerrüdü, banka tarafından akdi ilişkinin sona erdirilip hesabın kesilmesinden sonra, borçluya gönderilen ihtarnamenin tebliğinden veya ihtarnamede belirtilen ödeme süresinin bitmesinden itibaren oluşur. Banka tarafından kredi borçlusuna ihtarname gönderilmediği takdirde, kredi borçlusunun gönderilen son hesap ekstresinde belirtilen tarihte istenen asgari miktarı ödememesi sebebiyle banka tarafından hesabın kesildiği tarih, hesap kesilmemiş ise gönderilen son hesap ekstresinde belirtilen ödeme tarihinin temerrüt tarihi olarak kabulü gerekir. Y.13.HD. 8.12.2005 T., E. 2005/11971, K. 2005/18164, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası

¹⁷⁸ “Kural olarak Borçlar Kanununun 101. maddesine göre, kesin vadeli sözleşmelerde temerrüt tarihi sözleşmede belirtilen günün hitamı ile gerçekleşir. Banka tarafından gönderilen son hesap özetinde ödeme günü belirtilmekte ise de, bu ödeme gününde borcun tamamı değil belli bir kısmının ödenmesi gerektiği bildirilip, borcun tamamının ödenmesi gerektiği bildirilmediğinden, kredi kartı borçluları, Borçlar Kanununun 101/2. maddesinde öngörülen, miktarı önceden belli olan kesin vadeli

Bankaca açılan icra takibi 10 örnek ilamsız icra takibidir. Taraflar arasında imzalanan kredi kartı sözleşmesi, ilamsız takibe konu olabilecek bir sözleşme niteliğinde olacağı için uygulamada genellikle 10 örnek ilamsız icra takibi yoluna başvurulmaktadır. Kart hamili ödeme emrini tebellüğ ettikten sonra yedi gün içinde borcunu ödemek ya da borca, faize¹⁷⁹, yetkiye itirazları varsa bunu icra müdürlüğü'ne iletmekle yükümlüdür. Aksi takdirde icra takibi kesinleşecek ve bankanın haciz hakkı doğacaktır.

Açılan icra takibinde borca veya faize itiraz edildiğinde takip itiraz edilen miktar kadar duracak ve bankanın itirazın iptali davası açması gerekecektir. Bu davalardaki görev ve yetki sorununa aşağıda değinilecektir.

Borçlu kart hamilinin itiraz süresinde itirazını yapmaması durumunda ise, yine 10 gün içersinde mal beyanında bulunması gerekmektedir. Aksi takdirde şikayet üzerine mal beyanında bulunmaktan dolayı hapis cezasına mahkum edilebilmektedir. İcra takibine itiraz edilmemiş olmakla birlikte kredi kartı borçlusunun menfi tespit davası (İİK m. 72) açma hakkının olduğunu da belirtmekte yarar vardır.

Aleyhinde icra takibi açılan kart borçlusu Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nda belirtilen faizlerle birlikte Avukatlık Asgari Ücret tarifesinde belirtilen Avukatlık Ücretini ve İcra İflas Kanunu'nda öngörülen harçları da ödemekle yükümlüdür¹⁸⁰.

borç niteliğinde değildir. Bu nedenle kredi kartı borçlarında temerrüt tarihi bakımından, anılan maddenin uygulanması mümkün değildir. Kredi kartının bu özelliği nedeniyle, borçlunun temerrüdü, banka tarafından akdi ilişkinin sona erdirilip hesap kat edildikten sonra, borçluya gönderilen ihtarnamenin tebliğinden veya ihtarnamede ödeme için süre verilmiş ise, bu sürenin bitiminden itibaren oluşur. Banka tarafından kredi borçlusuna ihtarname gönderilmemiş ise, kredi borçlusunun gönderilen son hesap ekstresinde belirtilen tarihte istenen asgari miktarı ödememesi nedeniyle, bu tarih itibarıyla ödenmeyen kredi kartı borcu icra takibi aşamasına geldiğinden, gönderilen son hesap ekstresinde belirtilen ödeme tarihinin temerrüt tarihi olarak kabulü gerekir.” Y.13.HD. 15.2.2006 T.,E. 2005/17849, K. 2006/1865, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası

¹⁷⁹ Faiz konusuna bir sonraki konuda değinilecektir.”

¹⁸⁰ Bankanın kart sözleşmelerine dayanarak yapacağı takiplere uygulanacak vekalet ücreti oranlarının, Avukatlık asgari ücret tarifesini aşan miktarı geçersizdir. Yani taraflar arasındaki sözleşmelerde takip hukukuna ilişkin olarak kararlaştırılan vekalet ücretine bakılmaksızın icra müdürlüğünce avukatlık ücret tarifesine göre ücret takdir edilir. Şener, s.461; “Davacı, davalı kredi kartı sahibinin müracaatı ile Tüketici Hakem Heyetince yıllık kart kullanım ücretinin alınması işleminin iptali ile tüketici davalıya iadesine karar verildiğini, kararın kredi kartı sözleşmesine aykırı olduğunu ileri sürerek, hakem heyeti kararının iptaline karar verilmesini istemiştir. Mahkemece, davanın reddine kesin olarak karar verilmiş, davanın mahiyeti gereği vekalet ücreti takdirine yer olmadığına hükmedilmiştir. Avukatlık ücreti HMUK'nun 423/6 maddesine göre yargılama giderlerinden olup, Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'da vekalet ücreti alınmayacağına ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Davalı bu davada kendisine vekil ile temsil ettirdiğine ve mahkemece de,

C- KREDİ KARTLARINDA FAİZ

Banka kredi kartı sözleşmelerindeki standart kayıtlar arasında, taraflar arasındaki alacaklılık-borçluluk durumunu en fazla etkileyebilen ve banka ile kredi kartı hamili arasında ortaya çıkan uyuşmazlıklarda ilk sıralarda yer alan hükümler, faiz ile ilgili sözleşme düzenlemeleridir. Zira enflasyonist ekonomilerde ve belirsiz süreli olarak imzalanan bir sözleşmede banka, müşterisine kullandığı kredinin akdi ve gecikme faizini talep etmekte, faiz oranları ve hesaplanması taraflar arasındaki uyuşmazlıkların en önde gelen grubunu oluşturmaktadır¹⁸¹.

Hukuki açıdan, para alacaklısının borçluya sağladığı para borcu dolayısıyla söz konusu değerden yoksun kaldığı süre için kendisine ödenen bir karşılık şeklinde tanımlanan faiz¹⁸² hukuki nitelik itibariyle para borcundan ayrı fakat ona bağlı olan, dolayısıyla da para borcunun maruz kalacağı hukuki sonuçların kendisini de doğrudan etkilediği feri bir alacak kalemidir.

Kart çıkaran kuruluş, üye işyerinden kredi kartı ile yapılan işlemlerin tutarı üzerinden sözleşme ile belirlenen bir oranda komisyon almasına rağmen, kart hamilinden kredi kartı ile yapılan işlemlerin sayısı veya tutarı ile oransal bir ilişkisi bulunmayan yıllık kart ücreti dışında herhangi bir ödeme talep edemez. Ancak kart hamili, hesap özetindeki asgari ödeme tutarını ödeyip kalan borcunu taksitle ödemek istediği takdirde hesap özeti borcu son ödeme tarihinden, kredi kartı ile ATM lerden nakit çektiği takdirde nakit çektiği andan itibaren akdi faiz (BKK m. 26/II) ödemekle yükümlüdür. Kart hamili bu sürelere uymadığı takdirde, asgari tutarı ödememişse temerrüt faizi, asgari tutarı ödemiş, ancak bakiye borcu kalmışsa kalan bakiye üzerinden akdi faiz ödemek zorundadır (BKK m. 26/II)¹⁸³. Sözleşmenin feshi halinde ise kalan borç üzerinden herhalde temerrüt faizi ödenmesi gerekecektir. Alışverişlerde ve nakit çekimlerinde faizin bu yolla uygulanacağı hakkında bilgiler hesap bildirim cetvellerinin arka yüzünde yer almaktadır¹⁸⁴.

davanın reddine karar verildiğine göre, reddedilen tutar üzerinden, davalı lehine karar tarihinde yürürlükte olan Avukatlık Asgari Ücret Tarife'si gereğince, vekalet ücretinin takdiri gerekir.” Y.13.HD. 28.2.2008 T., E. 2007/15957, K. 2008/5726, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası

¹⁸¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Yalçın**, s.117

¹⁸² **Eren**, s.939; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s.746; **Oğuzman/Öz**, s.232; **Kılıçoğlu, Ahmet**: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 2. Bası Ankara 2002, s.413

¹⁸³ **Sayın**, s.54

¹⁸⁴ bkz.T.İş Bankası hesap bildirim cetveli örneği.

Kredi kartına uygulanacak faiz konusu uzun yıllarca çeşitli bankalarca farklı uygulanmış, kanuni bir düzenlemenin eksikliği ve tüketicinin bilinçsizliği nedeniyle çok yüksek oranlarda kredi kartı faizleri ortaya çıkmış ve bu durum ekonomik ve sosyal olarak toplumu çok olumsuz yönde etkilemiştir. Bu nedenle Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nda faiz konusu belirli bir standarda bağlanmak istenmiştir.

Kredi kartı sisteminin mevcut haliyle uygulanacak faiz türleri akdi faiz ve gecikme faizidir. Kanun düzenlemesinde her ne kadar gecikme faizi ibaresi yer alsada gecikme faizi ve temerrüt faizi aynı anlamda kullanılmıştır¹⁸⁵. Bu faiz türlerinden başka kredi kartı ile nakit çekilmesi durumunda ise uygulanacak olan faiz nakit çekme ücreti olarak adlandırılır ve faiz oranı bankaca belirlenir. Hesap özetinde yer alan asgarî ödeme tutarı son ödeme tarihinde ödenmediği takdirde kart hamili ödenmeyen tutar için sözleşmede öngörülen gecikme faizi dışında bir yükümlülük altına sokulamaz (BKK m.24/II).

Akdi ve gecikme faizleri kart hamilinin yaptığı ödeme miktarına ve zamanına göre belirlenmekle birlikte, bir hesap dönemine ilişkin toplam borç tutarı veya hesap bakiyesi üzerinden, o döneme ilişkin hesap özeti düzenlendiği hesap kesim tarihinden önceki bir tarih itibarıyla faiz yürütülebileceğine ilişkin kayıtlar hükümsüzdür. Nakit kullanımına ilişkin borçlar hakkında işlem tarihi esas alınabilir. Nakit kullanımı kapsamında değerlendirilecek işlemler Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunca belirlenir (BKK m.26/II) ¹⁸⁶.

¹⁸⁵ “Bankalar tarafından normları önceden hazırlanıp kredi taleplisinin kabulü sonucu birlikte imzalanmak suretiyle akdedilen kredi sözleşmelerindeki hükümler kanunun tayin ettiği sınırlar içinde olmak koşulu ile tarafları bağlayıcı kabul edilir. Temerrüt faizi en basit tanımlamasıyla para borcunu ödemede geciken borçlunun gecikme müddeti için alacaklıya ödemesi gereken faizi ifade eder. En önemli unsuru temerrüt olgusunun varlığıdır. Akdi faiz ise borcun kaynağına göre yapılan ayırım içerisinde yer alır ve genel ifadeyle taraflar arasında miktarı kararlaştırılan ve borcun doğduğu tarihten itibaren işlemeye başlayan faizdir. Bu faiz türünün kaynağı akit diğer söyleyişle sözleşme olup, hakkın kötüye kullanılmaması kaydıyla serbestçe kararlaştırılabilir. Yanlar arasındaki kredi sözleşmesine bağlı olarak hesabın katı, sözleşmenin feshi anlamındadır. Ne var ki kat ihtarının borçluya usulüne uygun olarak tebliğ edilmediği dosya kapsamı ile sabit olduğuna göre taraflar arasındaki sözleşmenin takip tarihine kadar ayakta olduğunun kabulü gerekir. Bunun sonucu olarak da alacaklı bankanın hesabın kat tarihinden takip tarihine kadarki dönem için akdi faiz talep etme olanağı bulunmaktadır. Yine takip talebinde istenen faizin direnir (temerrüt)faizi olarak adlandırılması tek başına kat ihtarının tebliğ edilmemesi nedeniyle kat işleminden ancak takip ile haberdar olan borçludan aradaki dönem için akdi faiz istenmesine engel teşkil etmemelidir.” Y.HGK. 10.4.2002 T.,E. 2002/19-266, K. 2002/264, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası

¹⁸⁶Buna göre, bir hesap dönemine ilişkin toplam borç tutan veya hesap bakiyesi üzerinden, o döneme ilişkin hesap kesim tarihinden önceki bir tarih itibarıyla faiz yürütülebileceğine ilişkin kayıtların hükümsüz olduğu öngörülerek, kart hamilinin ödeme gününde o hesap döneminde yaptığı harcamalara ilişkin toplam borç tutarının tamamını ödeyememesi halinde, kart çıkaran kuruluşça

Dönem borcunun bir kısmının ödenmesi halinde kalan hesap bakiyesi üzerinden faiz hesaplanır. Kalan hesap bakiyesine, asgarî tutar ve üzerinde ödeme yapılması durumunda akdi faiz, asgarî tutarın altında ödeme yapılması durumunda ise gecikme faizi uygulanır (BKK m. 26/II). Temerrüt hali de dahil olmak üzere, kart uygulamasından doğan borçlarda bileşik faiz uygulanmaz (BKK m.26/II) ¹⁸⁷. Faiz alacağı'nın belli devreler sonunda anapara alacağına eklenmesi ve böylece anapara ve faizlerden oluşan yeni tutara tekrar faiz işletilmesi işlemi bileşik faiz olarak tanımlanmaktadır.¹⁸⁸ Bu tanıma uygun olarak yapılan bileşik faiz hesaplaması sonucunda da anapara alacağı'nın eklentisi durumundaki faiz alacağı kapitalize edilerek elde edilen meblağ artık yeni bir anapara alacağı konumuna gelir ve ortaya çıkan yeni ana para alacağına yeni hesap devresinde tekrar kapital faizi yürütülür. Bu durumun da borçluyu, önceden öngörülemez derecede ağır bir faiz yükü altına sokacağı açıktır. O nedenle, bileşik faiz kavramına genel itibariyle mesafeli yaklaşan hukuk sistemleri, bileşik faiz uygulamasına ve dolayısıyla, işlemiş faizlerin, anaparaya eklenerek tekrar faiz işletilmesi işlemine tabi tutulmasına belirgin yasaklar getirmişlerdir¹⁸⁹. Nitekim Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 26/II maddesinde de kredi kartından doğan borçlarda bileşik faiz uygulanması yasaklanmıştır.

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nda faizle ilgili getirilen diğer bir düzenleme ise bankalar faiz oranlarının değiştirdiğinde bunun kart hamiline etkisinin ne olacağı hususundadır. Sözleşmede yapılacak değişiklikler kart hamiline bildirilir. Bu değişiklikler bildirim yapıldığı döneme ilişkin son ödeme tarihinden itibaren hüküm ifade eder. Bildirimin ait olduğu döneme ilişkin son ödeme tarihinden sonra kartın kullanılmaya devam olunması halinde, sözleşmede meydana gelen değişikliklerin kabul edildiği addolunur. Faiz oranının artırılması durumunda ise bu değişikliğin hüküm ifade edebilmesi için otuz gün önceden kart hamiline bildirilmesi zorunludur. Kart hamili faiz artırımına ilişkin bildirim tarihinden itibaren en geç altmış

sadece hesap kesim tarihinden sonraki döneme ilişkin olarak kalan bakiye üzerinden faiz talep edilebileceği hüküm altına alınmıştır.

¹⁸⁷ Temel kanunlarda öngörülmüş olmasına rağmen tüketicinin korunması ve uygulamadaki sorunların önüne geçilebilmesi | amacıyla, temerrüt hali de dahil olmak üzere, kart uygulamasından doğan borçlarda bileşik faiz uygulanamayacağı hükme bağlanmıştır.

¹⁸⁸ **Eren**, s.942; **Helvacı, Mehmet**: Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para Borçlarında Faiz Kavramı, İstanbul 2000, s.99; **Yasaman, Hamdi**: Faizle İlgili Bazı Sorunlar, Prof. Dr. Hayri Domaniç'e Armağan, İstanbul1995, s.233; **Arslan, Çetin / Kırmızı, Mustafa**: Türk Hukukunda Faiz ve Munzam Zarar, İstanbul 2004, s.64

¹⁸⁹ **Yalçın**, s.121

gün içinde tüm borcunu ödeyip kredi kartını kullanmaya son verdiği takdirde faiz artışından etkilenmez (BKK 25/I).

Kredi kartıyla ilgili uygulanacak akdi ve gecikme faiz azami oranları ise Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nca açıklanacaktır¹⁹⁰. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, azami akdi ve gecikme faiz oranlarını tespit etmeye yetkilidir ve belirlediği bu oranları 3 ayda bir açıklar (BKK m.26/III). Bu nedenle kart hamillerinin gerek kendilerine gönderilen hesap özetlerinde, gerekse icra takiplerinde bileşik faiz uygulanıp uygulanmadığına ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nca belirtilen faiz oranlarının aşılmış olmadığına dikkat etmeleri gerekmektedir¹⁹¹.

D- KİŞİSEL TEMİNATIN HUKUKİ NİTELİĞİ

1-Kredi Kartı Sahibinin Borcu İçin Verilen Teminatlar

Kredi kartı sözleşmelerinde, kredi kartı sahibinin borcunu güvence altına almak isteyen bankalar, ondan teminat talep etmektedirler. Kredi kartı sözleşmesinin tarafı ve borçlusu olan kart sahibi dışında, üçüncü bir kişinin teminatı ile sözleşme kurulmaktadır. Sözleşmede teminatın bulunması zorunlu değildir. Diğer bir ifade ile teminat verilmesi kredi kartı sözleşmesinin zorunlu bir geçerlilik şartı değildir. Ancak uygulamada teminat alınmadan kredi kartı sözleşmesi yapılması çok enderdir¹⁹².

Kredi kartı sahibinin, sözleşmeden doğan borçlarını ödememesi veya ödeyememesi riskine karşı, kartı çıkaran kuruluş, alacağını teminat altına almak için üçüncü bir kişinin teminatını şart koşmaktadır.

Kredi kartı sözleşmeleri için, aynı teminat alınması uygulamada son derece külfetli ve zahmetlidir. Aynı teminatlardan olan ipotek tesisi, tapuda işlem

¹⁹⁰ İlgili oranlar için bkz. www.tcmb.gov.tr

¹⁹¹ Madde 26 / 3 uyarınca azami akdi ve gecikme faiz oranlarını tespiti ve 3 ayda bir açıklamaya T.C Merkez bankası yetkili kılınmıştır. TCMB'nin haksız şart niteliğindeki geçmiş uygulamaları tüketicinin hukuki kazanımlarını ihlal etmektedir. Oysa Borçlar ve Tüketici Hukuku açısından akdi ilişkinin belirliliği esastır. Buna göre, azami akdi ve gecikme faiz oranlarının önceden bilinen olması, yasa ile belirlenmesi ve değişken tutulması gereklidir. Yasal faiz ölçü alınarak böyle bir belirleme yapılabilirdi. Yasa bu haliyle, kredi kartlarındaki keyfi faiz anlayışını aşamamış; piyasa barışını sağlama kararlılığını gösterememiştir. **Altürk, Yaşar:** Tahsilatı Hızlandırma Yasası Güncel Hukuk, Nisan 2006 / 04, s.30-31

¹⁹² **İşgüzar**, s.195

yapılmasını gerektirdiği için yorucu ve masraflıdır. Ayrıca kredi kartı ile sağlanan kredinin limiti, diğer kredi türlerine göre düşük olduğundan, ipotek tesisi tercih edilmemektedir.

Aynı teminatlardan taşınır rehni ise, malın teslimini gerektirdiğinden, banka için muhafazası zor ve masraflıdır. Bankaların işleyişi ve örgütlenmesi taşınır rehni için uygun değildir¹⁹³. Ülkemizde, 35 milyon civarında kredi kartı olduğu düşünüldüğünde, aynı teminat alınmasının uygun bir çözüm olmadığı ortaya çıkacaktır.

2-Kişisel Güvencelerin Hukuki Niteliği

Kredi kartı sözleşmelerinde kart hamilinin muhtemel borçlarına güvence olması bakımından bir ya da birkaç kişisel teminat alınmaktadır¹⁹⁴. Kredi kartlarında verilen kişisel teminatın hukuki niteliği konusunda doktrinde birçok tartışma yapılmıştır. Bu teminatın, adi kefalet mi, müteselsil kefalet mi yoksa garanti kapsamında mı değerlendirileceği tartışma konusu olmuştur¹⁹⁵.

Bankaların tek taraflı olarak önceden matbu bir şekilde hazırladıkları “Kredi Kartı Sözleşmesi” ve “Genel İşlem Şartları” metinlerinde, kişisel güvence ile ilgili

¹⁹³ **İşgüzar**, s.195

¹⁹⁴ Kredi kartı sözleşmelerinde, kredi kartı sahibinin borcunu güvence altına almak isteyen bankalar, ondan teminat talep etmektedirler. Bu teminat kişisel teminat olabileceği gibi, aynı teminat da olabilir. Kredi kartı uygulamasında, genellikle kişisel teminat karşılığı sözleşme akdedilmektedir. **İşgüzar**, s.194

¹⁹⁵ “Uyuşmazlık taraflar arasındaki sözleşme ilişkisinin kefalet sözleşmesi mi, yoksa garanti sözleşmesi mi olduğu noktasında toplanmaktadır. Davalının garanti beyanı kredi kartı sözleşmesinin hemen altına alınmış ve bu beyanın başlangıcında da kredi sözleşmesine yollama yapılarak bu sözleşmeden doğan ve doğacak borçlar için davalıdan teminat beyanı alınmış olmakla, garanti beyanı asli unsur olmaktan çıkmış, ferî nitelik yani kefalet amacına yönelik olduğu itibarı borçluya verilmiş bulunmaktadır. Keza, bu beyanın genel anlamından teminat verenin bağımsız bir borç değil, kredi kartı müşterisi asıl borçlunun sorumluluğu yüklenilmiş olmakla ikinci ana kıstas bakımından da bir garanti sözleşmesinin varlığından söz edilemez. Diğer bir ana kıstas olan, teminat veren kimsenin bu sözleşmeyi yapmakta menfaati olduğu belirlenemediği gibi, bu husus davacı bankaca da ileri sürülüp kanıtlanabilmiş değildir. Nihayet, kişiye yönelik teminat verme amacı gerek sözleşme, gerekse garanti beyanından açıkça anlaşılmalıdır. Zira, verilen teminat, kredi sözleşmesinin müşterisi ve asıl borçlusu Hüseyin isimli kişinin borçlarını karşılamaya yöneliktir. Bağımsız ve objektif bir amaca yönelik teminat verilmiş değildir. O halde, tüm ana kıstasların uygulanması sonucu davalının garanti beyanı adı altındaki beyanlarının bir garanti sözleşmesi amacı ile değil, kefalet amacı ile verildiği sonucu ortaya çıkmaktadır.” Y.13.HD. 9.6.2005 T.,E. 2005/3463, K. 2005/9750, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası

olarak “Müşterek Müteselsil Borçlu ve Müteselsil Kefil¹⁹⁶”, “Garanti Taahhtünamesi¹⁹⁷,” gibi kayıtlar yer almaktadır.

Uygulamada kefiller ve garantörlerin hukuki nitelikleri bakımından bazı sorunlarla karşılaşmıştır.¹⁹⁸ Bankaların kişisel teminat olarak tercihlerinin kefillikten çok garantörlük yönünde olduğu gözlenmiştir. Bunun en önemli nedeni kefaletin geçerliliğinin BK 484 bakımından sorumluluğun limitinin sözleşmede gösterilmesine bağlı olması olarak açıklanabilir¹⁹⁹. Kredi kartı üyelik sözleşmesindeki limitin sonradan arttırılabileceği düşünülüğünde, her limit artırımının kefillerin imzasını gerektireceği açıktır. Bu sorun boş bırakılan limitlerin sonradan doldurulması yoluyla çözümlenmeye çalışılmış, ancak sakıncaları beraberinde getirmiştir. Esasen böyle bir uygulama Borçlar Kanunu'nun 484. maddesine aykırıdır. Kefilin sorumluluk limitinin sözleşmenin yapıldığı sırada sözleşmeye dercedilmesi gerekmektedir. Sözleşmeye kefilin sorumluluk limitinin, kredi kartı limitinin üç katına kadar düzenlenebileceğine ilişkin hükümler getirilerek bu durumu bertaraf etmek istense de bu durum alınacak verginin artmasına neden olduğu için kabul görmemiştir²⁰⁰.

Kişisel bir teminat olan garantinin bankalar açısından daha güvenilir olması ve bankaların lehine bir çözüm getirmesi kredi sözleşmelerinin garantörün teminatı altında yapılmasına neden olmuştur. Kefalet ilişkisinde kredi limitinin önceden gösterilmesi ve sözleşmenin yazılı yapılması zorunludur (BK 484), garanti bakımından bu zorunluluk söz konusu değildir. Kefil kendi kefaletinden ve asıl alacaktan ileri gelen defilere dayanabilmektedir (BK 497/1). Oysa garantörün böyle bir hakkı söz konusu değildir. Kefil alacaklıya yaptığı ödeme oranında onun

¹⁹⁶ bkz. Finansbank Kredi Kartı Başvuru Formu ve Bankacılık İşlemleri Sözleşmesi.

¹⁹⁷ T.Halk Bankası A.Ş. Kredi Kartı Üyelik Sözleşmesi

¹⁹⁸ Kredi kartı ilişkisinde bankalarca tercih edilen teminatın gün geçtikçe kefaletten garantiye doğru kayması bu iki sözleşme tipi arasında hem oluşum ve geçerlilik, hem de doğurduğu sonuçlar bakımından derin farklılıklar bulunması karşısında, somut olaydaki kişisel teminatın taahhüdünün niteliğinin kefalet mi yoksa garanti mi olduğu önem kazanmıştır. Hal böyle iken HGK' nun 04.07.2001 tarihinde verdiği 2001 / 19-534 E. Ve 2001 / 583 K. sayılı kararı sorunun önemini arttırmış ve güncel hale getirmiştir. Bu kararda; kredi kartı sözleşmesinde “Garanti Şerhi” başlığı altında yer verilen ve lafzı itibarıyla garantiye ilişkin unsurlar da içeren kişisel teminat taahhüdü “kefalet” olarak değerlendirilmiştir. Buna gerekçe olarak da, anılan taahhütte bağımsız bir borç yüklenilmeyip, kredi sözleşmesine atıfta bulunularak ferilik sağlanması, teminat verenin özel bir menfaat gayesi gütmeksizin, sadece arkadaşına kredi kartı tahsisi sağlamak gibi dostane bir niyetle hareket etmesi ve kişiye yönelik olarak teminat verilmesi olguları gösterilmiştir. **Barlas, Nami:** “Kredi Kartı İlişkisinde Bankaya Karşı Verilen Kişisel Teminatın Niteliğinin Belirlenmesi”, Prof. Dr. Ömer Teoman' a 55. Yaş Günü Armağanı, s.937-989, İstanbul 2002, s.946-947; Kararın eleştirisi için bkz. **Arkan, Sabih:** “Kredi Kartıyla İlgili Olarak Verilen Güvencenin Hukuki Niteliği”, Ünal Tekinalp'e Armağan, s. 983-991, İstanbul 2003, s.983-991, **Barlas,** s.978-989

¹⁹⁹ **Barlas,** s.942

²⁰⁰ **Barlas,** s.944

haklarına halef olmaktadır (BK. 496), garantörün ise böyle bir hakkı mevcut değildir. Kefaletin geçerliliği alacaklı ile borçlu arasındaki temel borç ilişkisinin geçerliliğine bağlıdır, garantide ise temel borç ilişkisinden tamamıyla bağımsızlık söz konusudur. Kefalet sözleşmelerinde kefilin kefaletten kurtulmasını öngören koruyucu hükümler var olmasına rağmen (BK493,494) garanti bakımından bu söz konusu değildir. Belirtilen bu nedenlerden dolayı bankalar kredi sözleşmelerinde garantörün kişisel teminatını aramaktadırlar.

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu yürürlüğe girene kadar kişisel teminatın garantörlük mü kefillik mi olduğu konusunda farklı uygulamalara gidilmiş ancak Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu ile birlikte bu tartışmaya son verilmiştir. İlgili kanuni düzenlemeye göre: *“Kart hamilinin borcu kefile bildirilmedikçe, kefil için temerrüt durumunun oluşmayacağı sözleşmede gösterilir. Sözleşme hükümlerinde kefilin sorumluluğunu artırıcı nitelikteki değişikliklere ve kartın kullanım limitinin yükseltilmesine ilişkin olarak kefilin ilave şartlara dair sorumluluğunun başlaması için kefilin yazılı onayının alınması şarttır. Kredi kartı kullanımlarındaki kefalet, Borçlar Kanununda belirtilen adi kefalet hükümlerine tâbidir. Asıl borçluya başvurulup borcun tahsili için tüm yollar denenmeden kefilin borcun ifası istenemez”* (BKK m. 24 / V)²⁰¹. Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu ile getirilen bu düzenlemeden sonra, kredi kartı sözleşmelerinde verilen teminatın adi kefalet olduğu ve başka şekilde kişisel teminat alınamayacağı sonucuna varılmaktadır²⁰².

²⁰¹ “Hiçbir menfaati olmayan, ticari bir gaye gütmeyen, sadece dostane ilişkiler nedeniyle tüketime yönelik banka kredi kartı kullanmasına imkan tanımak için verilen teminatın, garanti beyanı adı altında da olsa bir garanti sözleşmesi amacı ile değil, kefalet amacı ile verildiğinin kabulü gerekir.” Y.3.HGK. 4.7.2001 T., 2001/19-534, K. 2001/583, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası.

²⁰² “Teminat veren kimsenin bu sözleşmeyi yapmakta menfaati olduğu belirlenmediği gibi bu husus davalı bankaca da ileri sürülüp kanıtlanmış değildir. Nihayet kişiye yönelik teminat verme amacı gerek sözleşme ve gerekse garanti sözleşmesinden açıkça anlaşılmaktadır. Zira verilen teminat kredi kartı sözleşmesinin müşterisi ve asıl borçlusu birol isimli kişinin borçlarını karşılamaya yöneliktir. O halde, tüm ana kıstasların uygulanması sonucu davacının garanti sözleşmesi adı altındaki sözleşmenin amacı kefalete yöneliktir. Bk.'nun 18. Maddesi uyarınca davacının bu iradesinin kefalet amacına yönelik olduğunun kabulü gerekir. Hiçbir menfaati olmayan, ticari bir gaye gütmeyen, sadece dostane ilişkiler nedeniyle tüketime yönelik banka kredi kartı kullanmasına yönelik verilen teminatın amacına aykırı olarak yorumlanması yasaya aykırılık teşkil eder. Nitekim işviçre federal mahkemesi de 17.11.1987 tarihinde verdiği bir kararda gerçek kişiler tarafından verilen garantilerin daha ziyade kefalet olarak görülmesi gerektiğini ifade etmiştir.” Y.11.HD. 28.1.2002 T., E. 2001/10654, K. 2002/506, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası

E- ÖZEL KANUN DÜZENLEMESİ

Kredi kartına uzun yıllarca uygulanan yüksek faizler ve kart hamillerinin bilinçsizce kart kullanımı sonucunda kredi kartı borçları ülke çapında artmış ve beraberinde toplumsal sorunları da beraberinde getirmiştir. Kredi borçları yüksek faizlerin, bileşik faiz uygulamalarının ve icra masraflarının etkisiyle asıl borcun bir kaç katına kadar çıkmış ve kart hamillerinin ödeme gücünün çok üzerinde bir borç tablosuyla karşı karşıya kalınmıştır. Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun çıkış gerekçelerinden en önemlisi de bu olumsuz durumun ortadan kaldırılması çabası olmuştur.

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu 1 Mart 2006 yılında yürürlüğe girerek getirdiği düzenleme ile birlikte 31/1/2006 tarihine kadarki kredi kartı borçlarına ödeme kolaylıkları ve faiz indirimleri getirmiştir. Sözleşme özgürlüğünün esas olduğu günümüz piyasa koşullarında müdahaleci bir yaklaşımla getirilen bu düzenleme ile birlikte kredi kartı sözleşmelerindeki şartlar ve koşullar geçerliliğini yitirerek borçlulara ödeme konusunda kolaylıklar sağlanmış ve borçlarda önemli bir oranda indirime gidilerek taksit imkanı getirilmiştir.

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun geçici 4. maddesinde yer alan düzenleme kredi kartı borçlarının hangi imkânlar dâhilinde geri ödeneceğini ve bunlardan kimlerin yararlanacağını ayrıntılı olarak düzenlemiştir²⁰³. İlgili kanun maddesine göre; *"Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla, kendisine dönem sonu borcunun ödenmesi için ihtar çekilmiş veya haklarında icra takibi başlatılmış ya da 31/1/2006 tarihine kadar temerrüde düşmüş olan kredi kartı borçluları, altmış gün içerisinde ilgili kredi kartı veren kuruluşa veya avukatına yazılı olarak, güncel tebligat adresi de belirtmek suretiyle müracaat ederek, borçlarını taksitle ödemek istediklerini beyan etmeleri halinde, düzenlenecek ödeme plânını imzalamaları ve ilk taksiti de peşin ödemeleri şartıyla kendisine bildirilen son dönem borcu tamamen tahsil edilinceye kadar yıllık % 18 faiz oranı üzerinden hesaplanacak borç tutarını; icra takibine konu olmuş ise takip, dava masraf ve harçları, vekâlet ücreti ile birlikte onsekiz eşit taksitte ödeme hakkına sahip olurlar"*²⁰⁴.

²⁰³ bkz. **Altürk**, s.30-31

²⁰⁴ "Davaya konu uyuşmazlığın, gerek Özel Dairenin bozma kararından ve gerekse Yerel Mahkemenin direnme hükmünden daha sonra yürürlüğe girmiş olan 5464 sayılı Kanunun geçici 4. maddesindeki düzenleme çerçevesinde yeniden ve ayrıca değerlendirilmesi; davacının 5464 sayılı Kanunun geçici 4. maddesi uyarınca, borcunun yeniden yapılandırılması istemiyle yasal 60 günlük

Temerrüt tarihindeki anapara borcu kart çıkaran kuruluş tarafından kart hamiline o tarihte gönderilen son dönem borcunda belirtilen toplam borç tutarıdır (Geçici m. 4, f. 2).

Kredi kartı borçlusunun bu maddenin birinci fıkrasına uygun olarak alacaklıya müracaat etmesi ve yapılan ödeme plânı doğrultusunda taksit tutarlarını ödemesi şartıyla, halihazırda yapılmış işlemler bâki kalmak kaydıyla icra işlemleri durur, İcra ve İflas Kanununda belirtilen süreler işlemez.

Kredi kartı borçlusu bu ödeme plânına karşı ancak, plân doğrultusunda ödeme yapmak ve ödemelere devam etmek koşulu ile itiraz yoluna başvurabilir.

Kanun kapsamında yeniden yapılandırılan borçlarda, borçlunun yapılandırma öncesi dönemde borca vaki itirazları ortadan kalkar. Ödeme plânı uyarınca son taksitin de vadesinde ödenmesi üzerine icra takibi sona erer.

Taksitlerden herhangi birinin vadesinde ödenmemesi halinde bu madde ile sağlanan haklar ortadan kalkar ve bu Kanunun 26'ncı maddesinde belirtilen gecikme faizi üzerinden mevcut icra takip işlemlerine devam edilir.

Kanunda düzenlenen bu madde Kanunun yürürlüğe giriş tarihinden önce yapılmış ödemeleri geri isteme hakkı vermez.

Yapılan bu düzenleme ile birçok kredi kartı borçlusu başvuruda bulunmuş ve ilgili faiz indirimlerinden ve taksit olanaklarından yararlanarak borcunu ödeme imkanı bulmuştur. İlgili kanuni düzenleme belirli bir dönemi kapsamakta ve kredi kartı sözleşmesinin sona ermesinin sonuçları bakımından ise kendine özgü özellikleri beraberinde getirmektedir. Bu nedenle ilgili kanuni düzenlemenin kredi kartı sözleşmesinin sona ermesinin sonuçları bakımından istisnai bir durum olarak kabul etmek gerekir.

süre içerisinde davalı Bankaya veya avukatına bir başvuruda bulunmuş olup olmadığının araştırılması; bu araştırma sonucunda davacının yasal süre içerisinde başvuruda bulunmadığının saptanması durumunda, uyuşmazlığın şimdiki gibi 4822 sayılı Kanun çerçevesinde çözülmesi; başvurunun varlığı saptandığı takdirde ise, durumun 5464 sayılı Kanunun geçici 4. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerekir." Y.HGK. 22.03.2006 T., E. 2006/13-56, K. 2006/82, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası

F- UYUŞMAZLIKLARDA YETKİLİ VE GÖREVLİ MAHKEMELER İLE DELİL VE İSPAT SORUNU

Kredi kartı sözleşmesinin sona ermesi sonucu taraflar arasında meydana gelen uyuşmazlıkların mahkemeler aracılığıyla çözümlendiği durumlarda görevli ve yetkili mahkemenin neresi olacağı, ispat yükünün kime ait olacağı ve ne tür delillerin geçerlilik taşıyacağı sorunu karşımıza çıkmaktadır.

Kredi kartı sözleşmesinde bankalar genellikle yetkiye ilişkin düzenlemeler getirmekte ve bu düzenlemeler de yetki sözleşmesi olarak geçerlilik kazanmaktadır. Aynı şekilde kredi kartı sözleşmelerinde banka kayıtlarının delil teşkil edeceğine ilişkin kayıtlar da görülmekte, bu da delil sözleşmesi olarak kabul görmektedir.

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu kart hamili ile kart çıkaran kuruluşlar arasındaki uyuşmazlıklarda hangi mahkemelerin görevli ve yetkili olacağı konusunda düzenleme getirmiştir (m. 44)²⁰⁵. Anılan maddeye göre; *“Bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili uyuşmazlıklarda kart hamilinin tüketici olması halinde, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 22 nci ve 23 üncü maddesi hükümleri uygulanır.”* (f. 1). Bu düzenleme ile kart hamilinin tüketici olması durumunda uyuşmazlığın tutarına göre²⁰⁶ Tüketici Sorunları Hakem Heyeti ya da Tüketici mahkemeleri görevli olacaktır²⁰⁷. Böylelikle kredi kartı sözleşmesinin sona

²⁰⁵ “Davacılar vekili; Davalı banka tarafından, dava dışı Orhan S'a kredi kartı verilmesi sırasında 17.02.1998 tarihli sözleşmede kefil olarak müvekkillerinin imzasının bulunduğunu; kefalet limiti belirli olmadığından Borçlar Kanunu'nun 483 ve devamı maddeleri uyarınca kefalet sözleşmesinin geçerli olmadığını, ancak Bankanın geçersiz sözleşmeye dayanarak müvekkilleri aleyhine icra takibine giriştiğini ileri sürerek davalı Bankaya borçlu olmadıklarının tespitine karar verilmesini istemiştir. Özel Daire ile Yerel Mahkeme arasındaki uyuşmazlık; davaya bakmakla Asliye Hukuk yada Tüketici Mahkemesinin mi görevli olduğu noktasındadır. Mevcut banka kayıtlarından ve icra dosyasından borçlu-kart hamilinin bankomat/ kredi kartı hesabından kredi kartı ile para çektiği ve davalı bankanın "Kredili Bankomat Kart Sözleşmesinden doğan borcun" ödenmemesi nedeniyle kart hamili borçlu ve kefil olan davacılar aleyhine icra takibine girişmesi üzerine bu davanın açıldığı anlaşılmaktadır. Bu durumda, görülmekte olan davaya konu uyuşmazlığın, banka kredi kartı borcundan kaynaklandığı, dolayısıyla, tüketici mahkemesinin görev alanı içerisinde olduğu kuşkusuzdur. Diğer taraftan, görev kamu düzenine ilişkin olduğundan, mahkeme görevli olup olmadığını yargılamanın her aşamasında kendiliğinden gözetir ve görevli olmadığı kanısına varırsa kendiliğinden görevsizlik kararı vermesi gerekir. Görev konusunda taraflar için kazanılmış hak doğmaz ve yeni bir kanunla kabul edilen görev kuralları, geçmişe de etkilidir. Bu nedenle hükmü görev yönünden bozan yerel mahkeme kararı isabetli olup yerel mahkemece uyulması gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır.” Y.HGK. 14.4.2004 T., E. 2004/19-218, K. 2004/221, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası

²⁰⁶ Değeri 792,12 YTL' nin altında bulunan uyuşmazlıklarda tüketici sorunları hakem heyetlerine başvuru zorunludur

²⁰⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Özdamar, Naci:** Tüketici Mahkemeleri, Güncel Hukuk, Nisan 2006 / 04, s.35

ermesinden doğan anlaşmazlıklarda ihtisaslaşmış bir mahkemenin davaya bakması sağlanmıştır. Ancak bu kural kart hamilinin tüketici olması halinde geçerlidir²⁰⁸. Eğer kredi kartı firma kartıysa görevli mahkeme genel mahkemeler olacaktır.

Kart çıkaran kuruluşlar tarafından kart hamilleri aleyhine açılacak davalarda 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun görev ve yetkiye ilişkin hükümleri uygulanır (BKK 44 / II) Bu düzenleme ile davayla ilgili genel yetki kurallarının burada da uygulanacağı kuralı benimsenmiştir²⁰⁹. Aynı şekilde kart hamilinin tüketici olmaması durumunda genel yetki ve görev kurallarının uygulanacağını belirtmek gerekir.

Bankanın üye işyeri ile yaptığı üyelik ve kart hamiliyle yaptığı kart sözleşmelerinde yetki şartına ilişkin düzenlemeler de mevcuttur. Gerçekten de bankalar getirdikleri hükümlerle üye işyeri ve kart sözleşmelerinden doğacak olan ihtilaflarda yetkili mahkemeleri belirlemektedirler. Bu yetki şartının geçerli olduğu kabul edilmelidir. Çünkü Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 22. maddesi gereğince yetki sözleşmelerinin yazılı olarak yapılması gerekir. Burada da yazılı olarak yapılan bir yetki sözleşmesi (şartı) vardır²¹⁰.

Taraflar arasında meydana çıkan anlaşmazlıklarda ispat yükünün kime ait olacağı konusu da önem taşımaktadır. Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu düzenlemesi bakımından Kart numarası bildirilmek suretiyle üye işyerinden telefon,

²⁰⁸ “4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanuna 4822 Sayılı Kanunla eklenen 10/A maddesinde, kredi kartı ile mal ve hizmet alımı sonucu nakdi krediye dönüşen veya kredi kartı ile nakit çekim suretiyle kullanılan kredilerin tüketici kredisi hükümlerine tabi olduğu, aynı yasayla değişik 23. maddede ise; bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak çıkacak her türlü uyuşmazlıklara TÜKETİCİ MAHKEMELERİNDE bakılacağı hükme bağlanmıştır. Görev kuralları kamu düzenine ilişkin olup, yargılamanın her aşamasında kendiliğinden (re'sen) dikkate alınması gerekir. Görev kuralları kamu düzenine ilişkin olduğundan görev konusunda taraflar için usuli kazanılmış hak doğmaz. Bu nedenle sonradan çıkan bir kanunla kabul edilen görev kuralı geçmişse etkili bir biçimde uygulanır ve davanın açıldığı andaki kurallara göre görevli olan mahkeme yeni bir kanunla görevsiz hale gelmişse görevsizlik kararı verilmesi zorunludur.” Y.HGK.. 3.3.2004 T., E. 2004/19-134, K. 2004/134, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası

²⁰⁹ “Davacı banka, kredi kartı borcunun ödenmediği iddiasıyla yaptığı icra takibine vaki itirazın iptali talebinde bulunmuştur. Uyuşmazlık, bankadan alınıp kullanılan kredi kartı borcundan doğmaktadır. 1 Mart 2006 tarihinde yürürlüğe giren 5464 SK'ya göre, kart çıkaran kuruluşlar tarafından kart hamilleri aleyhine açılan davalarda genel mahkemeler görevlidir. Yargılama usulünde değişiklik yapan kanunlar, kanunda aksine hüküm bulunmadığı zaman yürürlüğe girdiği andan itibaren hüküm ifade ederler ve derdest olan tüm davalara uygulanırlar.” Y.13.HD. 2.3.2006 T., E. 2005/17114, K. 2006/2801, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası

²¹⁰ Şener, s.640

elektronik ortam, sipariş formu veya diğer iletişim araçları yoluyla yapılan işlemlerden doğacak anlaşmazlıklarda ispat yükü üye işyerine aittir (BKK m. 32 / I).

Kart çıkaran kuruluş ile kart hamili arasında oluşabilecek herhangi bir uyuşmazlık halinde, işlemin hatasız bir şekilde kaydedildiği, hesaba intikal ettirildiği ve herhangi bir teknik yetersizlik veya arıza halinin bulunmadığını ispat yükü kart çıkaran kuruluşa aittir. (BKK m. 32 / II)

Son olarak taraflar arasındaki uyuşmazlıklarda banka kayıtlarının delil teşkil edip etmeyeceği hususu ortaya çıkmaktadır. Türk Medeni Yargılama Hukuku sistemi, tarafların önceden anlaşarak, aralarında çıkabilecek uyuşmazlıklarda mahkemeye sunabilecekleri delillerin niteliğini belirleyebilme ve bu delilleri sınırlayabilme imkânlarının bulunduğunu kabul etmiştir. Hukuk Usulü muhakemeleri Kanunu'nun 287. maddesinde ifade edilen bu serbesti doktrinde "delil sözleşmesi"nin geçerliliğinin dayanağı olarak kabul edilmektedir. Delil sözleşmesi ise, belli bir konunun, vakıanın veya hukuki işlemin belirli bir delille ispat edileceği hakkında yapılan usul hukuku sözleşmesi biçiminde tanımlanmaktadır²¹¹.

Bir usul hukuku sözleşmesi sayılan ve sözleşme özgürlüğü ilkesinin bir görünümü olarak değerlendirilen²¹² delil sözleşmeleri, Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı ile de geçerli ve tarafları bağlayıcı kabul edilmiştir²¹³. Yargılama aşamasında hakim tarafından res'en dikkate alınamayacağı ve mutlaka taraflardan birinin öne sürmesi gerektiği doktrinde ifade olunan delil sözleşmeleri²¹⁴ esas itibarıyla münhasır delil sözleşmesi ve münhasır olmayan delil sözleşmesi ayrımı altında ve iki ana başlık halinde incelenmektedir. Buna göre taraflar, bir hususun, olgunun ya da hukuki işlemin yalnızca belli delillerle ispat edileceğini kararlaştırdıklarında münhasır delil sözleşmesinden bahsedilmektedir²¹⁵. Buna karşılık münhasır olmayan delil sözleşmesinde ise, münhasır delil sözleşmelerinin aksine taraflar, bir hususun, olgunun veya hukuki işlemin yasal olarak belli bir şekilde akdedilmesi zorunluluğuna rağmen, başka ispat vasıtaları yoluyla da kanıtlanabileceğini kararlaştırırlar.

²¹¹ **Kuru, Baki:** Hukuk Muhakemeleri Usulü, C.III, 6.Bası, İstanbul 2001, s.2881; **Üstündağ, Saim:** Medeni Yargılama Hukuku, C.I-II, 7. Bası, İstanbul 2000, s.652-653

²¹² **Kuru,** s.2882

²¹³ 18.03.1959 t. Ve 1958 / 18 e.; 1958 / 21 K. Sayılı İBK. 26.06.1959 t. ve 10237 s. RG.

²¹⁴ **Üstündağ,** s.421

²¹⁵ **Kuru,** s.2885

Bankacılık işlemlerinin teknolojik ve sosyal gelişmeler ve ihtiyaçlar doğrultusunda kazandığı boyut ve bu nedenle bankacılık işlemleri ile ilgili akdi düzenlemelerin standardize edilmesi ihtiyacı sonucu oluşan genel şartlar, banka ile müşteri arasındaki uyumsuzlukların çözülmesiyle ilgili usul kurallarını da kapsamakta ve genel kredi sözleşmelerinde de delil sözleşmesi niteliğinde, şu ifadelerle rastlanmaktadır:

*“Müşteriler, uyumsuzluklarda, bu sözleşme tahtında Banka'nın talep ettiği herhangi bir meblağın veya meblağların doğruluğu için, Banka'nın defter ve kayıtları ve bu defter kayıtlarından çıkarılmış ve Muhasebeci veya Banka'nın bir yetkilisi veya yetkilileri tarafından imzalanmış bir hesap özetinin, bilgisayar kayıt ve çıktılarının, faks talimat metinlerinin, mikrofilm ve mikrofişlerin başkaca bir belge veya kağıdın ibrazına gerek olmaksızın münhasır, kesin ve nihai delil olarak kabul ettiğini beyan ve ikrar etmektedir”*²¹⁶.

Sözleşme hükmünün kaleme alınışından, ilgili düzenlemenin münhasır delil sözleşmesi niteliği taşıdığı ve dolayısıyla tarafların, uyumsuzluk halinde öne sürebilecekleri ispat araçlarını sınırladıkları görülmektedir²¹⁷.

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun bu konuyla ilgili düzenlemesine göre ise; *“Bu Kanun kapsamında telefonla yapılan bildirimlerin, konuşmaların kaydedildiği çağrı merkezlerine veya ilgili yerlerde sağlanan kayıt cihazları aracılığıyla yapılması zorunludur. Kart çıkaran kuruluşların ilân ettikleri ve duyurdukları çağrı merkezlerine iletilen telefonla yapılan bildirimlere ilişkin ses*

²¹⁶ Finansbank A.Ş Kredi Kartı Sözleşmesi

²¹⁷ “...Gerçekten de gerek kartın ve gerekse şifresinin adına kart düzenlenen kimseye ulaşım yapılmadığını denetleyebilecek ve belgeleyecek bu sistem kurmak sorumluluğu altındadır. Zira, bankalar gördükleri hizmetin bir gereği olarak tüm önlemleri düşünmek ve hizmetlerinin yüksek düzeyde bir güvence ortamı içinde yürütmekle yükümlüdür. Banka müşterisi üyeninde objektif ölçüler içinde davranması ve özellikle kötüye kullanma olasılığı olan kredi kartının rızası dışında kullanılmamasına yönelik önlemler almalıdır. Bankanın ekstre göndermek suretiyle nakit borcunu ödemesini istediği kart hamili hiç nakit çekmediğini ya da gösterilen miktarda çekmediğini ileri sürmesi durumunda sorunun çözümü ne olacaktır. ATM'lerden kredi kartı yla nakit çekilmesi durumunda bu işleme ilişkin olarak bankanın bilgisayar ortamında tuttuğu kayıtlarla mikrofiş ve mikrofilm gibi yasada düzenlenmemiş öğelerin kanıt olarak değerlendirilmesi gerektir. Bankalar kart hamilleriyle yaptıkları üyelik sözleşmelerine kanıt sözleşmesine yönelik hükümler konarak çıkacak uyumsuzluklarda banka kayıtlarının asıl olacağı vurgulanmaktadır. Böylece bankaların bilgisayar ortamında tutulan kayıtları kanıt sözleşmesi gereği yanlar bakımından bağlayıcı bir özellik taşımaktadır. Kanıt sözleşmesi hükmünde açıkça HUMK.nun kanıt sözleşmesini düzenlemiş olduğu 287 nci maddesine koşut kurallar getirilmektedir.” Y.19.HD. 6.11.1996 T., E. 1996/3275, K. 1996/9735, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası

kayıtları, bildirim tarihinden itibaren bir yıl süreyle saklanır. Bunlardan ihtilafli olanların bu süre ile sınırlı olmaksızın ihtilaf sonuçlanıncaya kadar muhafazası zorunludur.

Mikrofilmlerden veya mikrofişlerden alınan kopyalar ya da elektronik veya manyetik ortamlardan çıkarılan bilgileri içeren belgeler, bu kopya ve belgelerin birbirlerini teyit etmeleri kaydıyla asıllarına gerek kalmaksızın 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 68 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen belgelerden sayılır.” (BKK m. 32 / II) Bu düzenlemeye göre ihtilaf halinde banka kayıtlarının belgelerle teyit edilmesi durumunda ilgili kayıtlar kesin delil olarak kabul görecektir²¹⁸.

²¹⁸ Kart ve üye işyeri sözleşmelerinde banka defter kayıtları ile bilgisayar kayıtları ve belgelerin kesin delil teşkil ettiğine dair düzenlemeler getirilmiştir. Kuşkusuz bu tür düzenlemeler HUMK 287 uyarınca bir delil sözleşmesi niteliğindedir. Bu şekilde kesin delil olarak kabul edilen banka defterleri ve bilgisayar kayıtları, hem tarafları hem de mahkemeyi bağlar. **Şener**, s.638

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KART HAMİLİ İLE ÜYE İŞYERİ ARASINDAKİ HUKUKİ İLİŞKİLERİN SONA ERMESİ VE SONUÇLARI

I. SÖZLEŞMENİN NİTELENDİRİLMESİ

Kart hamili, üye işyerinde yaptığı alışveriş sonucunda borçlandığı tutarı nakit olarak değil de, kredi kartıyla ifa etmek istediği takdirde, kredi kartını üye işyeri görevlisine ibraz ederek gerekli işlemlerin yapılmasını talep eder. Bu talebin işyeri tarafından kabul edilmesi üzerine, harcama belgesi kart hamiline imzalatılır ya da kredi kartı pin kodunun cihaza girilmesi istenir. Kart hamili ile üye işyeri arasında imzalanan sözleşme, kart hamiline sunulan edime göre, satım, hizmet, kira sözleşmesi ya da BK' da düzenlenmiş sözleşme tiplerinden biri olabilir. Bu nedenle iki taraf arasındaki sözleşmenin hukuki niteliğini tespit etmek kolaydır²¹⁹.

Taraflar icap ve kabul sonucunda oluşan sözleşmenin kendilerine yüklediği edimleri yerine getirmek, yani taahhüt ettikleri şeyi vermek ya da üstlendikleri işi yapmak zorundadırlar²²⁰. Kredi kartı uygulamasında borcun konusunun bir kaçınmadan, başka bir söyleyişle yapmama taahhüdünden ibaret olması düşünülemez²²¹.

Bununla birlikte kredi kartı sisteminde bedel ilişkisinin tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme olması gerekmektedir. Niteliği gereği bu mahiyette olmayan sözleşmeler, POS sisteminde bedel ilişkisinin konusunu teşkil edemez. Örneğin bir ivazsız vekalet sözleşmesinin bedel ilişkisinin konusunu teşkil etmesi olanağı yoktur. Ayrıca bu bedel ilişkisine esas alınan sözleşmenin taraflarından kart hamilinin borcunun da para borcu olması gerekir ki POS yoluyla bu borç ifa edilebilsin²²²

Hamil ile işyeri arasındaki bu sözleşmede kart hamilinin borcu, her zaman için bir "para borcu" niteliğini taşır. Kart hamili, üye işyerinden satın aldığı mal veya hizmetin karşılığında ödemekle yükümlü olduğu tutarı, kredi kartını ibraz etmek suretiyle ödemiş olur. Buna karşılık alıcı satış bedelini ilke olarak Borçlar

²¹⁹ Çeker, s.129

²²⁰ Tuncel, Füsün: Türkiye'de Kredi Kartı Uygulaması, Prof. Dr. Turgut Kalpsüz'e Armağan, s. 508-512, Ankara 2003, s.508

²²¹ Teoman, s.198

²²² Şener, s.320

Kanunu'nun 83 / I maddesi uyarınca Türk parası ile ödemek zorunluluğunda olduğu halde, kredi kartı sisteminde bulunmak onu bu zorunluluktan kurtarmakta ve kendisine satış bedelini kredi kartını ibraz edip, imzalayacağı harcama belgesi aracılığıyla ödeme olanağı vermektedir²²³. Bu bakımdan kart hamilinin para ödeme borcunun yerini kredi kartı almakta ve kart hamilinin ifa şeklinde bir değişiklik meydana gelmektedir. Bununla birlikte söz konusu ödeme işleminin kredi kartı ile gerçekleşmesi de taraflar arasındaki sözleşme ile ilgili yükümlülükleri de etkilememektedir.

Borçlar Kanunu'nun 182 / II maddesi gereğince aksi sözleşmede kararlaştırılmadıkça ve bu hususta adet de yoksa, satıcı ile alıcı borçlarını aynı anda ifa etmekle yükümlüdürler. Yani alıcı satın aldığı malın bedelini derhal yerine getirmekle yükümlüdür. Oysa kredi kartı sisteminde bir ödeme yapılması durumunda, üye işyeri nakde kavuşamamakta, buna karşılık banka tarafından kendisine bir ödeme taahhüdünde bulunulmaktadır. Dolayısıyla burada üye işyeri satış bedelini daha sonra hesaba alacak kaydı yoluyla elde etmektedir²²⁴.

Üye işyeri imzalamış olduğu sözleşmeye dayanarak kart hamilinin kredi kartı ile ödeme taleplerini kabul etmek zorundadır. Gerek Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu düzenlemesinde gerekse üye işyeri sözleşmelerinde üye işyerine kartı kabul etmeme özgürlüğü tanınmamış, aksine Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 17 / I maddesine göre kredi kartının kabul edilmemesinin üye işyeri sözleşmesinin feshi sonucunu doğuracağı açıkça belirtilmiştir. Bu bakımdan üye işyeri sözleşmesi ile kart hamili arasındaki mal veya hizmet satım sözleşmesinin niteliği ne olursa olsun, ödemenin kredi kartı ile yapılmak istenmesi durumunda üye işyerinin bundan kaçınma olanağının bulunmadığını kabul etmek gerekir. Bu durumun tek istisnası ise kart ya da kart hamili açısından şüpheli veya tehlikeli bir durumun varlığı olabilir. Bu durumda üye işyeri kart çıkaran kuruluş ya da üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşa bilgi vererek kart kabulünden kaçınabilir.

²²³ Teoman, s.199

²²⁴ Şener, s.321

II. TARAFLARIN HAK VE BORÇLARI

A- KART HAMİLİNİN HAK VE BORÇLARI

Kredi kartı hamillerinin en temel hakları yukarıda da belirttiğimiz üzere kredi kartlarını para yerine ödeme aracı olarak anlaşmalı üye işyerlerinde kullanabilmektir. Kredi kartı sisteminin temel prensibinin, kredi kartlarının hamiller tarafından kullanılması olduğundan bu hakkı engelleyici ya da kısıtlayıcı herhangi bir düzenleme ya da kuralın olamayacağı sonucuna varırız.

Üye işyerleri veya kart hamilleri bakımından yükümlülük olan bir düzenlemenin karşı taraf bakımından bir hak teşkil ettiğini kabul etmek gerekmektedir. Nasıl ki kredi kartını ödeme aracı olarak kullanmak istemek kart hamili açısından hak ise bu üye işyerine yüklenmiş bir yükümlülük olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle iki tarafın yükümlülüklerine değinmekte yarar vardır.

Kart hamillerinin kredi kartı sistemindeki temel yükümlülükleri, Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 15 ve 16. maddelerinde belirtilmiştir. Bunun yanında üye işyeri ve kredi kartı sözleşmelerinde de taraflara bazı hak ve yükümlülüklerin getirildiği görülmektedir.

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 15. maddesinde kart hamillerinin kart kullanımına ilişkin yükümlülükleri düzenlenmiştir. Bu maddeye göre :

“Kart kullanımından doğan sorumluluk, sözleşme imzalandığı ve kartın zilyetliğine geçtiği veya fizikî varlığı bulunmayan kart numarasının öğrenildiği andan itibaren, kart hamiline aittir.

Kartın imza hanesinin kart hamili tarafından imzalanmış olması zorunludur. Üye işyerinin talep etmesi durumunda kart hamili, kartın kullanımı sırasında kimlik belgesi ibraz etmek zorundadır.

Bu Kanunun 20 nci maddesi uyarınca harcama belgesi düzenlenmeksizin çeşitli iletişim araçları yoluyla veya sipariş formu vasıtasıyla yapılan mal ve hizmet alımlarındaki hukuka aykırı kullanımlardan kaynaklanan zararlardan kart hamili sorumlu tutulamaz.”

Bu düzenlemeyle kredi kartı hamillerinin üye işyerlerine karşı temel yükümlülüğünün, kartın imzalanmış olması ve talep halinde kimliğin gösterilmesi olduğu söylenebilir. Bununla birlikte günümüzde kredi kartı sisteminde CHIP and PIN uygulamasının geçerli olacağı göz önünde bulundurulduğunda, imza bakımından kart hamillerinin yükümlülüğünün kalktığı ve bunun yerine şifre cihazına kredi kartı pin numarasının girilmesinin bu yükümlülüğün yerini aldığı söylenebilir²²⁵.

Aynı şekilde Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 16. maddesi kredi kartı hamiline bazı durumlarda bildirim zorunluluğu getirmiştir. Buna göre kredi kartı hamili, kendisine tevdi edilen kartı ve kartın kullanılması bir kod numarası, şifre veya kimliği belirleyici başka bir yöntemin kullanılmasını gerektiriyorsa bu bilgileri güvenli bir şekilde korumak ve başkaları tarafından kullanılmasına engel olacak önlemleri almak, kartın kaybolması, çalınması veya iradesi dışında gerçekleşmiş herhangi bir işlemi öğrenmesi halinde kart çıkaran kuruluşu derhal haberdar etmek zorundadır. Kredi kartı hamili bu yükümlülüğünü yerine getirmediği veya üye işyerini ya da kart çıkaran kuruluşu zarar vermek amacıyla hareket ettiği durumlarda ilgili zararı kendisi karşılamak zorunda kalacaktır.

B- ÜYE İŞYERİNİN HAK VE BORÇLARI

Üye işyeri açısından temel yükümlülükler Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 17, 18, 19 ve 20. maddelerinde düzenlenmiştir. Buna göre üye işyerlerinin başlıca yükümlülükleri kartın kontrolü ve kabulü, bilgilendirme ve sistemin güvenliğinin sağlanması, alacak ve harcama belgesi düzenlemek ve imza gerektirmeyen işlemlerde de kredi kartının hamil tarafından kullanılmasıyla ilgili yükümlülüklerdir.

Üye işyerinin en önemli yükümlülüğü şüphesiz kredi kartının ödeme aracı olarak kabulüdür. Üye işyerleri, kart hamillerinin yapmış oldukları mal ve hizmet alımlarının bedelini banka kartı ya da kredi kartı ile ödeme taleplerini kabul etmek zorundadır. Bu zorunluluk indirim dönemlerinde de geçerlidir. Üye işyerleri, kart

²²⁵ Chip and pin uygulaması kredi kartının kullanımının daha güvenli ve tehlikesiz olması için geliştirilen bir sistemdir. Kredi kartının üzerindeki chip kart hamili bilgilerinin kopyalanmasını engelleyecek şekilde tasarlanmıştır. Pin uygulaması ise imzanın yerine şifre girilmesini gerektiren bir sistem olup, üye işyerlerinin bu durumda dahi şüpheli durumlarda kimlik kontrolü yapması gerektiğini kabul etmek gerekir.

hamilinden kartın kullanılması dolayısıyla komisyon veya benzeri bir isim altında ilave bir ödemede bulunmasını isteyemez. Bu hükme aykırı davranılması halinde, üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar tarafından üye işyeri sözleşmesi feshedilir ve bir yıl süreyle yeni bir sözleşme yapılamaz (BKK m.17/1). Bununla birlikte kredi kartı ile yapılan alışverişlerde eğer taksit söz konusu ve peşin fiyatına taksit söz konusu değil ise, üye işyerinin vade farkı talep etme hakkının söz konusu olduğu da unutulmamalıdır. Üye işyeri, her ne kadar kredi kartını kabul etmek zorunda ise de üye işyeri sözleşmesinde belirtilen haller dışında satılan mal ya da hizmeti taksitle satmak zorunda değildir. Bu nedenle üye işyerinin vadeli satışlarda vade farkı isteme hakkının olabileceği unutulmamalıdır.

Üye işyerlerinin kredi kartını kabul zorunluluğu olmakla birlikte, kart hamilleriyle sözleşme yapma zorunluluklarının olup olmadığı tartışma konusu olmuştur.²²⁶ Borçlar Hukukunda yer alan sözleşme özgürlüğü prensibine göre, kural olarak taraflar serbest iradelerine dayanarak sözleşme yapıp yapmamakta özgürdürler. Ancak 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un "Satıştan Kaçınma" başlıklı 5. maddesi bu kurala bir istisna getirerek: "Üzerinde "numunedir" veya "satılık değildir" ibaresi bulunmayan bir malın; ticari bir kuruluşun vitrininde, rafında veya açıkça görülebilir herhangi bir yerinde teşhir edilmesi halinde satıcı bu malların satışından kaçınamaz."

Hizmet sağlamada da haklı bir sebep olmaksızın kaçınılamaz.

Aksine bir teamül, ticari örf veya adet yoksa, satıcı bir mal veya hizmetin satışını o mal veya hizmetin kendisi tarafından belirlenen miktar, sayı veya ebat gibi koşullara ya da başka bir mal veya hizmetin satın alınmasına bağlı kılamaz.

Diğer mal satışı ve hizmet sağlama sözleşmelerinde de bu hüküm uygulanır." düzenlemesini getirmiş ve bir bakıma sözleşme yapma zorunluluğu kural haline getirmiştir. Bu anlamda kredi kartı ile ödeme kabul eden bir işyerinde, tüketicinin, işyerindeki üzerinde numunedir ya da satılık değildir ibaresi bulunmayan her türlü mal ve hizmeti satın alabileceğini ve bunla ilgili ödemeyi de kredi kartıyla yapmak istediğinde, üye işyerinin sözleşme yapma ve kredi kartı ile ödemeyi kabul etme mecburiyetinin doğacağını söyleyebiliriz.

²²⁶ İlgili görüşler için bkz. **Teoman**, s. 202-208; **Şener**, s. 321-323

Üye işyeri böyle bir durumda ne sözleşme yapmaktan ne de sözleşme ile ilgili ödemeyi kredi kartıyla kabul etmekten kaçınabilir. 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun ile Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu açık düzenlemesi karşısında üye işyerinin buna aykırı olarak hareket edemeyeceğini kesin olarak söyleyebiliriz.

Üye işyerlerinin ikinci yükümlülüğü, kredi kartının kontrolünü yapmak ve gerektiğinde kart hamilinin kimlik bilgilerini ve imzasını kontrol etmektir. Üye işyerinin bu yükümlülüğü Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 17/ II maddesinde: *“Üye işyerleri, mal ve hizmet bedeli karşılığını banka kartı veya kredi kartı ile ödemek isteyen kişilerin imza gerektiren işlemlerde imza kontrolünü yapmak, kartın tahrifata uğrayıp uğramadığını kontrol etmek ve üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlarca kendilerine ulaştırılan bilgiler çerçevesinde kartın geçerliliğini tespit etmekle yükümlü olup, gerekli durumlarda kart üzerinde yer alan bilgilerle kimlik belgesi üzerinde yer alan bilgileri karşılaştırmak üzere geçerli bir kimlik belgesi ibrazını talep etmek ve harcama belgesi üzerindeki bilgilerle kredi kartı üzerindeki bilgileri karşılaştırarak kontrol etmekle yükümlüdür. Bu kontrollerin yapılmamasından doğan zararlardan üye işyerleri sorumludur”* şeklinde düzenlenmiştir.

Üye işyerlerinin diğer önemli yükümlülükleri kart hamillerini bilgilendirme ve kredi kartı sisteminin güvenliğinin sağlanmasıdır. Üye işyerleri, banka kartı ve kredi kartı ile işlem yapıldığını gösteren işaretleri, işyerinin girişinde ve kart hamilleri tarafından kolayca görülebilecek bir yere koymak, üye işyeri sözleşmeleri herhangi bir nedenle sona erdiği takdirde de, bu işaretleri kaldırmakla yükümlüdür. Üye işyerleri, teknik bir nedenle geçici bir süreyle işlem yapılamadığı hallerde kart hamillerini uyarmakla yükümlüdür (BKK 18 / II).

Üye işyerleri, 20 nci madde uyarınca harcama belgesi düzenlenmeksizin çeşitli iletişim araçları yoluyla veya sipariş formu vasıtasıyla işlem yapılmasına olanak sağlamak üzere kuracakları sistemlerin güvenli bir şekilde çalışmasını temin etmekle yükümlüdür (BKK 18 / II).

Üye işyerlerinin kredi kartları ile ilgili işlemlerin belgelendirilmesine yarayan harcama²²⁷ ve alacak belgelerini²²⁸ düzenleme yükümlülüğü Banka Kartları ve Kredi

²²⁷ Harcama belgesi: Banka kartı veya kredi kartı ile yapılan işlemler ile ilgili olarak üye işyeri tarafından düzenlenen, kart hamilinin işlemde doğan borcu ile diğer bilgileri gösteren ve kart

Kartları Kanunu'nun 19. maddesinde düzenlenmiştir : " Üye işyerleri, mal ve hizmet bedellerinin banka kartı ya da kredi kartı ile ödenmesi veya nakit talep edilmesi halinde, 20 nci madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla, elektronik ya da mekanik cihazları kullanarak harcama belgesi veya nakit ödeme belgesi düzenlemek ve aslını sözleşmede belirtilen süre içinde muhafaza etmek ve bir nüshayı da kart hamiline vermek zorundadır. Bu hükme aykırılık halinde satılan hizmet veya mal bedeli üye işyeri anlaşması yapan kuruluştan talep edilemez.

Üye işyerleri kart kullanılarak satın alınmış bir malın iadesi veya hizmetin alımından vazgeçilmesi veya yapılan işlemin iptali halinde, alacak belgesi düzenleyerek bir nüshasını kart hamiline verdikten sonra diğer bir nüshayı da muhafaza etmekle yükümlüdür."

Üye işyerlerinin diğer bir yükümlülüğü, imza gerektirmeyen işlemlerde de kredi kartını kabul etmektir. İşlemin niteliği nedeniyle harcama ve alacak belgesi düzenleme imkânı olmayan hallerde kartlar, hamil tarafından çeşitli iletişim araçları ile kart numarası bildirilmek veya imza yerine geçen kod numarası, şifre ya da kimliği belirleyici benzeri başka bir yöntemle işlem yapılmak suretiyle de kullanılabilir (BKK m.20). Uygulamada kredi kartlarının internet, posta, telefon yoluyla ya da mail order (kredi kartı kullanımı için yazılı talimat verilmesi) yoluyla yaygınca kullanıldığı görülmektedir. Teknolojinin hızla ilerlemesi de daha birçok kredi kartı kullanım şekli doğuracaktır. Bu nedenle üye işyerlerinin kredi kartının her türlü kullanım şeklinde, kartı kabul yükümlülüklerinin devam edeceği söylenebilir.

Üye işyerlerinin son bir yükümlülüğü ise kredi kartı hamili ile ilgili bilgilerin saklanmasıdır. Üye işyerleri, kartın kullanımı sonucunda kart ve kart hamili ile ilgili edindikleri bilgileri, kanunla yetkili kılınan kişi, kurum ve kuruluşlar hariç olmak üzere kart hamilinin yazılı rızasını almadan başkasına açıklayamaz, saklayamaz ve kopyalayamaz. Üye işyerleri, kart bilgilerini üye işyeri anlaşması yaptığı kuruluş dışındaki şahıs veya kuruluşlarla paylaşamaz, satamaz, satın alamaz ve takas edemez. Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar, bu fıkranın uygulanmasını gözetmekle yükümlüdür (BKK m.23).

hamilinin kimliğinin bir kod numarası, şifre veya kimliği belirleyici başka bir yöntemle belirlendiği haller dışında kart hamili tarafından imzalanan belgedir.

²²⁸ Alacak belgesi: Banka kartı veya kredi kartı kullanılarak alınmış olan malın iadesi veya hizmetin alımından vazgeçilmesi veya yapılan işlemin iptali halinde kart hamilinin hesabına alacak kaydedilmek üzere üye işyeri tarafından düzenlenen belgedir.

III. SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİ

Üye işyerleri ile kart hamilleri arasında kredi sistemini ilgilendiren bir sözleşme imzalanmamaktadır. Bu nedenle taraflar arasındaki hukuki ilişkiler ve bu ilişkilerin nasıl sona ereceği tarafların yapmış oldukları sözleşme çeşitlerine göre farklılık göstermektedir. Ancak kredi kartı sistemi bakımından sona erme olarak anlamamız gereken, kredi kartının kullanımı ve bu işlemin bir ödeme aracı olarak ele alınması gerektiğidir.

Kredi kartı sahibi ile üye işyerleri arasında, her bir alış veriş için münferit olarak kurulan bir sözleşme ilişkisi söz konusu olmaktadır. Taraflar arasındaki bu ilişki “temel ilişki” olarak adlandırılmaktadır²²⁹. Kart sahibi ile üye işyeri arasında, mal veya hizmet teminine ilişkin olarak, satım kira sözleşmesi gibi, her seferinde borçlar hukuku anlamında bir edim değiş tokuşunu içeren münferit sözleşmeler kurulmaktadır. Bu itibarla, taraflar arasındaki her sözleşmeye Borçlar Hukukunun ilgili hükümleri uygulanacaktır. Bu anlamda kredi kartı hamili ile üye işyeri arasındaki temel ilişkinin sona ermesi, kurulan sözleşme türüne göre farklılık gösterecektir.

Kredi kartı ile yapılan bir alış verişte, kredi kartının fonksiyonu sadece ödeme aracı olarak kullanılmasıdır. Bu nedenle ödemenin kredi kartı ile yapılması taraflar arasındaki sözleşme şartlarını kesinlikle etkilememektedir. Uygulamada kart hamilleri almış oldukları mal veya hizmet karşılığında kredi kartı kullanmakta ve kullanımdan sonra üye işyerleri ile hukuki bir ilişkiye girmemektedirler. Kredi kartı sözleşmesinde belirtildiği üzere, alınan mal veya hizmet bedeli bankaya ödeneceğinden üye işyerinin kart hamilleriyle tekrar hukuki ilişki içersine girmesi istisnai durumlarda gerçekleşmektedir.

Kredi kartı hamilinin almış olduğu mal veya hizmetin bedelini bankaya ödemesi üzerine bankanın bu bedeli komisyonu indirdikten sonra üye işyerinin hesabına alacak kaydetmesiyle birlikte üye işyeri ile kart hamili arasındaki temel ilişki tamamıyla sona ermiş bulunmaktadır. Kart hamilinin almış olduğu mal ya da hizmet bedelini bankaya ödememesi, kart hamili ile üye işyeri arasındaki ilişki bakımından bir özellik göstermemektedir. Üye işyerleri, kredi kartları POS cihazından geçtiği anda alacağını bankadan talep etme hakkı kazanmaktadırlar. Kart hamillerinin borcunu bankaya ödeyip ödememesi üye işyerlerinin bankalardan

²²⁹ İşgüzar, s. 75

olan alacağını etkilememekte, bütün risk bankalarca üstlenilmektedir. Bu bakımdan üye işyerlerinin temerrüt nedeniyle kart hamillerine karşı icra takibine girişeceğinden ya da onlara karşı dava açacağından söz edilemez. Esasen kredi kartı ile ödeme işlemi kart hamilinin bankaya yönelttiği bir havale talimatı olduğundan, burada Borçlar Kanunu'nun 458/II. maddesi uygulama alanı bulur. Bu maddeye göre, “*Şu kadar ki, havaleyi kabul etmiş olan alacaklı ancak muhalünaleyhe müracaat ile havalede tâyin olunan müddet zarfında matlubunu istifa edemediği takdirde muhîlden alacağını mutalebe salâhiyetini haiz olur.*” Anlaşılacağı üzere havale alıcısı durumundaki üye işyeri öncelikle havale ödeyicisi durumundaki kartı çıkararak kurumdan (bankadan) alacağını talep edecek, bankadan alacağını alamazsa havale eden durumundaki kart hamiline (kendi müşterisine) başvurabilecektir²³⁰.

Kart hamilinin almış olduğu mal veya hizmetin ayıplı olması halinde kart hamillerinin mal veya hizmeti iade ederek onu almaktan vazgeçmesi durumunda ya da herhangi bir sebeple mal veya hizmetin iadesi durumunda ise, taraflar arasındaki hukuki ilişki sona erecektir. Mal veya hizmetin ayıplı olması halinde kart hamilinin bunları iade etme hakkını kullanması sonucunda taraflar arasındaki hukuki ilişki sona erecek, üye işyeri alacak belgesi düzenleyerek bunu kart hamiline verecek ve ödenen bedelin kart hamilinin kredi kartı hesabına iadesiyle birlikte taraflar arasındaki hukuki ilişki son bulacaktır.

Üye işyeri ile kart hamili arasındaki hukuki ilişkinin sona ermesini gerektirecek diğer bir sebep ise kredi kartlarının kullanımına ilişkin hususlar bakımından söz konusu olabilir. Örneğin kredi kartının sahte veya çalıntı olması durumunda kredi kartının ödeme aracı olarak kullanılması sonucunda bazı sorunlar ortaya çıkacaktır. Kredi kartının bu özellikte bir kart olduğu durumlarda, üye işyerinin kendisine yüklenen yükümlülükleri yerine getirip getirmemesi bakımından sonuç farklı olacaktır. Eğer üye işyeri, kartla ilgili bütün kontrolleri yapar, kanunda ve sözleşmede kendisinden beklenen yükümlülükleri yerine getirirse, gerçekleştirilen alışveriş işleminin geçerliliğini koruduğunu söyleyebiliriz. Aksi takdirde çalıntı, sahte kartın kullanımı nedeniyle özen yükümlülüğünü yerine getirmeyen ya da kasten bu yönde hareket eden üye işyeri bunun sorumluluklarına katlanacak ve yapmış olduğu işlem, kredi kartı sistemi bakımından geçersiz olabilecektir²³¹. Böyle bir durumda ise

²³⁰ Bkz. **Türk**, s. 116.

²³¹ “Kayıp veya çalınmış bir kredi kartını eline geçiren kişinin bu kartla sahte imza atarak alışveriş yapması halinde uğranılan zarardan sorumluluk BK. mad.41 vd. hükümlerine tabidir. Çünkü hırsız

üye işyerinin, üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluştan alışveriş bedelini isteme hakkının ortadan kalkabileceği söylenebilir.

IV. SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİNİN SONUÇLARI

Yukarıda da belirttiğimiz üzere üye işyeri ile kart hamilleri arasındaki sözleşme her zaman değişiklik gösterebilmektedir. Bu nedenle sözleşmenin sona ermesinin sonuçları da imzalanan sözleşme şartlarına göre değişiklik gösterecektir. Kart hamili ile üye işyeri arasındaki sözleşme ilişkisi daha çok ödemeyle ilgili özellik göstereceği için sözleşmenin sona ermesi konusunu da bu açıdan ele almakta yarar vardır.

Kredi kartı ile yapılan bir alışverişte, kart hamilinin kredi kartını pos cihazından geçirip ödemeyi yaptıktan sonra taraflar arasındaki kredi kartı sistemiyle ilgili hukuki ilişki kural olarak sona ermektedir. Bunun istisnası olarak ise kredi kartının kötüye kullanıldığı ya da sahte olduğu durumlar ile alınan mal ve hizmetin geri verildiği durumları gösterilebilir.

Kredi kartının kötüye kullanıldığı ya da sahte olduğu durumlarda bankanın ilgili tutarı üye işyerine ödeyip ödemeyeceği ve oluşan zararın kim tarafından karşılanacağı hususu önem kazanacaktır. Bu durumda ise yukarıda belirtildiği üzere bankanın özen yükümlülüğü büyük önem gösterecektir. Bankanın özen yükümlülüğü yanında kart hamilinin üzerine düşen bildirimleri yapıp yapmadığı ve kart çıkaran kuruluşun üzerine düşen görevleri yerine getirip getirmediği hususu da üye işyerinin sorumluluğu açısından belirleyici olacaktır.

ile kredi kartı sisteminin tarafları arasında bir hukuksal ilişkinin varlığını ileri sürmek mümkün olmadığından, kayıp kartın kullanılması haksız fiil niteliği taşımaktadır. Kredi kartı üzerinde adı ve soyadı yazılı kişi tarafından kullanılabilir. Başka bir kişi tarafından ibraz edilen kredi kartını üye işyeri kabul etmemek zorundadır. Bu yüzden kartı ibraz eden kişinin yetkili hamil olup olmadığının tespiti gerekir. Üye işyeri görevlisi bu amaçla imza, kimlik vs. kontrolü yapmalı, bu esnada BK.390.md. göre yerine getirmesi gereken özeni göstermelidir. Ayrıca kredi kartını özenle muhafaza konusunda makul tedbirleri almadan çalınmasına ve zararın doğmasına neden olan kart hamilinin müterafik kusuru olup olmadığının da değerlendirilerek tazminattan tenkis yoluna gidilebilecektir. Üye işyeri ağır kusurlu bir davranış ile söz konusu zararın doğmasına neden olduğunda kart hamiline karşı sorumlu olur.” Y.3.HD. 2.10.2003 T.,E. 2003/11553, K. 2003/11519, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası

Mal veya hizmetin ayıp ya da diğ er bir sebeple iade edildiği durumlarda ise taraflar arasındaki sözleşme edimlerinin geri verilmesi nedeniyle sözleşmenin sona erdiği söylenebilir. Böyle bir durumda kart hamili almış olduğu mal veya hizmeti  ye işyerine iade edecek ve  ye işyeri ise kart hamilinin kredi kartı ile yapmış olduğu ödeme işlemini iptal ederek kendisine alacak belgesi düzenleyecektir. Bu durumda kredi kartı hamilinin kart hesabına ödenen meblağın geri yüklenmesiyle birlikte taraflar edimlerini geri vermiş olacak ve sözleşme sona erecektir. Burada üzerinde durulması gereken diğ er bir husus ise kredi kartı hamilinin  demiş olduğu meblağı nakit olarak geri alıp alamayacağıdır. Bu durumda kredi kartı hamilinin ilgili tutarı  ye işyerinden nakit olarak isteyemeyeceği söylenebilir.  nk  kart hamilinin yapmış olduğu ödeme kredi kartı aracılığıyladır ve gayrinakdi bir kredinin kullanımı söz konusudur. Bu nedenle kart hamilinin harcama bedelini nakit olarak  ye işyerinden talep edemeyeceği söylenebilir.

 ye işyeri ile kart hamili arasındaki sözleşmenin sona ermesinin özellik göstereceği diğ er bir durum ise taraflar arasındaki sözleşmenin kurulma aşamasından sonra kredi kartı ödemesinin reddi durumudur. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 5. maddesinde belirtilen sözleşme yapma zorunluluğuna göre  ye işyerleri, bazı istisna durumlar dışında kart hamileri ile satım ya da hizmet sözleşmesini kurmak zorundadırlar. Buna göre  ye işyerinin, kart hamili ile sözleşmeyi kurmasından sonra kredi kartı ödemesini reddetmesi durumunda ortaya bir sorun çıkmaktadır. Böyle bir durumda  ye işyerinin alacaklı temerrüdüne düştüğü s ylenebilir²³² (BK 91 vd.).

 ye işyerinin temerrüde düşebilmesi i in²³³ borçlunun edimi ifa edilebilir olmalı, borç muaccel olmalı, alacaklı edimi kabule hazır olmalı, borçlunun edimi ifadan kaçınma hakkı bulunmamalı ve ifa etmeme borca aykırı bir davranış olmalıdır.

Yukarıda belirtilen şartları kredi kartı sitemi bakımından bir örnekle değerlendirebiliriz:  ye işyerinden alışveriş yapan kart hamili yaptığı alışveriş sonucunda bir mal ya da hizmeti satın almakta ve bu da borçlu tarafından ifa edilebilir bir edim olmaktadır. Aynı şekilde bu alışverişte borçlu  ye işyerinin borcu muaccel olmuştur. Kart hamili, ödemeyi kredi kartıyla yapmayı önermiş ama  ye

²³² şener, s. 328

²³³ bkz. şener, s. 329

işyeri bunu kabul etmemiştir, bu durumda borç muaccel hale gelmiştir. Alacaklı olan kart hamili, yaptığı alışveriş neticesinde edimi kabule hazırdır çünkü kendisi kartla ödeme teklifinde bulunmuş ancak karşılığında üye işyerinin ifa etmesi gereken edimi alamamıştır. Tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme söz konusu olduğundan ve bazı durumlarda ödemezlik defa ileri sürülebileceğinden üye işyerinin ifadan kaçınabileceği düşünülebilir ancak kart hamili kartla ödeme yapmak istediği için bu durum söz konusu olmayacaktır. Bu nedenle yukarıda belirtilen şartlar altında üye işyerinin temerrüde düşeceği söylenebilir.

Kart hamilinin ödemeyi kredi kartıyla yapmak isteyip bunun üye işyeri tarafından kabul edilmediği durumda, alacaklı temerrüdüyle birlikte kendi edimi bakımından ayrıca borçlu temerrüdüne düşen üye işyerine karşı BK 106 da belirtilen hakların kullanılabilmesi söylenebilir.

Kart hamilinin, kendi alacağı bakımından kural olarak aynen ifa ve gecikme tazminatı isteme hakkı vardır. Ancak böyle bir durumda kart hamilinin kendi edimini yerine getirmesi gerekeceği ve üye işyerinin kartlı ödemeyi kabul etmemesi nedeniyle de kart hamilinin bu yola başvurmayaacağı söylenebilir²³⁴. Borçlar Kanunu'nun 106 vd.'daki şartlar gerçekleşmişse kart hamili bu maddeden doğan haklarını kullanabilir. Öyle ki:

Temerrüde düşmekte üye işyerinin kusuru bulunduğu için, kart hamili, aynen ifadan vazgeçtiğini üye işyerine bildirerek tazminat isteme hakkını da kullanabilir (BK 106 / II)

Ayrıca kart hamili, sözleşmeden dönerek menfi zararlarını isteme hakkını da kullanabilir. Böyle bir durumda da taraflar arasındaki akdi ilişki sona ermiş olacak ve sözleşmeden dönen kart hamili sözleşmeden dönmesi nedeniyle uğramış olduğu menfi zararını üye işyerinden talep edebilecektir.

²³⁴ Şener,s. 330

SONUÇ

Genel olarak kredi kartı çıkaran kuruluş, kart hamili ve üye işyeri arasındaki sözleşmesel ilişkiden oluşan kredi kartı sistemi gün geçtikçe geniş kitlelere hitap etmeye başlamıştır. Özellikle ödeme aracı olarak paranın yerini tutabilecek bir sistemin sağlam bir hukuki temele oturtulması, taraflar arasındaki sözleşmelerin hakkaniyete uygun ölçüde kurallara bağlanması toplum menfaatine bir gelişme olacaktır.

Teknolojide sağlanan gelişmeler ve küreselleşmenin hız kazanması, banka kartları ve kredi kartlarının dünyadaki gelişimine paralel olarak ülkemizde de kullanımını yaygınlaştırmıştır. Bu kartları kullananların sayısı ve yapılan harcamalardaki artış, bankalar arasında rekabetin artmasına neden olmuştur.

Banka kartları ve kredi kartları kullanılarak yapılan ödemelerin hızlı, kolay ve güvenilir bir şekilde gerçekleştirilmesi, tüketiciler ve işyerlerinin bu kartları kullanımını artırmıştır. Bu kartların, hamilinin para taşıma zorunluluğundan kurtarma, çalınma ve kaybolma gibi olası tehlikelere karşı koruma gibi faydaları bulunmaktadır. Ayrıca, gelişmiş ekonomilerde olduğu gibi kredi kartlarının etkin bir şekilde kullanımını sağlayacak yasal alt yapının yürürlüğe giren Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu ile sağlanmaya çalışılması da mevcut aksaklıkları giderici nitelikte bir gelişme olarak yorumlanabilir.

Kredi kartından doğan hukuki ilişkilerin sona erme şekillerini genel anlamda; Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'ndan kaynaklanan nedenler, haklı nedenlerle sözleşmelerin feshedilmesi ve diğer nedenler olarak gruplayabiliriz. Kredi kartı sisteminin taraflarının kendilerine tanınan hak ve yükümlülüklerine göre hukuki ilişkiler şekillenmekte ve kart çıkaran kuruluş ile kart hamili arasındaki hukuki ilişkinin daha ön plana çıktığı görülmektedir. Sistemin kart hamili ve kart çıkaran kuruluş odaklı olması da kanuni düzenlemelerin ve uygulamadaki sorunların bu ekseninde yoğunlaşmasına neden olmaktadır.

Üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş ile üye işyerleri arasındaki sözleşme ilişkisi konusunda fazla bir kanuni düzenleme bulunmamakta ve uygulamada fazla bir sorunla karşılaşılmamaktadır. Taraflar arasındaki ilişkiler üye işyeri sözleşmelerinde detaylı olarak düzenlenmektedir. Taraflar arasındaki sözleşmenin sona ermesinin

sonuçları bakımından, taraflar arasındaki alacakların tasfiye edilmesi, üye işyerince kullanılan kredi sistemi araçlarının iade edilmesi ve kredi kartı sistemini temsil eden işaret ve araçların üye işyerinden kaldırılması konuları önem arz etmektedir. Taraflar arasındaki sözleşmenin sona ermesinden sonra kredi kartı sistemi ile ilgili araç ve işaretlerin kaldırılmaması durumunda kart hamilini (tüketiciyi) yanıltıcı bir durum meydana çıkmaması, ve haksız rekabete imkan vermemek açısından üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşların denetimlerini yaparak, bu işyerlerinden kredi kartı sistemini temsil eden işaret ve araçların kaldırılmasını sağlamaları gerekmektedir.

Kart çıkaran kuruluş ile kart hamili arasındaki hukuki ilişkiler gerek öğretide gerekse uygulamada çok tartışma konusu olmuş ve Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun düzenlemelerinin büyük bir bölümü bu ilişkilerin sağlıklı bir zemine oturtulması amacıyla yapılmıştır. Kredi kartlarının, günümüzde toplumda meydana çıkardığı büyük ekonomik ve sosyal sorunlardan sonra taraflar arasındaki hukuki ilişkilerin sağlam hukuki temellere oturtulması ve Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nda yapıldığı üzere müdahaleci bir anlayışla taraflar arasındaki sözleşmelere standartlar getirilmesinde büyük yarar vardır. Kredi kartı sisteminde, kredi kartının kart hamiline verilmesinde ve kart hamilinin kartı kullanmasında çok büyük sorunlarla karşılaşılmamakta, asıl sorun kredi kartı sözleşmesinin ödenmeyen borçlar nedeniyle sona ermesi ve bunu sonuçlarıdır. Günümüzde İcra ve İflas dairelerinde borç bilgileri araştırıldığında borçluların büyük bir çoğunluğunun kredi kartı borçlusu olması da bu olguyu destekler niteliktedir.

Kredi kartı çıkaran kuruluş ile kart hamili arasındaki sözleşmenin sona ermesinden sonra özellik gösteren en önemli konu borçların tasfiyesidir. Bu anlamda kart hamilleri hak ve yükümlülüklerini iyi bilmeli ve özellikle Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nda belirtilen kuralların, sözleşmelerin sona ermesinden sonraki aşamada uygulanmasına dikkat edilmelidir. Kart hamilinin sözleşme sona erdikten sonraki ilk yükümlülüğü kredi kartını iade etmek ve sözleşme sona erdikten sonra bu kartı kullanmamaktır.

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun geçici 4. maddesi uyarınca getirilen düzenleme kredi kartı borcu olan kart hamillerine faiz indirim ve taksit imkanı getirmiştir. Bu durum istisnai bir durumdur ve 31.1.2006 tarihine kadar temerrüde düşmüş olan kredi kartı borçlularını kapsamaktadır. Bu imkanlardan

yararlanmış olan kredi kartı borçlularının dikkat etmesi gereken husus yapılan ödeme planını aksatmamaktır. Aksi halde kazanılan bütün haklar kaybedilecektir.

Kart çıkaran kuruluş ile kart hamil arasındaki sözleşmenin sona ermesinin sonuçları bakımından diğer önemli bir husus ise uygulanacak olan akdi ve gecikme faiz oranlarıdır. Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu düzenlemesi ile artık bu oranlar Merkez Bankası'nca yayınlanacak ve kredi kartı sözleşmelerinde uygulanması zorunlu olacaktır. Bu nedenle kart hamillerinin bu oranları takip etmeleri ve özellikle uygulanması kanunen yasak olan bileşik faizin kendilerine uygulanıp uygulanmadığını takip etmeleri gerekmektedir.

Kredi kartı hamillerinin imzalamış oldukları kredi kartı sözleşmelerinde kefil olan kişiler konusunda da yeni düzenlemelere gidildiği için bu konunun da sözleşmenin sona ermesinin sonuçları bakımından önem taşıdığını söyleyebiliriz. Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu düzenlemesi ile kredi kartı sözleşmesinde kefil olanların vermiş olduğu şahsi teminat adi kefalet niteliğindedir ve Borçlar Kanununda belirtilen adi kefalet hükümlerine tâbidir. Asıl borçluya başvurulup borcun tahsili için tüm yollar denenmeden kefiliden borcun ifası istenemez. Bu nedenle kefiller bakımından ilgili defilerin zamanında ileri sürülmesinde fayda vardır.

Kart çıkaran kuruluş ile kart hamili arasındaki hukuki ilişkilerin sona ermesinden sonraki aşamada anlaşmazlıkların yargıya intikal etmesiyle birlikte görevli mahkemenin neresi olacağı konusundaki tartışmalara Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu son noktayı koymuş ve kart hamilinin Tüketici olması durumunda Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'da belirtilen Tüketici Sorunları Hakem heyetlerinin ve Tüketici Mahkemelerinin görevli olacağını belirtmiştir. Ancak kart hamilinin tüketici olmaması durumunda ise genel görev ve yetki kurallarının uygulanacağı belirtilmiştir. Kanımızca kredi kartından doğan hukuki ilişkilerin sonucunda yargıya intikal eden davalarla ilgili olarak özel bir ihtisas mahkemesi kurulmasında fayda vardır. Günümüzde gün geçtikçe paranın yerini alan kredi kartları ile ilgili sorunların dolayısıyla icra takibi ve davaların artacağı göz önünde bulundurulduğunda ve mevcut düzenlemede tüketici olan kart hamilleri açısından iki ayrı mahkemenin, tüketici olmayan kart hamilleri açısından genel mahkemelerin görevli olması ihtisaslaşmayı ve hızlı güvenilir kararlar alınmasını engelleyeceğinden kredi kartları ile ilgili ihtisas mahkemesi kurulmasında fayda olacağı görüşündeyiz.

Üye işyerleri ile kart hamilleri arasında ise kredi sistemini ilgilendiren bir sözleşme imzalanmamaktadır. Bu nedenle taraflar arasındaki hukuki ilişkiler ve bu ilişkilerin nasıl sona ereceği tarafların yapmış oldukları sözleşme çeşitlerine göre farklılık göstermektedir. Ancak kredi kartı sistemi bakımından sona erme olarak anlamamız gereken, kredi kartının kullanımı ve bu işlemin bir ödeme aracı olarak ele alınması gerektiğidir. Bu nedenle kart hamilinin üye işyerinde kartını kullanmasıyla birlikte taraflar arasındaki hukuki ilişkinin ortaya çıktığını ve bu aşamadan sonra kredi kartı sistemi nedeniyle tarafların istisnai durumlar dışında tekrar bir hukuki ilişki içine girmediğini bu nedenle taraflar arasındaki hukuki ilişkinin kartın ödeme aracı olarak kullanılmasıyla birlikte sona erdiğini kabul etmek gerekmektedir. Kartın pos cihazından geçirilmesiyle birlikte üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş üye işyerine bu parayı ödemeyi garanti ettiği için kart hamili ile üye işyeri arasındaki ilişkide bu anlamda sona ermiş olacaktır. Taraflar arasındaki sözleşmenin sona ermesinin sonuçları bakımından ise, alınan mal veya hizmetin iade edilmesi yada kartın kötüye kullanılması durumları özellik göstermektedir.

KAYNAKLAR

ALTOP, Atilla: Tekinay Borçlar Hukuku, 7. Bası, İstanbul, 1993

ALTÜRK, Yaşar: Tahsilatı Hızlandırma Yasası Güncel Hukuk, Nisan 2006 / 04, s.30-31.

ALICA, Türkay: Türk Hukukunda Bank Genel Kredi Açma Sözleşmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1990

ARKAN, Sabih: “Kredi Kartıyla İlgili Olarak Verilen Güvencenin Hukuki Niteliği”, Ünal Tekinalp’e Armağan, s. 983-991, İstanbul 2003

ARSLAN, Çetin / KIRMIZI, Mustafa: Türk Hukukunda Faiz ve Munzam Zarar, İstanbul 2004

ATAMER, Yeşim M.: “Kredi Kartının Üçüncü Kişi Tarafından Hukuka Aykırı Şekilde Kullanılması Halinde Doğan Zararları Kim Taşımacaktır?”, Ünal Tekinalp’e Armağan, s. 993-1031, İstanbul 2003.

AKYOL, Şener: Banka Sözleşmeleri, Ord. Prof. Dr. Kemaleddin Birsen’e Armağan, İstanbul 2001

BARLAS, Nami: “Kredi Kartı İlişkisinde Bankaya Karşı Verilen Kişisel Teminatın Niteliğinin Belirlenmesi”, Prof. Dr. Ömer Teoman’ a 55. Yaş Günü Armağanı, s.937-989, İstanbul 2002

BATTAL, Ahmet: Güven Kurumu Nitelendirmesi Işığında Bankaların Hukuki Sorumluluğu, Ankara 2001

BAYDEMİR, Mehmet: Her Yönüyle Kredi Kartları, İstanbul 2004

BUHUR, Oğuzhan: Tüketici Kredisi Açısından Kredi Kartı Uygulaması, Ankara 2004

BUHUR, Oğuzhan: 5436 Sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanununda Kredi Kartı Uygulaması, Güncel Hukuk, Nisan 2006 / 04, s.26-28

ÇEKER, Mustafa: “Özel Hukuk Açısından Kredi Kartı Uygulaması”, BATİDER, C.XVI, S.3, s.107-131, Ankara 1992

ÇIRPAN, Belgin: Kredi Kartları, Bursa 2000

DRURY, Tony; W. FERRIER, Charles, Credit Cards, London 1984

EREN FİKRET: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 6. bası, İstanbul 1998

HELVACI, Mehmet: Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para Borçlarında Faiz Kavramı, İstanbul 2000

İŞIKTAÇ, Muhip Şeyda: Uygulamada Bankacılar İçin Hukuk, İstanbul 2001

İMREGÜN, Oğuz: Ticaret Hukukunun Temel İlkeleri, İstanbul, 1989

İNAL, Tamer: Tüketici Kredileri Ve Tüketici Kredi Sözleşmeleri, İstanbul 2002

İŞGÜZAR, Hasan: Banka Kredi Kartı Sözleşmeleri, Ankara 2003

JONES, Sally A. : The Law Relating To Credit Cards, Oxford, 1989

KAZANCI İÇTİHAT BİLGİ BANKASI

KILIÇOĞLU, Ahmet: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 2. Bası Ankara 2002

KILINÇ, İlker / KOÇ, Selman: “ Kredi Kartı Sisteminin İşleyişi ve Uygulaması”, Vergi Dünyası, Sayı 269, Ocak 2004

KIRMAN, Ahmet: Kredi Kartı Sektörü Son Gelişmeler Ve Beklentiler, Güncel Hukuk, Nisan 2006 / 04, s.16-20

KOSTAKOĞLU,Cengiz: Bankalar Kanunu Şerhi Banka Kredi Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıklar ve Akreditif, 4. Baskı, İstanbul 2003.

KUNTALP, Erden: Yargıtay Kararları ışığında Kredi Kartı,Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, XIII, Ankara 1996, s.273 vd.

KURU, Baki: Hukuk Muhakemeleri Usulü, C.III, 6.Bası, İstanbul 2001

LINDSEY, IAN: Credit Cards, London 1994

MANDELL, Lewis: The Credit Card Industry, Boston 1990.

OY, Osman: 5436 Sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu, Güncel Hukuk, Nisan 2006 / 04, s.22-25

OĞUZMAN, M. Kemal / ÖZ, Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler 3. Bası, İstanbul 2000

ÖZDAMAR, Naci: Tüketici Mahkemeleri, Güncel Hukuk, Nisan 2006 / 04, s.35

ÖZSUNAY, Ergun: Avrupa Birliğinde ve Türkiye’de Tüketici Kredileri, Güncel Hukuk, Nisan 2006 / 04, s.10-15

ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, Ankara 1976

POROY, Reha / TEKİNALP, Ünal: Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, Genişletilmiş 15. Bası, İstanbul 2001

REİSOĞLU, Sezai: Banka Kredi Kartları Ve Uygulama Sorunları, Türkiye Bankalar Birliği Sunumu, 27.05.2004

SAYIN, Serhat: Türk Hukukunda Kredi Kartı ve Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanılmasından Doğan Hukuki Sorumluluk, İstanbul 2005

SEROZAN, Rona: İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme, 3. Bası, İstanbul 2002

STEPHENSON, Graham: Credit, Debit & Cheque Cards Law And Practise, Birmingham 1993

SUNGURBEY, İsmet: Türkiye’de Bankaların İçyüzü, Medeni Hukuk Sorunları, 6. Cilt, İstanbul 1994,

ŞENER, Oruç Hami: Satış Noktasından Elektronik Fon Transferi Sistemi Ve Hukuki Niteliği, İstanbul 2000.

TAKAN, Mehmet: Bankacılık Teori Uygulama Ve Yöntemi, 2. Baskı, Ankara 2002

TEKİNALP, Ünal: Banka Hukukunun Esasları, C. I, İstanbul 1988

TEKİNAY, Selahattin Sulhi/ AKMAN, Sermet/ BURCUOĞLU, Haluk/

TEOMAN, Ömer: Hukuki Yönden Kredi Kartı Uygulaması, 2. Baskı, İstanbul 1996

TUNCEL, Füsun: Türkiye'de Kredi Kartı Uygulaması, Prof. Dr. Turgut Kalpsüz'e Armağan, s. 508-512, Ankara 2003

TÜRK, Ahmet: Hukuki Yönden Banka Havalesi, Ankara 2007.

ÜSTÜNDAĞ, Saim: Medeni Yargılama Hukuku, C.I-II, 7. Bası, İstanbul 2000

YETİM, Sedat: Kredi Kartları Ve Tüketici Kredileri, Ankara 1997

YALÇIN, Onur: Banka Kredi Sözleşmelerindeki Genel İşlem Şartlarının Geçerliliği, Ankara 2006

YASAMAN, Hamdi: Faizle İlgili Bazı Sorunlar, Prof. Dr. Hayri Domaniç'e Armağan, İstanbul 1995, s.233 vd.

YILMAZ, Eyüp: Türkiye'de Kredi Kartı Uygulaması Ve Ekonomik Etkileri